

**UCHWAŁA NR 397/XLIV/2021
RADY MIEJSKIEJ W MYŚLENICACH**

z dnia 29 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia gminnego programu opieki nad zabytkami.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2021r., poz.1372 ze zm.) w związku z art.87 ust.3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2021r., poz.710) Rada Miejska w Myślenicach po zasięgnięciu opinii Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1.

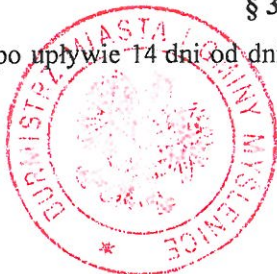
Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Myślenice na lata 2021 – 2024r.” zaopiniowany przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Myślenice.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Myślenicach

Wacław Szczotkowski
mgr Wacław Szczotkowski

Uzasadnienie

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021r., poz. 1372 ze zm.) w zakresie zadań własnych Gmina realizuje sprawy dotyczące zabytków i opieki nad zabytkami. Jednym z narzędzi ochrony zabytków jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami.

Obowiązek sporządzenia programu nakłada na Gminę art.87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami (Dz.U. z 2021 r., poz.710). Zgodnie z ustawą Burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program przedstawiany jest radzie miasta, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program jest ogłaszany w dzienniku urzędowym województwa (art.87 ust.4). Z realizacji Programu, Burmistrz sporządza sprawozdanie co dwa lata, które przedstawia radzie miasta (art.87 ust.5).

Głównymi celami programu opieki nad zabytkami określonymi w art.87 ust.2 ustawy są w szczególności:

1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

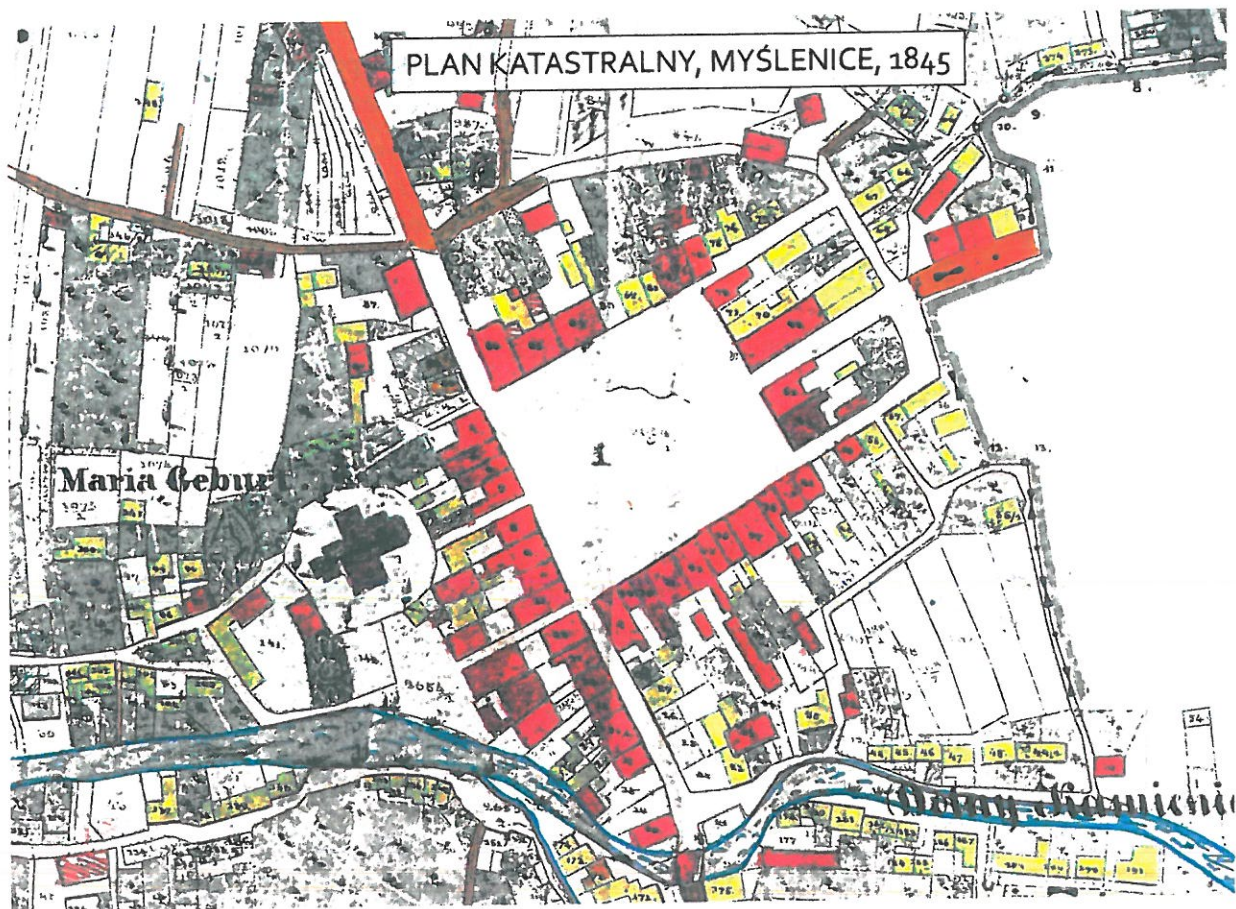
7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program został opracowany przez Panią Małgorzatę Mrzygłód – Tomasik, Konserwatora Dziej Sztuki. Pozytywna opinia Małopolskiego Konserwatora Zabytków wydana została w dniu 9.09.2021r. i umożliwia przedstawienie Radzie Miejskiej w Myślenicach, Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA I GMINY
MYŚLENICE NA LATA 2021 – 2024**

Załącznik do Uchwały Nr 397/XLIV/2021
Rady Miejskiej w Myślenicach
z dnia 29 listopada 2021 roku

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
1.1. Przedmiot opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021-2024.	4
1.2. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021-2024.	5
2. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE.	5
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.....	6
3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 Kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.).	6
3.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710.).	7
3.3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713).	14
3.4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471).	14
3.5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 148, 471, 695).	14
3.6. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, 284, 471).	15
3.7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471).	15
3.8. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).	16
3.9. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917, 1726).	16
3.10. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).	17
3.11. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).	17
3.12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570, 2020, z 2020 r. poz. 284).	18
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.	18
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.	18
4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.	18
4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z Uzupełnieniem na lata 2004-2020.	19
4.1.3. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). ..	21
4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.	22
4.1.5. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	22
4.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.	24
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020.	24
4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.	26
4.2.3. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2018-2021.	28
4.2.4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2014-2020.	29
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO. ..	30

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.	30
5.1.1. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016-2020.	30
5.1.2. Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016-2025.	31
5.1.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice.	33
5.1.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice.	37
5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta i Gminy Myślenice.	48
5.2.1. Charakterystyka Miasta i Gminy Myślenice.	48
5.2.2. Zarys historii obszaru Miasta i Gminy Myślenice.	55
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony na terenie Miasta i Gminy Myślenice.	64
5.3.1. Zabytki nieruchomości wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice.	64
5.3.2. Zabytki ruchome wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice.	99
5.3.3. Zabytki archeologiczne na terenie Miasta i Gminy Myślenice.	102
5.4. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice.	105
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy Myślenice.	108
6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA I GMINY MYŚLENICE. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.	108
6.1. Analiza SWOT dotycząca czynników zewnętrznych i wewnętrznych wpływających na stan zachowania dziedzictwa kulturowego i ochronę zabytków.	108
7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.	112
7.1. Priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021-2024.	112
8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.	116
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2021-2024.	117
10. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW.	139
11. ZAŁĄCZNIK NR 1. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW - WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH MIASTA I GMINY MYŚLENICE.	144
Bibliografia.	154
Spis rysunków, wykresów, tabel i zdjęć.	155

1. **WSTĘP.** Gmina Myślenice położona jest w południowej części województwa małopolskiego, 30km na południe od stolicy województwa małopolskiego - Krakowa. Administracyjnie należy do powiatu myślenickiego. W skład gminy Myślenice wchodzi miasto Myślenice wraz z siedemnastoma sołectwami: Bęczarka, Borzęta, Bulina, Bysina, Chełm, Drogonia, Głogoczów, Jasienica, Jawornik, Krzyszkowice, Łęki, Osieczany, Polanka, Poręba, Trzemeśnia, Zasań, Zawada obejmując łączny obszar 153,7 km kw. Myślenice zajmują 30,1 km kw. i położone są na wysokości 315 m n.p.m. w dolinie rzeki Raby i jej lewobrzeżnego dopływu Bysinki, otoczone wzniesieniami Dalinu, Chełmu i Uklejny. Miasto podzielone jest na dzielnice: Centrum, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Zarabie i Chełm. Ludność miasta i gminy Myślenice liczy 43 411 mieszkańców, w tym miasto zamieszkuje 17 792 osób. Większość miejscowości wchodzących w skład gminy powstało w okresie średniowiecza a lokacja miasta Myślenice na prawie magdeburskim datowana jest na rok 1342.

Rysunek 1. Podział gminy Myślenice na miasto i wieś.

1.1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2021 - 2024. Przedmiotem opracowania dokumentu jest stan zachowania dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Myślenice, na które składają się zarówno zabytki materialne, dziedzictwo niematerialne jak i krajobraz przyrodniczy, stanowiące nieodzowny element krajobrazu kulturowego gminy. Ten zasób obiektów nieruchomych, ruchomych wraz z nierozzerwalnie towarzyszącymi mu wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi obyczajowymi wymaga troski, ochrony prawnej w szeroko rozumianym interesie społecznym, gdyż wymaga przekazaniu następnym pokoleniom z racji na swe wartości historyczne, naukowe, artystyczne, patriotyczne i religijne. W ramach szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego mającego znaczenie dla budowania poczucia tożsamości, umacniania więzi społecznych, oraz zachowania ciągłości rozwoju społecznego i kulturalnego, szczególną rolę

odgrywają obiekty zabytkowe, jako materialne świadectwo przeszłości, obrazujące dokonania i zachodzące zmiany cywilizacyjne w obszarze kształtowania otoczenia człowieka. Dlatego zachowanie dziedzictwa kulturowego nie tylko jest niezbędne do budowania tożsamości ale również uwarunkowuje społeczność na kwestie związane z upływem czasu oraz zmianami cywilizacyjnymi a odpowiednio chronione i pielęgnowane jest atutem gminy i stanowi jeden z wyznaczników jej atrakcyjności.

Uznając dziedzictwo kulturowe gminy, jako nieodnawialny zasób prorozwojowy wraz z rolą jaką pełni w nim zabytki należy przyjąć w Programie na lata 2021 - 2024 kluczowe znaczenie ochrony dóbr kultury w kształtowaniu przekazu międzypokoleniowego budującego tożsamość historyczną regionu.

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2021 - 2024.

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 będzie stanowić element polityki samorządowej, pozwalający na podejmowanie zaplanowanych działań zmierzających do inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jako materiał bazowy może być wykorzystywany przez środowiska badawcze i naukowe, właściciele i posiadacze obiektów zabytkowych oraz osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kulturowym. Opracowanie służyć będzie rozwojowi miasta i gminy poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania zabytków na potrzeby społeczne, gospodarcze i edukacyjne. W programie wskazano działania skierowane na poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Dokument uwzględnia uwarunkowania prawne, zewnętrzne oraz wewnętrzne w zakresie ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Wskazane w nim kierunki działania, tzw. priorytety, szczegółowo opisują zakres oraz cel danego zamierzenia. Realizacja celów zawartych w programie poprawi w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, wzmocni lokalne wartości oraz wspólne korzenie. W dokumencie określono również źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wraz z jego otoczeniem. Finansowanie może odbywać się ze źródeł publicznych (np. budżet państwa, budżet własny miasta i gminy, budżet jednostek samorządowych - powiatu i województwa, środki unijne, inne źródła zagraniczne), a także ze źródeł prywatnych (osób fizycznych, osób prawnych oraz stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych).

Program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z uwzględnieniem wytycznych zawartych w opracowaniu pn. „Gminny Program opieki nad zabytkami - Poradnik metodyczny” wydanym przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w 2008 roku (nadal rekomendowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa do stosowania, jako poradnik metodyczny dla gminnych programów opieki nad zabytkami) oraz w oparciu o aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków i związane z tą aktualizacją szczegółowe rozpoznanie zasobu dóbr kultury, i walorów krajobrazowych Miasta i Gminy Myślenice.

2. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

W świetle ustawy, ochrona zabytków to aktywność administracji publicznej, która ma na celu stworzenie sprzyjających okoliczności

prawnych, finansowych i organizacyjnych służących zachowaniu, zagospodarowaniu i utrzymaniu zabytków, zapobieganie zagrożeniom, niszczeniu, niewłaściwemu użytkowaniu, uszczupleniu zasobów zabytków, a także kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz uwzględnianie tych zadań w kształtowaniu polityki planistycznej i środowiskowej.

W myśl art.87 ust.1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2021r. poz.710.) zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Głównymi celami programu opieki nad zabytkami określonymi w art.87 ust.2 ustawy są w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Sposób procedowania oraz obowiązek sporządzania sprawozdań z realizacji zadań wynikających z programów opieki nad zabytkami nakłada art.87 ust. 3-6 ustawy:

- Ust.3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- Ust.4. Programy, o których mowa w ust.3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

- Ust.5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

- Ust.6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

Szereg obowiązujących uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajduje się w wielu aktach prawnych.

3.1. KONSTYTUCJA RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z DNIA 2 KWIETNIA 1997 R. (Dz.U. z 1997r. Nr 78 poz.483 z późn. zm.). Na gruncie mocy prawnej ustawy zasadniczej zabytki w Polsce zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Znaczenie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju cywilizacyjnego oraz zadania państwa w zakresie jego ochrony, określają artykuły 5 i 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art.5.Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art.6.1)Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

2)Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Art. 5 i 6 Konstytucji RP nakłada na państwo działające za pośrednictwem organów administracji publicznej podjęcia szeregu działań zmierzających do zapewnienia należytej ochrony dziedzictwa kultury, a w szczególności jego podstawowych materialnych składników, jakimi są zabytki. Działania te powinny służyć zachowaniu dóbr kultury dla przyszłych pokoleń, przy jednoczesnym wykorzystywaniu ich w taki sposób, aby nie stanowiło to dla nich zagrożenia i aby nie prowadziło do ich degradacji, uszkodzenia i zniszczenia.

Art.86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Konstytucja RP nakłada obowiązek stwarzania przez państwo jak najlepszych warunków równego dostępu do dóbr kultury, przy równoczesnym poszanowaniu prawa własności.

Art.73. Każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury.

Przepisy artykułu tworzą katalog konstytucyjnych praw i wolności kulturalnych. W zestawieniu z art.6 ust.1 ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, pojawia się relacja pomiędzy obowiązkami państwa, które działając poprzez wyspecjalizowane organa (służby konserwatorskie), stwarza warunki do upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, a wolnością korzystania z tych dóbr. Wolność ta jest jednak ograniczona warunkami związanymi z ochroną i zachowaniem zabytków oraz prawami podmiotowymi (prawem własności) innych osób.

3.2. USTAWA Z DNIA 23 LIPCA 2003R. O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI (Dz.U. z 2021r. poz.710.). Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. 2021r. poz.710) jest głównym aktem prawnym regulującym szczegółowo zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Przy opracowaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić przepisy tej ustawy, takie jak:

Art.1. Określający przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zasady tworzenia krajowego programu ochrony i opieki nad zabytkami, finansowania prac konserwatorskich, restauracyjnych i robót budowlanych przy zabytkach a także organizację organów ochrony zabytków.

Art.3. Zawierający zbiór definicji i podstawowych pojęć użytych w ustawie takich jak: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania

konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

Art.4. Objaśniający charakter działań podejmowanych przez organy administracji publicznej mających na celu ochronę i opiekę nad zabytkami.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art.5. Określający kwestie sprawowania pieczy nad zabytkami przez jego właściciela lub posiadacza (również gminy jako właściciel obiektów zabytkowych).

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków: naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6. Uszczegóławiający definicję zabytku z art.3 oraz klasyfikujący w układzie rzeczowym przedmioty ochrony prawnej bez względu na ich stan zachowania:

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami

świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art.5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (...),

f) instrumentami muzycznymi,

g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,

h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,

b) cmentarzyskami,

c) kurhanami,

d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Określający formy ochrony prawnej zabytków:

Formami ochrony zabytków są:

1) wpis do rejestru zabytków;

Obecnie rejestr zabytków prowadzony jest na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 26 maja 2011r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Wykreślenie z rejestru zabytków następuje na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy, lub z urzędu, na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (art.13). Na podstawie tej decyzji wojewódzki konserwator zabytków występuje z wnioskiem o wykreślenie wpisu z księgi wieczystej i z katastru nieruchomości. Informacja o skreśleniu ogłaszana jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków - na wniosek właściciela tego zabytku (art.10). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o wpisie z urzędu - w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;

2) uznanie za pomnik historii;

3) utworzenie parku kulturowego;

4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art.16. Nadający organom samorządu terytorialnego kompetencje do wprowadzania właściwej formy ochrony, w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów, tworzących jednolitą przestrzeń kulturową traktowaną jako całość, poprzez powoływanie parków kulturowych.

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

2. Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia.

Art.17. Określający zakazy i ograniczenia na terenie parku kulturowego lub jego części w szczególności dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art.12 ust.1;
  - a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

Art.18. Nakładający obowiązek opieki nad zabytkami i ich ochronę w myśl zapisów zawartych w gminnych programach opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy.

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im

ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
3) *ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.*

Art.19. Określający obiekty, których ochronę należy uwzględnić w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;*
- 3) parków kulturowych.*

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.*

1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;*
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.*

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art.20. Nakładający obowiązek uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków projektu i planu zagospodarowania przestrzennego.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art.21. Określający ewidencję zabytków jako zasób źródłowy klasyfikujący obiekty podlegające ochronie prawnej i stanowi podstawę do sporządzania programów opieki nad zabytkami.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art.22. Określający rangę ewidencji zabytków i zakres kompetencji organów administracji publicznej zobowiązanych do ich prowadzenia.

1. *Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.*
2. *Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.*
3. *Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgoda właściciela tego zabytku.*
4. *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.*
5. *W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:*
  - 1) *zabytki nieruchome wpisane do rejestru;*
  - 2) *inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;*
  - 3) *inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.*
6. *Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.*

Art.89. Wskazujący na kompetencje Generalnego i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, jako ustawowych organów ochrony zabytków.

Organami ochrony zabytków są:

- 1) *minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;*
- 2) *wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.*

Akty wykonawcze do Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. 2021r. poz.710).

1. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886).
2. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz.U. 2019 poz. 1811).
3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2019 poz.1721).
4. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2019 poz.1470).
5. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2018 poz.1609).

6. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 maja 2018r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona przechowywanego i przewożonego zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa (Dz.U. 2018 poz.1134).
7. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. 2017 poz.1674).
8. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 lipca 2017r. w sprawie sposobu ustalania wysokości i rozliczania dotacji celowej na wyposażenie w zabezpieczenia techniczne pomieszczenia, w którym będzie przechowywany zabytek wpisany na Listę Skarbów Dziedzictwa (Dz.U. 2017 poz.1384).
9. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz.U. 2017 poz.928).
10. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz.U. 2015 poz.1275).
11. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz.U. 2014 poz.110).
12. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2011 nr113 poz.661).
13. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. 2011 nr89 poz.510).
14. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 3 lutego 2006r. zmieniające rozporządzenia w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz.U. 2006 nr24 poz.181).
15. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2004 nr212 poz.2153).
16. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 maja 2004r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz.U. 2004 nr 124poz.1304).
17. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz.U. 2004 nr124 poz.1302).
18. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz.U. 2004 nr75 poz.706).
19. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz.U. 2004 nr71 poz.650).
20. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. 2004 nr30 poz.259).

3.3. USTAWA Z DNIA 8 MARCA 1990 R. O SAMORZĄDZIE GMINNYM (Dz.U. z 2020r. poz.713). Ustawa ta w art.7 ust.1 pkt9 odnosi się do kwestii związanych z ochroną zabytków, zaliczając je do zadań własnych samorządu gminnego.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności dotyczy to zadań z dziedziny: *kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji*

kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Pośrednio do ochrony i opieki nad zabytkami odnoszą się regulacje dotyczące: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody, gminnych dróg, ulic, placów oraz bibliotek i innych instytucji kultury, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.

3.4. USTAWA Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (Dz.U. z 2020r. poz. 293, 471). Zapisy ustawy określają zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa także nakłada obowiązek uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymogów ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

3.5. USTAWA Z DNIA 7 LIPCA 1994 R. PRAWO BUDOWLANE (Dz.U. z 2020r. poz.148, 471, 695). Ustawa normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Zapisy tej ustawy w myśl art.2 ust.2 pkt.3 nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Art.3. definiuje pojęcia legalnych: robót budowlanych, budowy, obiektu budowlanego, budynku, budowli, obiektów małej architektury, przebudowy, remontu.

Art.5. ust.1 pkt.7 oraz ust.2 ustawy nakłada obowiązek użytkowania obiektów zabytkowych w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń w sposób zapewniający ochronę obiektów wpisanych do rejestru oraz objętych ochroną konserwatorską.

W art.7. ustawa precyzuje przepisy techniczno - budowlane, jednakże w art.9 ust.3, pkt.4 ustawa wskazuje że, w przypadku pozytywnej opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych zlokalizowanych w obszarach objętych ochroną konserwatorską, możliwe jest złożenie wniosku o zgodę na odstępnie od przepisów techniczno - budowlanych.

Art.29 ust.2 nakłada obowiązek wystąpienia do właściwego organu z wnioskiem o zaopiniowanie planowanych prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z art.29. ust.4 roboty budowlane wymienione w ust.1 i 2 tego artykułu wykonywane przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków wymagają pozwolenia na budowę a roboty budowlane wykonywane na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymagają zgłoszenia, o którym mowa w art.30. ust.1. Do wniosku o pozwolenie na budowę oraz do zgłoszenia należy dołączyć pozwolenie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków wydane na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art.39. ust.1 nakłada obowiązek uzyskania pozwolenia wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków.

Zgodnie z art.39. ust.2 wymagane jest uzyskania decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków na uzyskanie pozwolenia na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków.

Art.39. ust.3 nakłada obowiązek uzyskania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę od właściwego organu w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków. W myśl art.39. ust.4 wojewódzki konserwator zabytków jest zobowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w terminie 30 dni od dnia doręczenia. Brak stanowiska w tym terminie jest traktowany jako milcząca zgoda na wnioskowane rozwiązania projektowe.

3.6. USTAWA Z DNIA 21 SIERPNI 1997 R. O GOSPODARCE NIERUCHOMOŚCIAMI (Dz.U. z 2020r. poz. 65, 284, 471). Celem publicznym tej ustawy jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.

W myśl art.6 ust.5 ustawy, opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest celem publicznym.

Art.13, ust.4 nakłada wymóg uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, w przypadku sprzedaży, zamiany, darowizny lub oddania w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także w przypadku wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek.

W art.29 ust.2 jest mowa, że jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie.

Art.45 ust.2a umożliwia nałożenie w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu nad nieruchomością wpisaną do rejestru zabytków na jednostkę organizacyjną, obowiązku odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych w terminie określonym w decyzji.

Zapisy art.109 ust.1 pkt4, nadają gminie prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

3.7. USTAWA Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY (Dz.U. z 2020r. poz. 55, 471). Przepisy ustawy określają między innymi kompetencje dotyczące ochrony krajobrazu, zasady wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.

Zgodnie z art.19 ust.1 pkt.3 dla parku krajobrazowego sporządza się projekt planu ochrony, a na podstawie artykułu ust.6b wymaga on zaopiniowania przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

W myśl art.23a ust.1 na obszarze chronionego krajobrazu sejmik województwa, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego wyznacza w granicach krajobrazów priorytetowych strefy ochrony krajobrazu stanowiące w szczególności przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną, istotną dla zachowania walorów krajobrazowych i kulturowych obszaru chronionego. Na podstawie ust.4 tego artykułu projekt uchwały, o której mowa w ust.1, wymaga m.in. zaopiniowania przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z art.83a ust.1 zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub

krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków - wojewódzki konserwator zabytków. W myśl art.83f przepis ten dotyczy także krzewów, drzew i krzewów owocowych na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków.

3.8. USTAWA Z DNIA 25 PAŹDZIERNIKA 1991 R. O ORGANIZOWANIU I PROWADZENIU DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ (Dz.U. z 2020r. poz.194). Ustawa w art.1 ust.1 mówi, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury.

Art.1 ust.2 stanowi, że mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami.

Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego o czym mówi art.1 ust.4.

Art.2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki także ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury.

Zapisy art.14a. ust.1 nakładają obowiązek tworzenia wykazu obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, w których prowadzona jest, jako podstawowa, działalność kulturalna lub które dla takiej działalności zostały wybudowane i nie mogą być przeznaczone do prowadzenia wyłącznie innej działalności podstawowej. Ustęp 2 tego artykułu stanowi, że minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wykaz obiektów, o którym mowa w ust. 1, oraz tryb zgłaszania obiektów w celu wpisania ich do wykazu, uwzględniając wartości historyczne lub zabytkowe tych obiektów, a także ich pierwotne przeznaczenie na cele kulturalne.

Art.40 stanowi, że przepisy ustawy nie naruszają przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3.9. USTAWA Z DNIA 21 LISTOPADA 1996 R. O MUZEACH (Dz.U. z 2019r. poz.917, 1726).

Ustawa określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania muzeów oraz reguluje kwestie ochrony zabytków, znajdujących się w ich zbiorach.

Art.1 definiuje i określa charakter tej instytucji kultury.

Muzeum jest jednostką organizacyjną nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie kontaktu ze zbiorami.

Art.2 określa cele realizowane przez muzea :

- 1) gromadzenie zabytków w statutowo określonym zakresie;
- 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów;
- 3) przechowywanie gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych;
- 4) zabezpieczanie i konserwację zbiorów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie zabytków archeologicznych nie ruchomych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody;
- 5) urządzanie wystaw stałych i czasowych;
- 6) organizowanie badań i ekspedycji naukowych, w tym archeologicznych;
- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej; a) popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i

upowszechniającej kulturę;

8) udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych;

9) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji;

10) prowadzenie działalności wydawniczej.

Art.21. definiuje pojęcie muzealiów.

Muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów. Muzealia stanowią dobro narodowe.

3.10. USTAWA Z DNIA 27 CZERWCA 1997 R. O BIBLIOTEKACH (Dz.U. z 2019r. poz.1479).

Ustawa w art.3 ust.1 stanowi, że biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.

3.11. USTAWA Z DNIA 14 LIPCA 1983 R. O NARODOWYM ZASOBIE ARCHIWALNYM I ARCHIWACH (Dz.U. z 2020r. poz.164). Ustawa definiuje, kategoryzuje materiały archiwalne oraz reguluje zasady nadzoru i ich ochrony.

W art.2. ustawy zostały określa cele istnienia Narodowego zasobu archiwalnego.

Art.2.

1. Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli.

2. Narodowy zasób archiwalny, w zależności od stosunku własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

1) państwowy zasób archiwalny;

2) niepaństwowy zasób archiwalny.

Art.3.

Materiały archiwalne stanowiące narodowy zasób archiwalny przechowuje się w całości.

Art.12 ustawy wskazuje na konieczność zabezpieczenia materiałów archiwalnych przez konkretne podmioty.

Organy państwowe i państwowe jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne, partie polityczne, organizacje polityczne, spółdzielcze i inne organizacje społeczne oraz inne niepaństwowe jednostki organizacyjne, a także kościoły i związki wyznaniowe, u których powstają bądź które przechowują materiały archiwalne, są obowiązane zapewnić należyte warunki ich przechowywania, chronić je przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą oraz zapewnić konieczną konserwację tych materiałów.

3.12. USTAWA Z DNIA 24 KWIETNIA 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE (Dz.U. z 2019r. poz. 688, 1570, 2020, z 2020 r. poz. 284).

W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji, prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia).

W art.4 ust.1 pkt.16 ustawa dopuszcza możliwość zaliczenia do zadań publicznych działań w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

4.1. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI. Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami są zbieżne z celami państwa prezentowanymi na trzech poziomach operacyjnych: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym, których zapisy znajdują się w kolejno prezentowanych dokumentach.

4.1.1. KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2019 - 2022. W myśl art.86 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021r. poz.710) kluczowym dokumentem wskazującym system ochrony dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej jest sporządzany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w cyklach czteroletnich, Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami w którym zgodnie z art.85 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określone są cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz warunki, sposoby finansowania i harmonogram planowanych działań. Program jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i inspekcji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Opracowując program zostały wzięte wnioski płynące z realizacji i ewaluacji poprzedniego programu na lata 2014 - 2017 a także zmianę systemu ochrony zabytków wprowadzoną ustawą z 22 czerwca 2017r.

Najistotniejszym założeniem obecnego programu jest „Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”, możliwym do osiągnięcia poprzez realizację celów szczegółowych, podzielonych na kierunki działań.

Do celów szczegółowych należą:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego - podzielona na kierunki działań:

- a) wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym,
- b) wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami - podzielone na kierunki działań:

- a) merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami,
- b) podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa - podzielony na kierunki działań:

- a) upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości,
- b) tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

4.1.2. NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013 WRAZ Z UZUPEŁNIENIEM NA LATA 2004 - 2020. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 została przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004r. oraz rozwinięta w 2005r. poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 i stanowi podstawowy dokument rządowy, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Misją tej

strategii jest *zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.*

Uznając rolę kultury, jako podstawowego czynnika rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- 1) wzrost efektywności zarządzania kulturą,
- 2) wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- 3) wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury,
- 4) poprawa warunków działalności artystycznej,
- 5) efektywna promocja twórczości,
- 6) zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- 7) zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Do najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków Narodowa Strategia zalicza:

- 1) przygotowanie skutecznego systemu prawnego - finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami,
- 2) podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa,
- 3) poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej,
- 4) ograniczenie uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury została przygotowana w oparciu o założenia nakreślające podstawowe kierunki działań w wielu obszarach:

1. Państwo powinno realizować zadania z zakresu kultury poprzez działania Ministra Kultury oraz działania jednostek samorządu terytorialnego.
2. Wydatki publiczne na kulturę w Polsce powinny wzrosnąć.
3. Minister Kultury realizuje zadania własne poprzez narodowe programy kultury, narodowe instytucje kultury, placówki badawczo - rozwojowe oraz zlecenie zadań instytucjom samorządowym i pozarządowym.
4. Budżet Ministra Kultury powinien być adekwatny do nowych działań. Ze względu na ograniczenia budżetu państwa winno poszukiwać się pozabudżetowych środków finansujących kulturę. W tym celu proponuje się uzupełnienie istniejącego modelu finansowania kultury o rozwiązania stosowane w Europie, tworzące fundusze celowe dla realizacji polityk w poszczególnych obszarach kultury.
5. Państwo, w tym Minister Kultury, powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach.
6. Samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki

kulturalnej państwa w regionach.

7. Zwiększyć powinna się społeczna partycypacja w sferze odpowiedzialności za kulturę, m.in. poprzez uspołecznienie decyzji podejmowanych w sferze kultury w regionach (lokalne strategie kulturalne, społeczne ciała opiniujące funkcjonowanie instytucji kultury).

8. Wzrosnąć powinna również rola organizacji pozarządowych, poprzez równouprawnienie ich w dostępie do środków publicznych na zadania w sferze kultury.

9. Unowocześnienie procesu zarządzania sferą kultury i usług kulturalnych.

10. Wszystkie zaplanowane działania zaprogramowane w strategii powinny być dostępne dla mniejszości narodowych oraz instytucji prowadzonych przez te społeczności w celu pielęgnowania różnorodności kulturowej i ich tradycji jako dorobku polskiej kultury.

11. Rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów jest podstawą dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych, wykorzystujących (i działających na ich rzecz) elementy dziedzictwa kulturowego, aktywność instytucji kultury oraz skoncentrowane wokół tych instytucji przemysły kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 wprowadza programy operacyjne, będące podstawą finansowania ze środków budżetu państwa wszelkich działań z zakresu dziedzictwa kulturowego. Najważniejszym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo Kulturowe” z priorytetami i działaniami, jak np. ochrona zabytków archeologicznych, rewaloryzacja obiektów i obszarów zabytkowych.

Ochronę i rewaloryzację zabytków uznano za jeden z podstawowych celów strategicznych, w którym istotną rolę odgrywa realizacja celów cząstkowych takich jak:

- tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na funkcje kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych,
- podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.

Istotnym celem Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest poprawa stanu i dostępności zabytków, których realizację zapewnia:

- tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

Założenia zawarte w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 są komplementarne z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury we wszystkich obszarach a zwłaszcza obejmujących tematykę zapewnienia odpowiedniej opieki nad zabytkami,

rewaloryzacji zabytków, podnoszenia i upowszechniania świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wpływu i znaczenia zabytków i dziedzictwa kulturowego na rozwój turystyki, poprzez tworzenie nowych produktów turystycznych.

4.1.3. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.). Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.) została przyjęta Uchwałą Nr8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017r. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej Uchwałą Nr157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012r. Strategia to instrument zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji do 2020r. oraz w perspektywie do 2030r., określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów. Głównym celem Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie jak najlepszych warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym zachowaniu spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Do głównych zadań związanych z obszarem ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, uwzględnionych w następujących obszarach należą:

1). Obszar e-państwo - kierunek interwencji:

1. Budowa i rozwój e-administracji - orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe. Wyznaczony projekt strategiczny: Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej - kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

2). Kapitał ludzki i społeczny - kierunek interwencji:

4. Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej do których należą:

- Wzmacnianie potencjału instytucji kultury o szczególnym znaczeniu - wspieranie instytucji kultury, których wieloletnia działalność i tradycja mają szczególne znaczenie dla celów polityki państwa w obszarze kultury i których dorobek jest ważnym elementem budowania tożsamości kulturowej Polaków oraz narzędziem promocji Polski w świecie (w ramach działań do 2020r).

- Wypracowanie systemu wspierania rozwoju sektorów kreatywnych - stworzenie warunków dla rozwoju sektorów kreatywnych w Polsce, które wpłyną na rozwój całego ekosystemu wspierania kultury (w ramach działań do 2020r).

Oraz działania w dłuższej perspektywie do których należą::

- Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego - wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmacniania kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe tj. dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO (w ramach działań do 2030r).

- Wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury (w ramach działań do 2030r).

4.1.4. STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została opracowana pod kierunkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przyjęty po konsultacjach społecznych przez Radę Ministrów Uchwałą nr 61 dnia 26 marca 2013r. Jest pierwszym dokumentem rządowym, który w sposób systematyczny podejmuje problematykę budowy wzajemnego zaufania między obywatelami oraz między obywatelami a państwem i jego instytucjami.

W kontekście założeń dotyczących upowszechniania i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz ochrony zabytków i opieki nad nimi wskazać można zapisy celu szczegółowego 1 i celu szczegółowego 4.

Cell: *Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.*

Kierunki działania: 1.2.3. Rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne oraz upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze.

Cel 4: *Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.*

Kierunki działania: 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu. Upowszechnienie i ułatwienie dostępu do dziedzictwa kulturowego nierozdzielnie związane i warunkowane są przez proces ochrony dziedzictwa, a także gromadzenia i zachowywania dzieł kultury. Państwo powinno wspierać i promować działania służące ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego realizowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i pozarządowe, prywatne oraz osoby prywatne. 4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury. Podstawowym zadaniem dla współczesnego systemu ochrony i upowszechniania dóbr kultury jest digitalizacja mająca na celu zarówno ochronę dziedzictwa kulturowego przed bezpowrotnym zniknięciem (przez wykonanie kopii lub rekonstrukcji cyfrowych), jak i zapewnienie wszystkim obywatelom równego dostępu do kultury przez upowszechnienie zdigitalizowanych zbiorów (np. w formie portali internetowych, udostępniania przez instytucje publiczne zdigitalizowanych zbiorów dla celów edukacyjnych, znoszenie barier dla osób wykluczonych cyfrowo.).

4.1.5. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 została przyjęta uchwałą Rady Ministrów nr 239 z dnia 13 grudnia 2011r. i jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym ładu przestrzennego kraju w perspektywie kilkunastoletniej.

Dokument przedstawia wizję zagospodarowania przestrzennego Polski do 2030r. Celem strategicznym koncepcji jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia następujących, ogólnych celów rozwojowych: konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Wśród głównych celów polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich

restrykcjach konserwatorskich,

- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

Wśród 6 głównych celów operacyjnych polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, dwa związane są z dziedzictwem kulturowym:

W obszarze dotyczącym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami należy odwołać się w szczególności do zadań wskazanych w celu 4 i celu 6 dokumentu.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

W odniesieniu do poziomu regionalnego oznacza to:

- integrację działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawy ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych,
- wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego jako elementu warunkującego rozwój kraju w aspekcie rozwoju regionalnego uwzględniającego ochronę krajobrazu kulturowego.

W odniesieniu do poziomu regionalnego oznacza to:

- planowanie rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych w wymiarze ponadlokalnym,
- podporządkowanie kierunków rozwoju przestrzennego, określonym w PZPWL wiodącym zasadom zagospodarowania,
- nadrzędność ponadlokalnych zadań publicznych w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego,
- monitorowanie procesów przestrzennych w skali regionalnej.

Do założeń dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego odnosi się cel 6:

6.4.2. Obszary ochrony krajobrazów kulturowych.

Konieczne jest określenie przestrzeni mogącej pełnić funkcje symboliczne oraz identyfikacyjne w skali kraju i kontynentu, a także zahamowanie postępującego procesu homogenizacji krajobrazu miejskich obszarów funkcjonalnych. Potrzebne jest również określenie potencjału rozwojowego związanego z zachowaniem wartościowych elementów i struktur przestrzennych obszarów przemysłowych i miejskich zdegradowanych oraz mniej eksponowanych 202 krajobrazów decydujących o jakości życia społeczności lokalnych i będących świadectwem historii - także najnowszej. W celu stworzenia systemu zmierzającego do zahamowania postępującej degradacji środowiska kulturowego, nieodwracalnej utraty krajobrazów historycznych i tworzących tożsamość miejsca, w tym rozwiązania konfliktów społecznych związanych z degradacją przestrzeni przyrodniczej, zabytkowych zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków architektonicznych, konieczne jest wprowadzenie do dokumentów planistycznych wszystkich szczebli zintegrowanej ochrony środowiska kulturowego, umożliwiającej gospodarowanie krajobrazem w celu podniesienia konkurencyjności regionów. Wymaga to opracowania metodologii dotyczącej identyfikacji równorzędnych wartości

przyrodniczych, krajobrazowych, niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z regionem geograficznym i zabytkowych obiektów kultury materialnej, w tym potencjalnych obszarów stanowisk archeologicznych, oraz zarządzania nimi w celu stworzenia warunków do prowadzenia aktywnej polityki konserwatorskiej i promocyjnej w stosunku do tych zasobów. Zadanie obejmuje określenie przestrzeni i obiektów poddanych ochronie lub wskazanych do ochrony (łącznie z poziomem ochrony gwarantowanym na podstawie list obiektów i obszarów) oraz prowadzenie monitoringu zachowania zasobów i zachowania materialnego dowodu do analiz archeologicznych, które wykonają następne pokolenia.

4.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I POWIATU. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest zbieżny ze strategicznymi celami na poziomie województwa i powiatu.

4.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2011 - 2020. Najważniejszym zadaniem samorządu województwa jest prowadzenie polityki rozwoju regionu w taki sposób, aby małopolska była atrakcyjnym miejscem do życia, nauki, pracy i spędzania czasu wolnego. Taką wizję rozwoju wytycza Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020, która została przyjęta 26 września 2011r. przez Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą nr XII/183/11 oraz uchwałą nr VI/41/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2019r. w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020.

Strategia mówi, co, jako społeczność regionalna, możemy i chcemy osiągnąć do roku 2020. Dokument służy wspieraniu pozytywnych zmian w regionie oraz niwelowaniu barier utrudniających rozwój. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, strategia ma wspierać członków społeczności regionalnej w skutecznym odkrywaniu potencjałów i pełnym wykorzystywaniu szans na rozwój.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządu regionalnego w zarządzaniu województwem, ale również jako narzędzie komunikowania się i partnerskiej współpracy ze społecznością regionalną. W oparciu o zapisy strategii przyjmowane są wszystkie dokumenty związane z prowadzeniem polityki rozwoju, w tym regionalny program operacyjny finansowany z funduszy europejskich.

Głównym celem strategii jest *efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim.* Aby zrealizować założenia strategii władze regionu wytyczyły siedem celów szczegółowych do których należy cel drugi odnoszący się do problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa:

Cel 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego. Region chce odgrywać rolę lidera w kraju i Europie Środkowej w dziedzinie przemysłów czasu wolnego - wykorzystując zasoby dziedzictwa regionalnego oraz kultury, a także chroniąc naturalne i symboliczne bogactwa.

Celem strategicznym tego obszaru ma być *Wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury.*

W obszarze tym zostały wyodrębnione cztery kierunki polityki rozwoju:

1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej;

2. Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego;
3. Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego;
4. Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.

1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej wyszczególnia następujące działania:

2.1.1 Kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego.

2.1.2 Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji.

2.1.3 Ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek.

2.1.4 Ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych.

Powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia.

2.1.6 Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

2.1.7 Zachowanie i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego, w tym przywrócenie rzeczywistej wartości zniszczonym obiektom oraz ponowne określenie dla poszczególnych obiektów ich wartości zabytkowych, wskazanych do bezwzględnej ochrony.

2.1.8 Utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.

2.1.9 Funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego.

2.1.10 Badanie i dokumentowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego.

2.1.11 Poprawa funkcjonowania instytucji opieki nad zabytkami.

2.1.12 Wdrożenie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg Gospodarczy.

2.1.13 Zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu.

2.1.14 Stworzenie systemu oraz procedur zarządzania dziedzictwem przyrodniczym.

2.1.15 Zintegrowana ochrona krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.

2. Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego wyszczególnia następujące działania:

2.2.1 Turystyka miejska i kulturowa.

2.2.2 Turystyka pielgrzymkowa.

2.2.3 Turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna.

2.2.4 Turystyka uzdrowiskowa i prozdrowotna.

2.2.5 Turystyka na terenach wiejskich.

2.2.6 Turystyka biznesowa.

2.2.7 Turystyka przygraniczna.

3. Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego.

2.3.1 Rozwój kształcenia oraz doskonalenia kadr w obszarze:

- obsługi ruchu turystycznego,

- rozwoju i upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji,

- przemysłów kultury, animacji kultury oraz zarządzania kulturą i dziedzictwem kulturowym,

- zawodów ginących.

2.3.2 Kształcenie i rozwijanie postaw oraz kompetencji w zakresie: kultury, w tym odbioru sztuki,

poprzez szkolne oraz pozaszkolne projekty edukacyjne i artystyczne, a także zwiększanie dostępności do wysokiej jakości oferty kulturalnej, upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży.

2.3.3 Wdrożenie mechanizmów wsparcia dla rozwoju i upowszechnienia zawodów ginących.

4. Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego wyszczególnia następujące działania:

2.4.1 Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu podnoszenie społecznej świadomości i wrażliwości w zakresie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego (zabytków oraz obiektów kultury współczesnej), a także podejmowanie działań na rzecz poprawy poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.

2.4.2 Promocja na rzecz ochrony i wykorzystania dziedzictwa regionalnego dla rozwoju gospodarczego regionu oraz aktywizacji użytkowników do inwestowania we własne nieruchomości i adaptacji ich do nowych funkcji.

2.4.3 Aktywna i skuteczna promocja oraz wsparcie regionalnej oferty przemysłów czasu wolnego, w szczególności markowych produktów turystycznych i wydarzeń kulturalnych, w tym artystycznych i twórczych.

2.4.4 Zwiększanie poziomu społecznego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego poprzez promocję i informację o ofercie kulturalnej oraz zapewnianie jej dostępności i różnorodności.

2.4.5 Intensyfikacja współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego w zakresie edukacji, promocji oraz poprawy świadomości i postaw obywatelskich w odniesieniu do dziedzictwa regionalnego.

4.2.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO. Dokument został przyjęty Uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 roku w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.

Podstawowym zadaniem planu jest określenie celów, zasad oraz kierunków gospodarowania przestrzenią województwa, stanowiące rozwinięcie długofalowej polityki regionalnej, która została zawarta w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Do głównych celów strategicznych i operacyjnych polityki przestrzennej województwa małopolskiego należy ochrona dziedzictwa kulturowego: *dziedzictwo kulturowe trwałym elementem krajobrazu województwa małopolskiego*, ochrona i rewaloryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego w celu podniesienia poziomu wiedzy, świadomości historycznej oraz edukacji społeczeństwa, wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla ochrony tożsamości regionalnej oraz promocji województwa

Zgodnie z założeniami planu, dziedzictwo kulturowe ma stanowić trwały element krajobrazu województwa małopolskiego i w tym celu zmierzają główne kierunki działań obejmujące:

1. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla ochrony tożsamości regionalnej oraz promocji województwa i jego rozwoju gospodarczego.
2. Ochrona, utrzymanie i przywracanie zasobów dziedzictwa kulturowego m.in. poprzez:
  - opracowanie i prowadzenie programów ochrony obiektów zabytkowych łączących ochronę z wykorzystaniem gospodarczo-społecznym,

- opracowanie i prowadzenie programów ochrony obiektów zabytkowych architektury regionalnej;
- ustanawianie nowych form ochrony zasobów kulturowych takich jak parki kulturowe,
- obejmowanie ochroną w studiach uwarunkowań i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wartościowych obiektów i zespołów znajdujących się poza rejestrem zabytków, w tym zabytków inżynierii,
- egzekwowanie zaleceń konserwatorskich oraz prawidłowości procesu rewaloryzacji i użytkowania obiektów zabytkowych.

3. Wykorzystanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego m. in. poprzez:

- prowadzenie działań promocyjnych, organizacyjnych dla podniesienia świadomości społeczeństwa odnośnie znaczenia i wartości obiektów zabytkowych, a także możliwości ich wykorzystania,
- tworzenie ofert inwestycyjnych i poszukiwanie inwestorów proponujących wykorzystanie zasobów w sposób nie kolidujący z charakterem i pierwotną funkcją obiektów,

4. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja historycznych układów przestrzennych m. in. poprzez:

- opracowanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich z zachowaniem wymogów konserwatorskich przy zapewnieniu im doboru właściwych funkcji oraz zapobieganiu zagrożeniom wynikającym z oddziaływania układów komunikacyjnych,
- odejmowanie działań rewaloryzacyjnych zespołów staromiejskich wg. priorytetów wynikających z ich wartości,
- promowanie wzorów gospodarowania w centrach historycznych miast i miasteczek,
- obejmowanie kompleksową rewaloryzacją zespołów urbanistycznych i ruralistycznych w obrębie proponowanych rezerwatów i parków kulturowych.

5. Zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego m. in. poprzez:

- obejmowanie ochroną w formie rezerwatów kulturowych terenów o wybitnych walorach kulturowych,
- obejmowanie ochroną w formie parków kulturowych terenów o wysokich walorach kulturowych,
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej w celach dydaktycznych, turystycznych i naukowych,
- powstrzymanie zanikania specyficznych i wyjątkowych form krajobrazu poprzez znalezienie dla nich nowych funkcji i sposobów utrzymania.

6. Zachowanie, ochrona i kształtowanie architektury regionalnej m. in. poprzez:

- ochrona najcenniejszych obiektów „in situ” oraz rozwoju muzeów typu skansenowskiego,
- obejmowanie w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązywania nową architekturą do lokalnych form i materiałów,
- podnoszenie świadomości o wartości architektury regionalnej.

7. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja obiektów i zespołów o najwyższej randze i szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej m. in. poprzez:

- wytypowanie obiektów zabytkowych o randze regionalnej i krajowej,
- podejmowanie działań na rzecz wpisania na listę światowego dziedzictwa natury i kultury UNESCO obiektów o najwyższej randze,
- podejmowanie prac dla wytypowania i weryfikowania listy obiektów mogących potencjalnie spełniać warunki wpisu na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

8. Zachowanie i ochrona niematerialnych wartości kulturowych, stanowiących o tożsamości regionu m. in. poprzez:

- podjęcie prac na rzecz inwentaryzacji zasobów niematerialnych (miejsc kultu, szlaków pielgrzymkowych, ośrodków tradycji, obyczajów i obrzędów),

- wykorzystanie niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego w ofercie turystycznej województwa,

- promowanie imprez kultywujących tradycję, regionalny strój, obrzędy.

9. Podejmowanie działań organizacyjnych, badawczych i promocyjnych m. in. poprzez:

- inicjowanie i wspieranie współpracy między samorządami na rzecz ochrony i promocji zasobów kulturowych,

- wspieranie współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego pomiędzy służbami konserwatorskimi i samorządami.

10. Integracja ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego m.in. poprzez:

- obejmowanie ochroną krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi, ruralistycznymi i architektonicznymi,

- opracowanie katalogu ofert kulturowych województwa,

- wykorzystanie wartości kulturowych dla rozwoju gospodarczego regionu,

- promocja produktu kulturowego Małopolski na rynku krajowym i zagranicznym.

4.2.3. WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W MAŁOPOLSCE NA LATA 2018 - 2021. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami została przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą nrVI/49/19 z dnia 25 lutego 2019r. w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018 - 2021.

Celem działania samorządu województwa jest realizacja programu zapewniającego poszanowanie, ochronę oraz wykorzystania bogatych i unikatowych zasobów dziedzictwa kulturowego, stanowiącego o wyjątkowości i atrakcyjności Małopolski oraz skorelowania go z polityką rozwoju regionalnego i strategią zrównoważonego zagospodarowania województwa. Program zakłada prowadzenie spójnej i zintegrowanej polityki w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz współdziałanie wszystkich szczebli jednostek samorządu terytorialnego województwa z instytucjami rządowymi i organizacjami pozarządowymi, placówkami badawczymi, środowiskami naukowymi, podmiotami gospodarczymi i właścicielami lub użytkownikami zabytków co umożliwi osiągnięcie wyznaczonych celów i zamierzeń określonych w niniejszym dokumencie.

Misją Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2018 - 2021 jest pielęgnowanie i przywracanie wysokiej wartości wyjątkowych elementów krajobrazu kulturowego Małopolski wraz z kreowaniem poczucia istoty regionalnej tożsamości i wzmacnianiem obywatelskiej odpowiedzialności za kulturową spuściznę pokoleń oraz adekwatnym systemem ochrony i opieki nad dziedzictwem.

Misja ta realizowana będzie poprzez cel strategiczny: Harmonijne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego małopolski dla sprostania wyzwaniom teraźniejszości i przyszłości oraz zapewnienia wysokiej jakości życia Małopolan oraz 2 cele operacyjne:

1. Skuteczna ochrona zasobów dziedzictwa i wartości kulturowych regionu.

2. Wspólnotowa odpowiedzialność i efektywne zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową.

Realizację wyznaczonych celów zawarto w 5 priorytetach:

- Zachowanie optymalnej jakości krajobrazu kulturowego i funkcjonalne wykorzystanie miejsc i obiektów dziedzictwa;

- Zachowanie historycznej wielokulturowości regionu, tradycji i tożsamości regionalnej i lokalnej;

- Aktywność społeczna i emocjonalne zaangażowanie w opiekę nad regionalną przestrzenią

kulturową;

- Systemowa i projektowa współpraca podmiotów zaangażowanych w ochronę i opiekę nad dziedzictwem kulturowym;

- Perspektywiczne wykorzystywanie walorów dziedzictwa kulturowego w edukacji, turystyce, gospodarce wiedzy;

oraz 29 kierunkach działań, które stanowią wytyczne horyzontalne ułatwiające prowadzenie skutecznej polityki ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz sprawowania właściwej opieki właścicielskiej nad posiadanymi dobrami kulturowymi.

4.2.4 STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU MYŚLENICKIEGO NA LATA 2014 - 2020. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2014 - 2020 została przyjęta uchwałą nr XLII/375/2013 Rady Powiatu Myślenickiego z dnia 13 grudnia 2013r. i stanowi najważniejszy dokument określający kierunki rozwoju powiatu na najbliższe lata. Jej celem jest wskazanie misji i wizji rozwoju powiatu oraz planu operacyjnego: obszarów kluczowych, celów strategicznych, celów operacyjnych i zadań, których realizacja w określonym horyzoncie czasowym przyczyni się do wielokierunkowego rozwoju powiatu.

Strategia pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządu powiatowego i samorządów gminnych, które mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Dokument ten jest również narzędziem kreowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i regionalnym.

W planie operacyjnym dokumentu za kluczowe obszary uznano:

1. Obszar: *Gospodarka i ochrona środowiska.*
2. Obszar: *Sprawy społeczne i potencjał instytucjonalny.*

W ramach działań dedykowanych obszarowi *Sprawy społeczne i potencjał instytucjonalny* określono cel: *Powiat myślenicki znaczącą specjalistyczną bazą turystyczno-rekreacyjną z markową ofertą usług czasu wolnego* oraz przyporządkowano cele operacyjne:

1. *Wypracowanie turystyczno - rekreacyjnej marki powiatu, obejmującej także wydarzenia kulturalne.*
2. *Budowa nowoczesnych kąpielisk.*
3. *Utworzenie kompleksowego systemu ścieżek rowerowych na terenie powiatu i ich włączenie się w system tras ponadlokalnych m. in. EuroVelo.*
4. *Zagospodarowanie terenu wokół Zbiornika Dobczyckiego dla potrzeb sportów i rekreacji wodnej.*

Działania w ramach powyższego celu (zwłaszcza dotyczące pierwszego celu operacyjnego) sprzyjają zachowaniu obiektów dziedzictwa kulturowego, ich odpowiedniej ekspozycji i udostępniania oraz włączania w obieg gospodarczy. Promocja na rzecz ochrony i wykorzystania dziedzictwa dla rozwoju gospodarczego - udostępnianie, włączanie w sieci ścieżek rowerowych i szlaki turystyczne, organizacja wydarzeń, itp. Ważnym zadaniem jest również aktywizacja użytkowników obiektów do inwestowania we własne nieruchomości i adaptacji ich do nowych funkcji, a także poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich niszczenia.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

5.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY.

5.1.1. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2016 - 2020.

Strategia została przyjęta uchwałą nr 161/XXI/2016 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 29 kwietnia 2016r. w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2020. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2020 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem lokalnego samorządu, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej na obszarze miasta i gminy Myślenice.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, strategia pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządu lokalnego w procesie zarządzania gminą, ale również jako narzędzie komunikowania się i partnerskiej współpracy z lokalną społecznością co stanowi fundament nowoczesnego systemu zarządzania rozwojem.

Dokument odnosi się bezpośrednio lub pośrednio do kwestii ochrony i opieki nad zabytkami, ochrony dziedzictwa kulturowego w dwóch spośród trzech obszarów kluczowych do których należą:

1. Obszar I: *Rozwój gospodarczy i zagospodarowanie przestrzenne.*

Cel strategiczny I.2: *Kreowanie funkcji zaplecza sportowo - rekreacyjnego dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.*

Cel operacyjny I.2.1: *Tworzenie i rozwijanie nowoczesnych produktów turystyczno - rekreacyjnych.*

Zadanie I.2.1.1: *Tworzenia ponadlokalnego produktu turystycznego opartego o walory turystyczne, rekreacyjne, krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe w powiązaniu z lokalną wytwórczością, gastronomią, hotelarstwem i infrastrukturą turystyczną, wraz ze skomunikowaniem ich z siecią połączeń drogowych i rowerowych.*

Obszar II: *Standard i jakość życia mieszkańców.*

Cel strategiczny II.1: *Poprawa warunków zamieszkania.*

Cel operacyjny II.1.2: *Rewitalizacja ścisłego centrum miasta .*

Zadanie II.1.2.1: *Kompleksowej rewitalizacji Rynku wraz z przyległymi uliczkami.*

Zadanie II.1.2.2: *Rewaloryzacji obiektów zabytkowych w centrum miasta.*

Cel operacyjny II.1.3: *Rozwój i odnowa centrów wsi.*

Zadanie II.1.3.2: *Ochrony i kształtowania zabudowy historycznych centrów miejscowości.*

Zadanie II.1.3.3: *Ochrony tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych.*

Cel strategiczny II.3: *Wzmacnianie poczucia tożsamości mieszkańców poprzez pielęgnowanie tradycji i rozwój kultury.*

Cel operacyjny II.3.1: *Wspieranie rozwoju instytucji kultury na obszarze miasta i obszarach wiejskich oraz ochrona kulturowego dziedzictwa Gminy.*

Zadanie II.3.1.1: *Wsparcia działających instytucji kultury.*

Zadanie II.3.1.2: *Utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej, szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.*

Zadanie II.3.1.3: *Intensyfikacji współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego w zakresie edukacji, promocji oraz poprawy świadomości i postaw obywatelskich w odniesieniu do dziedzictwa regionalnego.*

Zadanie II.3.1.4: *Poprawy stanu i sposobu wykorzystania zabytków oraz przeciwdziałania procesowi ich degradacji.*

Zadanie II.3.1.5: *Powstrzymania degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia.*

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 jest spójny z założeniami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2020 oraz wskazanymi w niej celami operacyjnymi.

5.1.2. GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2016 - 2025. Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2025 został przyjęty uchwałą nr 310/XXXVI/2017 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 23 maja 2017r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2025”. Program stanowi dokument określający w sposób kompleksowy proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji.

Spośród trzech celów strategicznych programu do kwestii ochrony i opieki nad zabytkami oraz ochrony dziedzictwa kulturowego odnosi się drugi cel strategiczny: *Rozwój infrastruktury służącej celom publicznym wykorzystujący lokalne zasoby kulturowe i przyrodnicze.*

Drugi cel strategiczny - Rozwój infrastruktury służącej celom publicznym w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i przyrodnicze - koncentruje się na odnowie historycznego układu miejskiego Myślenic, ale uwzględnia również inne wyzwania stojące przed lokalnym samorządem w zakresie tworzenia warunków infrastrukturalnych niezbędnych do prowadzenia procesu rewitalizacji. Ważnym ich elementem jest wykorzystywanie działań edukacyjnych, kulturalnych, sportowych itp. skierowanych do grup defaworyzowanych zamieszkujących obszar rewitalizacji. Charakter gminy, duża rozpiętość przestrzenna, rozproszenie zabudowy na terenach wiejskich zmusza do zaplanowania działań specyficznych, wykorzystujących potencjał nie tylko samego obszaru rewitalizacji, ale także całej gminy. Uznaje się, że zakres wskazanego celu, przypisanych kierunków działań, jak również konkretnych, wskazanych poniżej przedsięwzięć uwzględniać musi racjonalne wykorzystanie posiadanych zasobów, które zostaną użyte w procesie rewitalizacji.

Wybrane zadania dotyczą ochrony zabytków oraz promocji dziedzictwa kulturowego Myślenic i dotyczą celu: 2.2. *Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego.*

Do najistotniejszych z tego punktu widzenia należą projekty:

1.1. *Przebudowa myślenickiego Rynku wraz z otoczeniem starówki.*

Projekt zakłada przebudowę płyty rynku w Myślenicach wraz z ul. wychodzącymi, tj, ul. Piotra Skargi, ul. Kościuszki, Królowej Jadwigi, ul. Jana Kilińskiego do tzw. „Końskiego rynku”, ul. Józefa Bema wraz z przylegającym placem, ul. Józefa Klakurki, ul. Mikołaja Reja oraz modernizacja Kamienicy Rynek 27.

Zadanie realizuje cele projektu zakładające ożywienie i wzmocnienie potencjału centrum miasta Myślenice w oparciu o rewitalizację społeczną i infrastrukturalną

1.3. *Budowa Muzeum przy ul. Traugutta w Myślenicach.*

Projekt zakłada budowę budynku muzeum wraz z instalacjami wewnętrznymi oraz zagospodarowaniem przyległego terenu i wyposażenie go w elementy małej architektury takie jak ławeczki, stojaki na rowery i kosze na śmieci. Wyposażenie muzeum.

Zadanie realizuje cel jakim jest rozwój usług czasu wolnego wraz z aktywną edukacją w zakresie regionalnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o własne zbiory i lokalne zasoby kulturowe.

Wskazane zadania odnoszą się bezpośrednio do realizowanego celu *Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego*, efektywnie wzmacniając promocję miasta i gminy Myślenice poprzez eksponowanie własnych walorów kulturowych.

5.1.3. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Studium zostało przyjęte uchwałą nr 407/LVIII/2010 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 31.05.2010r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Myślenice.

Studium sporządzono w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Studium stanowi podstawowy dokument dla koordynacji działań samorządu lokalnego, uwzględniające potrzeby społeczności oraz wypełniające wymogi zgodności z prawem.

W Tomie I (stanowiącym załącznik nr 1a do uchwały) - *Diagnoza stanu istniejącego uwarunkowania i możliwości rozwoju* wskazuje na konieczność włączenia bogatych zasobów kulturowych i walorów przyrodniczych gminy w proces kształtowania ładu przestrzennego, umożliwiającego w sposób harmonijny i zrównoważony osiągnięcie takiej struktury funkcjonalno - przestrzennej, która zapewni rozwój i poprawę życia mieszkańców oraz ochronę wartości kulturowych i obiektów dziedzictwa kulturowego.

Diagnoza odnosi się do stanu dziedzictwa kulturowego, zabytków i tematyki związanej z ich ochroną, zawartych w:

II.4. *Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.*

Oprócz rysu historycznego Myślenic i miejscowości wchodzących w skład gminy uwzględnia katalog zabytków o najważniejszym znaczeniu historycznym i kulturowym do których należą:

- zespół rynkowy ze średniowiecznym układem urbanistycznym, wraz z kamienicami mieszczańskimi z przełomu XVIII/XIX w, Ratuszem miejskim z przylegającymi budynkami nr 8 i 9,
- Dom Grecki, z XVIII w., dawny zajazd miejski obecnie Muzeum Regionalne przy ul. Sobieskiego,

- w obrębie Rynku, gotycki kościół parafialny z 1465 roku z wczesnobarokową kaplicą Matki Bożej Myślenickiej z 1642r. o bogatym wystroju z obrazem Matki Boskiej Myślenickiej z XVI w.,
- figura Św. Floriana z 1776r.,
- fontanna Tereska z 1893r.,
- dwór z końca XVIII w. w stylu klasycystycznym przy ul. Żeromskiego,
- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej tzw. Studzianka z końca XVIII w.,
- kaplica św. Mikołaja na polanie Mikołaj,
- młyn wodny, zbożowy przy ul. Daszyńskiego z 1855r.,
- budynek Gimnazjum nr 1 z 1869r.
- kościół drewniany z 1910r. w Drogini (przeniesiony i odtworzony w latach 1989-1992),
- lamus podworski z końca XVIII w. w Głogoczowie,
- murowany dwór z XIX w. w Głogoczowie,
- drewniany kościół pod wezwaniem św Klemensa w Trzemeśni z 1780r. z renesansowym obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem w głównym ołtarzu,
- pozostałość parku dworskiego oraz murowana obora z XVIII w. w Osieczanach,
- cmentarz położony tarasowo na stoku wzgórza z I wojny światowej w Drogini-Banowicach,
- cmentarz żydowski z 1874r. u podnóża Szubiennej Góry,
- zespół dworsko - parkowy w Krzyszkowicach,
- cmentarzyk żołnierzy Armii Krajowej zgrupowania „Murawa” pod Łysiną.

Diagnoza stanu istniejącego została uzupełniona o opracowanie z roku 1980 - Studium historyczno - ruralistyczne dla miasta Myślenice i gminy, które jest materiałem analitycznym zawierającym propozycje ustanowienia stref ochrony konserwatorskiej obejmujących zabytkowe układy ruralistyczne poszczególnych miejscowości oraz zabytkowy układ urbanistyczny miasta Myślenice. W opracowaniu przeanalizowano wartości ruralistyczne - krajobrazowe oraz zasięg obszarów zasługujących na objęcie strefą ścisłej lub częściowej ochrony konserwatorskiej w poszczególnych miejscowościach oraz sformułowano i zaproponowano wytyczne do dalszych prac projektowych. Pozwala to na stworzenie ogólnej polityki ochrony dóbr kultury w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Myślenice tak aby posiadane zasoby kulturowe mogły znaleźć swój wyraz w polityce przestrzennej gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Myślenice odwołuje się do ustawowych form ochrony zabytków oraz zawiera katalogi obiektów chronionych przypisanych do miejscowości:

4.2. *Formy ochrony zabytków.*

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ochronę:

- *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,*
- *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków*
- *parków kulturowych.*

4.2.1. *Rejestr zabytków nieruchomych.*

4.2.2. *Gminna ewidencja zabytków.*

4.2.3. *Parki kulturowe.*

Dokument także uwzględnia wykaz stanowisk archeologicznych położonych na terenie gminy Myślenice: *Stanowiska archeologiczne*.

W obszarze gminy, w prawie wszystkich miejscowościach występują stanowiska archeologiczne. W skład poszczególnych stanowisk wchodzi: cmentarzyska, osady mieszkalne i produkcyjne, obozowiska itp. Wszystkie inwestycje w rejonie stanowisk archeologicznych wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Studium w diagnozie określa stan obszarów do których należy prezentowany w pkt. II.4. *Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*, którego potencjał połączony z utrwalaniem korzystnych cech historycznie wykształconej, wartościowej struktury funkcjonalno-przestrzennej obszarów gminy może stanowić istotny impuls rozwojowy.

Kierunki ochrony środowiska kulturowego zostały zawarte w Tomie II (stanowiącym załącznik nr 1b do uchwały) - *Kierunki zagospodarowania przestrzennego*, określając zasady ochrony dóbr kultury i krajobrazu. Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego gminy w jego ukierunkowaniu na równi z innymi priorytetami stawiana jest kwestia ochrony wartości kulturowych, wyrażona w:

II.4. *Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej.*

Głównym celem ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury jest utrwalenie tożsamości i odrębności kulturowej obszaru oraz ochrona i rehabilitacja historycznie ukształtowanych zespołów zabytkowych lub pojedynczych obiektów. W tym celu dla ochrony wartości kulturowych Gminy w zmianie studium przyjmuje się:

1. *Występujące na obszarze gminy Myślenice zespoły i obiekty zabytkowe, stanowiska archeologiczne świadczące o tradycji osadnictwa w tym rejonie, szczegółowo opisane w tomie I Diagnostyka stanu istniejącego - uwarunkowania i możliwości rozwoju, stanowią wartości kulturowe rangi regionalnej i podlegają ochronie.*
2. *Generalne ustalenia polityki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej dotyczą w szczególności:*
  - *objęcia stałą ochroną wszystkich zespołów zabytkowych oraz pojedynczych obiektów i elementów zabytkowych, które z racji posiadanej rangi historycznej i wartości winne być zachowane dla następnych pokoleń,*
  - *zachowania ich naturalnego otoczenia, tj. zarówno układów i założeń urbanistycznych, jak i zieleni towarzyszącej (w tym szczególnie zespołów parkowych),*
  - *objęcia stałą ochroną miejsc upamiętniających ważne wydarzenia historyczne (w tym szczególnie zespoły cmentarne),*
  - *właściwego wykorzystania obiektów zabytkowych w dostosowaniu do aktualnych potrzeb w sposób nie kolidujący z ich charakterem i stanowiący zagrożenia dla konstrukcji i substancji kulturowej,*
  - *przestrzegania zasad ochrony stanowisk archeologicznych zgodnie z ustalonymi przepisami odrębnymi stanowiącymi uwarunkowania dla inwestowania w rejonie ich występowania,*
  - *opracowania dokumentacji historycznych dla poszczególnych zespołów i obiektów zabytkowych jako podstawy dla kreowania nowej, przebudowywanej i dostosowywanej do współczesnych wymogów istniejącej zabudowy,*
  - *uzupełniania i korygowania gminnej ewidencji obiektów zabytkowych i innych dokumentacji historycznych,*

Wszelkie działania inwestycyjne w obrębie zespołów zabytkowych oraz pojedynczych obiektów i elementów wpisanych do rejestru zabytków, gminnej ewidencji zabytków, oraz w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają postępowania zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.

Na rysunku studium zatytułowanym Uwarunkowania i możliwości rozwoju zaznaczono granice stref konserwatorskich wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych - w miejscowościach Głogoczków, Krzyszkowice, Osieczany, Zasań, Trzemeśnia. Niniejsza zmiana studium nie podtrzymuje tych ustaleń i rysunek studium, zatytułowany Kierunki zagospodarowania przestrzennego, nie zawiera dawnych stref konserwatorskich. Natomiast w trakcie opracowywania projektów zmian obowiązujących planów miejscowych należy je analizować i uwzględniać, poddając weryfikacji ich zasięg oraz określić rygory ich zagospodarowywania w zależności od indywidualnej sytuacji.

Odrębne założenia dotyczą zabytkowego zespołu urbanistyczno - historycznego centrum miasta Myślenice, obejmującego średniowieczny układ lokacyjny z rynkiem oraz wybiegającymi ulicami.

Dodatkowe ustalenia dotyczą obszaru centrum miasta Myślenice: ochronie podlega zachowany zespół rynkowy w mieście Myślenice (z dobrze widocznym średniowiecznym układem urbanistycznym) oraz obiekty kamienic mieszczańskich z przełomu XVIII/XIX w., a także ich sąsiedztwo. Nakazuje się utrzymania jego charakteru i skali zabudowy. Ponadto wskazuje się na:

- wzmocnienie rangi i funkcji centrum miasta, poprzez lokalizację usług kultury, turystyki i administracji,*
- konieczność porządkowania terenu Rynku poprzez eliminację funkcji nie związanych z historyczną i publiczną funkcją Rynku, porządkowanie istniejącej zieleni i elementów małej architektury, ograniczenie ruchu pojazdów na płycie Rynku, zakaz parkowania na rynku wraz z uruchomieniem nowych funkcji (udostępnienie płyty Rynku na ogródki letnie i imprezy plenerowe np. kameralne koncerty).*
- dostosowanie obiektów usługowych i przestrzeni wokół nich dla potrzeb osób niepełnosprawnych,*

W studium w stosunku do historycznie ukształtowanej zabudowy zaproponowano lokalizację parku kulturowego na terenie miasta Myślenice oraz w celu poznawczym krajobrazu kulturowego w obszarze gminy wyznaczono trasę turystyczną - szlakiem figur i kapliczek przydrożnych.

3. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego wyznacza się w studium lokalizację proponowanego parku kulturowego w mieście Myślenice, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi. Gmina nie podjęła inicjatywy utworzenia parku kulturowego na jej terenie.

4. W celu poznawczym krajobrazu kulturowego w obszarze gminy wyznaczono trasę turystyczną - szlakiem figur i kapliczek przydrożnych, oznaczoną na rysunku Studium. Szlakiem objęto:

- Figurę Chrystusa Nazareńskiego. Myślenice (ul. Łokietka), rok 1772.*
- Figurę Chrystusa Nazareńskiego. Myślenice (ul. Sobieskiego), rok 1806.*
- Rzeźbę Chrystusa Nazareńskiego. Figura Chrystusa Nazareńskiego. Myślenice (ul. Sobieskiego), rok 1806.*
- Figurę Chrystusa Nazareńskiego. Osieczany, rok 1883.*
- Figurę Chrystusa Nazareńskiego. Polanka, pocz. XX wieku.*
- Rzeźbę Chrystusa przy słupie. Kościół N.N.M.P. w Myślenicach rok 1852.*
- Kapliczkę III Upadku Chrystusa. Myślenice (Dolne Przedmieście – ul. K. Wielkiego), koniec XVIII*

wieku.

- Kapliczkę III Upadku Chrystusa. Myślenice (Górne Przedmieście – ul. 3 Maja), rok 1780.
- Kapliczkę III Upadku Chrystusa w Osieczanach, pocz. XIX wieku.
- Krzyż na kolumnie w Borzęcie, ok. 1800 roku.
- Krzyż na kolumnie w Myślenicach (Góra Szubienna), II poł. XVIII wieku.
- Krzyż drewniany w Borzęcie, pocz. XX wieku.
- Krzyż drewniany w Myślenicach (ul. Ujejskiego), rok .
- „Pietę” w Borzęcie, rok 1795.
- „Pietę” w Myślenicach (ul. Średniawskiego), rok 1798.
- „Pietę” w Myślenicach (ul. K. Wielkiego), rok 1843.
- „Pietę” w Bulinie, rok 1750.
- Figurę Matki Bożej Bolesnej w Myślenicach (ul. K. Wielkiego), rok 1804.
- „Pietę” w Osieczanach, rok 1830.
- „Pietę” w Polance, rok 1838.
- Figurę św. Wojciecha w Borzęcie, rok 1865.
- Figurę Św. Floriana w Myślenicach (Rynek), rok 1776.
- Figurę Św. Floriana w Myślenicach (ul 3 Maja), rok 1862.
- Figurę Św. Floriana w Osieczanach, I ćwierć XIX wieku..
- Figurę Św. Floriana w Borzęcie, rok 1870.
- Figurę Św. Antoniego w Borzęcie, rok 1823.
- Figurę Św. Antoniego w Myślenicach, rok 1807.
- Figurę Matki Bożej Szkaplerznej w Osieczanach, II poł. XVIII wieku.
- Figurę Matki Bożej Szkaplerznej w Myślenicach, rok 1806.
- Kapliczkę Matki Bożej Śnieżnej w Myślenicach,
- Figurę Matki Bożej Różańcowej w Borzęcie, rok 1891.
- Figurę Św. Stanisława Kostki w Zawadzie, przeł. XVIII/XIX wieku
- Figurę Matki Bożej Różańcowej w Myślenicach, rok 1802.
- Figurę Matki Bożej Różańcowej w Borzęcie, rok 1817.
- Figurę Matki Bożej Różańcowej w Osieczanach, rok .
- Figurę Matki Bożej Różańcowej w Myślenicach pod Doboszówką (Borzęta - Myślenice), rok 1879.
- Figurę Św. Andrzeja w Borzęcie, rok 1818 .
- Figurę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej, rok 1766.
- Figurę Chrystusa Frasobliwego w Myślenicach (ul. 3 Maja), rok 1832.
- Kapliczkę Chrystusa Frasobliwego w Myślenicach (ul. 3 Maja), rok 1864.
- Kapliczkę Chrystusa Frasobliwego w Myślenicach (tzw; Konfederatów),
- Kurhan Matki Bożej w Łękach (k/Myślenic).
- Kapliczkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w Borzęcie,
- Kapliczkę Matki Bożej z Dzieciątkiem w Drogini - 1839 r.
- Kapliczkę św. Jana Nepomucena w Drogini - XVIII w.
- Kapliczkę św. Jana Nepomucena w Myślenicach 1894
- Kapliczkę w formie kolumny w Myślenicach - 1767.
- Kapliczkę, św. Piotra w Zawadzie- 1878 r.
- Kapliczkę w formie kolumny św. Józefa w Zawadzie - przeł. XVIII-XIX w.
- Dwie kapliczki Matki Bożej Różańcowej w Jasienicy,
- Krzyż w Jasienicy,
- Kaplicę III Upadku Chrystusa Króla w Jasienicy,

- *Kapliczkę Chrystusa Frasobliwego w Jasienicy,*
- *Kapliczkę Św. Jana Nepomucen w Jasienicy,*
- *Kapliczkę Św. Jana Nepomucen w Krzyszkowicach,*
- *Kapliczkę Św. Floriana w Krzyszkowicach,*
- *Kapliczkę Św. Jana Nepomucena w Trzemeśni,*
- *Kapliczkę MB Różańcowej w Trzemeśni,*
- *Kaplicę III Upadku Chrystusa Króla w Trzemeśni,*
- *Kapliczkę MB Różańcowej w Porębie,*
- *Kapliczkę Św. Józefa w Myślenicach,*
- *Kapliczkę Serca Jezusowego w Łękach.*

5.1.4. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

W ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wraz z aktami wykonawczymi został określony przedmiot, formy i zasady ochrony zabytków i opieki nad nimi. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z aktami prawnymi określa procedurę sporządzania i zakres merytoryczny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obie te ustawy wraz z ww. aktami dają narzędzie ochrony zabytków - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który dotyczy nie tylko konkretnych obiektów i obszarów zabytkowych, lecz także wszelkich aspektów zagospodarowania przestrzennego ustalanego w planie dla całego obszaru opracowania.

Ustawy te dają możliwość uczestnictwa wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w procedurze sporządzania miejscowych planów, gdyż są przez niego opiniowane.

Zgodnie z zapisami art.18 i art.19 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się m. in. przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, mając na względzie następujące kryteria:

- 1) uwzględnia się ustalenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami;
- 4) uwzględnia się ochronę:
  - zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
  - innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
  - parków kulturowych;
- 5) uwzględnia się ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami;
- 6) w zależności od potrzeb, ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z powyższym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Myślenice, jako aktach prawa miejscowego stanowiących podstawę planowania przestrzennego znalazły się zapisy dotyczące ustaleń w zakresie ochrony środowiska kulturowego, w tym dotyczące ochrony:

- pojedynczych obiektów nieruchomych i zespołów obiektów, w tym obiektów architektonicznych i ich zespołów, założeń pałacowo - parkowych, parków wpisanych do rejestru zabytków w celu utrzymania ich w dobrym stanie technicznym i estetycznym w niezmiennych gabarytach wraz z

zachowanymi elementami wystroju oraz wyeksponowaniem ich walorów takich jak proporcje form, kolorystyka elewacji, wielkość i układ otworów, rodzaj stolarki, kształt dachów, detali architektonicznych i rodzaj materiału budowlanego.

- obiektów nieruchomości wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
- historycznych układów urbanistycznych, lokacyjnych poprzez zachowanie układów przestrzennych ulic, placów, dominant kulturowych, kompozycji wewnątrz urbanistycznych, kompozycji zieleni, utrzymanie i konserwację obiektów zabytkowych, odtworzenie zniszczonych elementów architektury lub ewentualne zaznaczenie ich śladów, ekspozycję najcenniejszych obiektów architektonicznych, utrzymanie i konserwację obiektów małej architektury, dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej czy usunięcie elementów dysharmonizujących.
- historycznych układów ruralistycznych poprzez tworzenie warunków do wypełniania ubytków w historycznie ukształtowanych ciągach zabudowy obiektami nawiązującymi do tradycji i wartości regionalnych w formie architektonicznej, używanych materiałów i zdobieniach, utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci dróg, układów przestrzennych siedlisk wraz z drobnymi elementami zagospodarowania tj. pomniki, krzyże, dawne urządzenia techniczne oraz układów komponowanej zieleni i obsadzeń przydrożnych i śródpolnych oraz troska o zachowanie w formie naturalnej cieków stawów, dominant krajobrazowych, krawędzi leśnych zamykających obszary otwarte w otoczeniu miejscowości.
- stanowisk archeologicznych w celu zabezpieczenia wartości naukowych i poznawczych oraz możliwości badań i dokumentacji zabytków archeologicznych.

W Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice określono podstawowe zasady kształtujące ład i porządek w mieście i gminie. Wykaz obowiązujących planów przedstawia poniższa Tabela 1.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice.

LP.	NR AKTU	DATA WYDANIA	UCHWAŁA W SPRAWIE
1	93/XVII/2013	29.09.2013 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Głogoczów
2	64/XI/2007	18.06.2007 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Głogoczów
3	198/XXV/2012	28.09.2012 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Głogoczów, dla terenu działki 907
4	151/XX/2012	29.03.2012 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru pod nazwą Głogoczów-Centrum
5	189/XXV/2016	15.09.2016 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Bęczarka

6	323/XXXVII/2013	18.09.2013 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Krzyszkowice
7	441/LI/2014	29.09.2014 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Krzyszkowice
8	503/LIII/2018	8.10.2018 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Krzyszkowice
9	352/LIV/2006	19.10.2006 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Łęki
10	448XLIX/2018	30.05.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Bulina we wsi Łęki
11	190/XXV/2016	15.09.2016 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Zasań
12	409/XLV/2014	23.04.2014 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Trzemeśnia
13	342/XL/2017	30.10.2017 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Trzemeśnia (dla obszaru działalności gospodarczej)
14	391/XLIV/2014	26.03.2014 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Poręba
15	38/VII/2003	17.03.2003 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Jawornik
16	86/XIV/2007	17.09.2007 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Jawornik
17	255/XXXI/2013	26.02.2013 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Polanka część I (wieś)
18	209/XXVI/2012	24.10.2012 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Polanka część II (strefa przemysłowa)
19	449/XLIX/2018	30.05.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru strefy aktywności gospodarczej we wsi Polanka i Jawornik
20	34/VI/2019	30.01.2019 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru strefy aktywności gospodarczej we wsi Polanka i Jawornik
21	221/XXVIII/2016	25.11.2016 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Borzęta
22	133/XIX/2016	25.02.2016 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Droginia
23	44/VII/2015	27.03.2015 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Droginia dla obszaru związanego z budową przystanku

			turystycznego
24	120/XVIII/2019	25.11.2019 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Osieczany
25	343/LII/2006	21.08.2006 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Zawada
26	366/LI/2010	25.01.2010 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Zawada dla działek 555, 556, 557
27	188/XXXII/2004	29.11.2004 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Zawada w rejonie cmentarza
28	385/XLVIII/2002	29.01.2002 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie osiedla Plebańska Góra
29	6/II/2014	3.12.2014 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice-Plebańska Góra
30	500/LIII/2018	8.10.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w mieście Myślenice dla działek 526/11 i części 524/1 działka drogowa, obr. 3
31	77/X/2011	1.07.2011 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru pod nazwą Zarabie w Myślenicach wraz z sołectwem Chełm dla obszaru wschodniej części Zarabia
32	408/XLV/2014	23.04.2014	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru pod nazwą Zarabie w Myślenicach wraz z sołectwem Chełm
33	501/LIII/2018	8.10.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice dla obszaru pn. „Zarabie-Hotel”
34	44/VIII/2019	25.03.2019 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pn. Zarabie część wschodnia
35	141/XXI/2008	21.02.2008 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Zakładu Utylizacji Odpadów
36	154/XX/2019	30.12.2020 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pn. „Myślenice Wschód”
37	329/XLIX/2006	18.05.2006 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Sienkiewicza-cmentarz
38	502/LIII/2018	8.10.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Sienkiewicza związanym z rozwojem gospodarczym
39	36/V/1999	25.06.1999 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Średniawskiego, 3-go Maja
40	195/XXVII/2008	22.09.2008 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice dla lokalizacji

			wielkopowierzchniowego obiektu handlowego-”Galeria Myślenice
41	499/LIII/2018	8.10.2018 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w mieście Myślenice pn. „Śródmieście-Bukówka”
42	90/XIV/2015	29.09.2015 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Osiedle Traugutta
43	386/XLVIII/2002	10.10.2002 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Myślenice dla obszaru osiedla Sobieskiego-Dąbrowskiego
44	78/X/2011	1.07.2011 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Myślenice dla obszaru osiedla Sobieskiego-Dąbrowskiego
45	440/LI/2014	29.09.2014 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice związanego z drogą krajową nr 7 Kraków-Chyżne
46	208/XXVI/2012	24.10.2012 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice-Centrum”
47	152/XX/2012	29.03.2012 r	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w północnej części miasta Myślenice, osiedle Dolne Przedmieście
48	105/XVII/2019	28.10.2019 r	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice-Centrum”

Najszerzej kwestie ochrony zabytków uwzględniła uchwała nr 208/XXVI/2012 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 24 października 2012r w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum” wraz ze zmianami.

W paragrafie 1 uchwały ustalono zakres zmian planu, w tym dotyczące zmian wskazanych w paragrafie 2. pkt.1. obszarów obowiązywania.

§ 1. Uchwala się zmianę Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum”, uchwalonego Uchwałą Nr 208/XXVI/2012 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 24 października 2012 r. w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum”

§ 2. 1. Zmiana planu obejmuje obszary w granicach wskazanych w uchwale Nr 422/XLVI/2018 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 22 marca 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum” zmienionej uchwałą Nr 467/LI/2018 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 27 lipca 2018 r. oraz w uchwale Nr 481/LII/2018 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 6 września 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice – Centrum”.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum” określono podstawowe zasady kształtujące ład i porządek przestrzenny tego obszaru miejskiego (Plan obejmuje obszar o pow. 165 ha, położony w centralnej części miasta Myślenice pomiędzy ulicami Bergela, Niepodległości, Poniatowskiego, 3-go Maja, Kniaziewiczza, Dąbrowskiego, Sobieskiego, Sikorskiego oraz drogą Krajową nr 7, ulicą Słoneczną i rzeką Rabą - w granicy określonej na rysunku planu) także w odniesieniu do problematyki opieki i ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej, określając następujące zasady:

§ 4.4. Ustala się następujące zasady realizacji reklam:

- 1) dopuszcza się umieszczanie urządzeń reklamowych: reklam, szyldów i tablic informacyjnych związanych wyłącznie z działalnością prowadzoną w obrębie działki lub terenu inwestycji, jedynie w terenach przeznaczonych do zabudowy, oznaczonych symbolami: MN, MU, MU.ZZ, U, U.ZZ, zgodnie z zasadami lokalizacji reklam określonymi poniżej,*
- 2) dopuszcza się realizację reklam w terenach zabudowy w formie:*
  - a) słupów reklamowych o wysokości nie większej niż 3 m i średnicy nie większej niż 1 m, b) szyldów, tablic informacyjnych, neonów, o powierzchni mierzonej w obrysie zewnętrznym nie większym niż 2 m²,*
  - c) tablic, neonów w powiązaniu z obiektami małej architektury,*
  - d) reklam lokalizowanych na elewacjach, przy czym górna krawędź reklamy nie może przekroczyć górnej krawędzi linii otworów okiennych a w obszarze strefy zabytkowej - ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” górnej krawędzi linii otworów okiennych I kondygnacji;*
- 3) zakaz lokalizacji wielkogabarytowych urządzeń reklamowych za wyjątkiem terenów 2.U.1, 2.U.2.*
- 4) w terenach położonych wzdłuż drogi krajowej klasy „S” obowiązuje zakaz:*
  - a) lokalizacji reklam emitujących światło,*
  - b) lokalizacji reklam w pasie pomiędzy linią zabudowy a linią rozgraniczającą teren drogi krajowej,*
- 5) w terenach usługowych dopuszcza się, na elewacjach frontowych, działania polegające na rozbudowie witryn sklepowych, dobudowie schodów wejściowych, umieszczaniu znaków graficznych i reklam przy zachowaniu maksymalnego wysięgu poza elewację do 30 cm, chyba że ustalenia szczegółowe stanowią inaczej,*
- 6) zabrania się realizacji reklam:*
  - a) na terenach lasów i zalesień oraz terenach zieleni urządzonej i naturalnej, oznaczonych na rysunku planu symbolami ZL, ZZL, ZP, ZP.ZZ, ZR i ZR.ZZ, b) w liniach rozgraniczających terenów dróg publicznych, wewnętrznych i terenów komunikacji publicznej, oznaczonych na rysunku planu symbolami KDS, KDG, KDZ, KDL, KDD, KDW i KDX.*

§4.6. Ustala się następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) ustala się strefy ochrony konserwatorskiej A, B i C pokazane na rysunku planu, w obrębie, których obowiązują następujące ustalenia:*
  - a) strefa A - ścisłej ochrony konserwatorskiej - zabytkowej:*
    - zachowanie, uczytelnienie zabytkowych układów przestrzennych dotyczących: rozplanowania ulic, placów, kompozycji wewnątrz urbanistycznych i kompozycji zieleni oraz poszczególnych elementów tego układu - historycznej zabudowy,*
    - utrzymanie i konserwacja wszystkich obiektów zabytkowych,*
    - odtworzenie zniszczonych elementów w sferze architektury i założeń urbanistycznych lub ewentualne zaznaczenie tych śladów,*
    - ekspozycja najcenniejszych obiektów architektonicznych (np. poprzez ich podświetlenie),*
    - utrzymanie i konserwacja obiektów małej architektury - kapliczek, studni, charakterystycznych dla*

- wnętrza rynku,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, sytuacji, skali i bryły, a także pokrycia dachu, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,
  - odzyskanie kulturowego charakteru wnętrz urbanistycznych poprzez: uzupełnienie istniejących pierzei zabudową o charakterze płombowym, operując tradycyjnymi formami oraz bryłami i gabarytami dostosowanymi do otoczenia, uzupełnienie zieleni i nawierzchni (bruk),
  - zachowanie i uzupełnianie zieleni ogrodów na zapleczu zabudowy,
  - dopuszczenie uzupełnienia zabudowy w linii obiektów tworzących zabudowę historyczną nie stanowiącą pierzei zwartej,
  - usunięcie elementów dysharmonizujących, zwłaszcza uniemożliwiających ekspozycję wartościowych obiektów zabytkowych,
  - zachowanie istniejącej zabudowy zabytkowego zespołu „starego miasta” z możliwością adaptacji części obiektów pod funkcje handlowo - usługowe,
  - preferowanie inwestycji stanowiących rozszerzenie lub uzupełnienie istniejących form zainwestowania terenu, przy maksymalnym zachowaniu i utrwaleniu istniejących już relacji, zachowując warunek, że nie kolidują one z historycznym charakterem zabudowy,
  - ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołu urbanistycznego wraz z ich płaszczyzną ekspozycji,
  - zakaz wprowadzania funkcji uciążliwych i degradujących zabytkową substancję (zakaz przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów lub ich części prowadzących do obniżenia wartości historycznych, architektonicznych i estetycznych),
  - zakaz umieszczania anten satelitarnych i urządzeń dla klimatyzacji na elewacjach frontowych i powiązanych z nimi połaciach dachowych oraz nakaz umieszczania ich na połaciach dachowych, opadających ku wewnętrznemu dziedzińcowi i przy murach ogniowych,
  - przy lokalizacji nadajników i odbiorników antenowych na dachach budynków należy dostosować wysokość masztów antenowych, na których ma być montowany nadajnik bądź odbiornik, do wysokości istniejących masztów w obrębie strefy zlokalizowanych w sąsiedztwie,
  - dopuszczenie na płycie rynku lokalizacji przenośnych obiektów handlowo- usługowych i rozbiernych konstrukcji służących realizacji usług handlu detalicznego, gastronomi, kultury i rozrywki itp., wyłącznie w okresie świąt i imprez okolicznościowych,
  - dopuszczenie realizacji przystanków autobusowych i kiosków z prasą wyłącznie poza strefą ścisłej ochrony układu urbanistycznego miasta Myślenice, formą nawiązującą do lokalnej tradycji o cechach stylowych z dopuszczeniem form nowoczesnych, z użyciem wysokiej jakości materiałów,
  - nakaz stosowania na elewacjach budynków kolorystyki jasnej, w odcieniach pastelowych, dla dachów w odcieniach czerwieni i brązu,
  - nakaz lokalizacji reklam, szyldów, tablic informacyjnych zgodnie z zasadami określonymi w ustaleniach dotyczących realizacji reklam - § 4 ust 4,
  - tworzenie powiązań pieszych pomiędzy przestrzeniami publicznymi i ogólniedostępnymi, szczególnie wzdłuż historycznych traktów,

Strefa A - ścisłej ochrony konserwatorskiej - zabytkowej obejmuje obszary o najwyższych ponadlokalnych wartościach kulturowych. W obrębie tej strefy obowiązuje zasada nadrzędności ochrony dóbr kultury nad innymi zagadnieniami. W terenach objętych ścisłą ochroną konserwatorską możliwa jest działalność inwestycyjna wyłącznie zgodnie ze szczegółowymi wytycznymi

konserwatorskimi i pod nadzorem służb ochrony zabytków oraz po jej uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

b) strefa B - pośredniej ochrony konserwatorskiej - układów przestrzennych:

- zachowanie i ekspozycja zasadniczych elementów zabytkowych układów przestrzennych, tj. sieci drożnej, obiektów zabytkowych oznaczonych na rysunku planu,
- uzupełnianie zabytkowych układów nową zabudową, wprowadzaną zgodnie z historycznym rozplanowaniem, o gabarytach i formach nawiązujących do zabudowy zabytkowej,
- zachowanie i konserwacja obiektów zabytkowych,
- ochrona ekspozycji zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków poprzez stosowanie ogrodzeń ażurowych i nie wprowadzanie w ich otoczeniu zieleni wysokiej,
- wprowadzenie zieleni niwelującej skutki przestrzenne powstałe poprzez realizację obiektów o formach i skali nie dostosowanej do tradycyjnej zabudowy,
- ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołu urbanistycznego wraz z ich płaszczyzną ekspozycji,
- zakaz wprowadzania zabudowy oraz elementów zagospodarowania terenów agresywnych lub obcych krajobrazowo, szczególnie obiektów dominujących nad zabudową zlokalizowaną w sąsiedztwie,
- zakaz umieszczania anten satelitarnych i urządzeń dla klimatyzacji na elewacjach frontowych i powiązanych z nimi połaciach dachowych oraz nakaz umieszczania ich na połaciach dachowych, opadających ku wewnętrznemu dziedzińcowi i przy murach ogniowych,
- przy lokalizacji nadajników i odbiorników antenowych na dachach budynków należy dostosować wysokość masztów antenowych, na których ma być montowany nadajnik bądź odbiornik, do wysokości istniejących masztów w obrębie strefy zlokalizowanych w sąsiedztwie.

Strefa B - pośredniej ochrony konserwatorskiej - układów przestrzennych obejmuje tereny przylegające bezpośrednio do strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej oraz skupiska istniejącej zabudowy posiadającej cechy budownictwa zabytkowego wraz z ich tradycyjnym regionalnym charakterem oraz poszczególne obiekty zabytkowe występujące w granicach strefy. Strefa ta obejmuje obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania substancji o wartościach kulturowych oraz charakterze i skali nowej zabudowy.

c) strefa C - ochrony przedpola zabytkowych układów:

- ochrona warunków przyrodniczych i widokowych, w szczególności otwarć widokowych, poprzez zakaz wprowadzania zieleni wysokiej na przedpolu otwarć widokowych zaznaczonych na rysunku planu,
- ochrona ekspozycji terenów objętych strefą poprzez ograniczenie wysokości nowej zabudowy do 11 m, chyba że ustalenia zawarte w Dziale III. Ustalenia szczegółowe stanowią inaczej, z uwzględnieniem wskazanych na rysunku planu otwarć widokowych,
- przy lokalizacji nadajników i odbiorników antenowych na dachach budynków należy dostosować wysokość masztów antenowych, na których ma być montowany nadajnik bądź odbiornik, do wysokości istniejących masztów w obrębie strefy zlokalizowanych w sąsiedztwie,
- zachowanie i powiększanie istniejących terenów leśnych i zielonych,
- ochrona i odtwarzanie zieleni stanowiącej otulinę krajobrazową obiektów zabytkowych,
- wprowadzanie zieleni wysokiej przesłaniającej niekorzystne zjawiska w krajobrazie,

- zachowanie i uzupełnianie zieleni ogrodów na zapleczu zabudowy oraz zadrzewień i zieleni niskiej wzdłuż cieków;

Strefa C - ochrony przedpola zabytkowych układów - wytyczona w celu ochrony i kształtowania prawidłowej ekspozycji obiektów zabytkowych i zespołów oraz obszarów o szczególnych walorach krajobrazowych.

2) utrzymuje się obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oznaczone na rysunku planu kolejnymi numerami:

1. Zabytkowy zespół urbanistyczny historycznego miasta Myślenice:

1a. Centrum układu staromiejskiego (zabytkowy układ przestrzenny miasta wytyczony w XV w., zabudowa wszystkich pierzei rynkowych oraz ulic wylotowych, powstała od lat 80-tych XVIII w):

- zabytkowy układ przestrzenny miasta w zakresie historycznego planu, tj. układu lokacyjnego, obejmujący kwadratowy rynek i wybiegające z niego ulice,

- zabudowa w obrębie tego zespołu (zabudowa wszystkich pierzei rynkowych oraz ulic wylotowych, zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP, Dom tzw. Grecki, budynek Gimnazjum),

1b. Pozostałości wcześniejszych układów przestrzennych, tj. (domniemany ośrodek osadniczy z XIII w. w rejonie Stradomia oraz pozostałości układu lokacyjnego z XIV w. wzdłuż ul. Daszyńskiego):

- domniemany ośrodek osadniczy w rejonie Stradomia oraz pozostałości układu lokacyjnego wzdłuż ul. Daszyńskiego,

- elementy architektoniczno przestrzenne w ww. obszarze (kościół cmentarny p.w. NP. Marii z św. Jakuba na Stradomiu i kaplica Matki Boskiej Śnieżnej wraz ze źródłem i drzewostanem w otoczeniu)

- oznaczony liniami na rysunku planu - nr rej. zab. A-448 z 17.10.1977 r,

2. Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, cmentarz przykościelny, ogrodzenie z bramką i schodami, plebania - oznaczony na działce nr ewid. 884 - nr rej. zab. A-165 z 22.01.1970 r,

3. Kościółek cmentarny na Stradomiu p.w. NMP i św. Jakuba wraz z otoczeniem cmentarnym w granicach ogrodzenia - ul. Niepodległości (1239/2) - nr rej. zab. A-168 z 22.01.1970 r,

4. Kaplica Matki Boskiej Śnieżnej na Studzience - ul. Daszyńskiego (1280) - nr rej. zab. A-611 z 1989 r,

5. Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” i park miejski - ul. Jordana 3 (1082-1083) - nr rej. zab. A-719 z 24.06.1997 r,

6. Muzeum Regionalne i otoczenie - tzw. Dom „Grecki” ul. Sobieskiego 3 (896) - nr rej. zab. A-707 z 19.05.1947 r,

7. Dom ul. Daszyńskiego 53 (1467/17) - nr rej. zab. A-647 z 26.08.1992 r,

8. Szkoła z budynkiem internatu wraz z ogrodem ul. Jagiellońska 2 (864/1) - nr rej. zab. A-620 z 23.05.1990 r,

9. Szkoła ul. Sobieskiego 1 (895/1) - nr rej. zab. A-523 z 28.02.1986 r,

10. Dom ul. Kościuszki 2 (868/2) - nr rej. zab. A-524 z 15.03.1986 r,

11. Dom ul. Królowej Jadwigi 6 (892/4) - nr rej. zab. A-566 z 16.10.1987 r,

12. Budynek Sądu ul. Piłsudskiego 7 (907) - nr rej. zab. A-616 z 31.10.1989 r,

13. Dawny dwór, ogród, obecnie siedziba Rady i zarządu Powiatu - Starostwo Powiatowe ul. Reja 13 (1281) - nr rej. zab. A-609 z 09.10.1989 r,

14. Dwór, otoczenie ogrodowe, pozostałości muru granicznego, brama wjazdowa ul. Reja 5 (1273/3) - nr rej. zab. A-645 z 31.12.1991 r,

15. Dom ze skrzydłem bocznym (od ul. Bema) i podworcem ul. Rynek 1 (1261) - nr rej. zab. A-610 z 10.10.1989 r,

16. Kasa Oszczędności, Dom ze skrzydłem bocznym i ogrodem ul. Rynek 4 (1266/2) - nr rej. zab. A-514 z 15.06.1985 r,
17. Dom (z resztami ogrodu) ul. Rynek 5/ ul. Klakurki (1267/3) - nr rej. zab. A-515 z 19.06.1985 r,
18. Dwie kamienice - Budynki Magistratu ul. Rynek 8 i 9 (1211) - nr rej. zab. A-516 z 19.06.1985 r,
19. Dom z aneksem, ogrodem, ogrodzeniem wraz z bramą ul. Rynek 10 (1210) - nr rej. zab. A-637 z 13.10.1991 r,
20. Dom z aneksem, ogrodem i ogrodzeniem wraz z bramą ul. Rynek 10 (1210) - nr rej. zab. A-637 z 13.10.1991 r,
21. Dom (wraz z podworcem - bruk i zieleń) ul. Rynek 23 (1231/3) - nr rej. zab. A-517 z 20.06.1985 r,
22. Dom ze skrzydłem oficynowym i ogrodem na zapleczu działki ul. Rynek 26 (1234/1) - nr rej. zab. A-518 z 24.06.1985 r,
23. Dom „Pod Matką Boską” ul. Rynek 27 (1236/2) - nr rej. zab. A-519 z 25.06.1985 r,
24. Dom (wraz z działką) ul. Rynek 28 (1254/1) - nr rej. zab. A-520 z 28.06.1985 r,
25. Dom z działką (ogród na zapleczu) ul. Rynek 29 (1255) - nr rej. zab. A-521 z 29.06.1985 r,
26. Biblioteka (dawny dwór dolnowiejski z działką) ul. Żeromskiego 9 (1247/2) - nr rej. zab. A-469 z 19.10.1982 r.

3) w odniesieniu do układu urbanistycznego Myślenic oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków, o których mowa w pkt 2, następujące działania:

- a) w zakresie przekształceń obiektów,*
- b) zmian zagospodarowania terenu,*
- c) przekroczeń ustalonych wskaźników zabudowy i wysokości zawartych w Dziale III. Ustalenia szczegółowe, prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi z zakresu ochrony zabytków oraz zgodnie z ustaleniami strefy konserwatorskiej, w której znajduje się zabytek,*
- 4) ustala się obszar nadzoru archeologicznego obejmujący swym zasięgiem układ urbanistyczny Myślenic wpisany do rejestru zabytków. W obszarze nadzoru działania inwestycyjne, w tym prace ziemne, prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi z zakresu ochrony zabytków.*

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków na terenie miasta i gminy Myślenice z odpowiadającą im numeracją obszarów i stanowisk AZP (wg kart ewidencyjnych stanowisk archeologicznych), w tym zlokalizowanych na terenie miasta - AZP 107-56, stanowiska 1-18 zostały zawarte w Tabeli nr 2, stanowiącej załącznik opracowania.

5) obejmuje się ochroną konserwatorską obiekty zabytkowe ujęte w gminnej ewidencji zabytków zaznaczone na rysunku planu kolejnymi numerami, jak w tabeli:

Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków zawiera Tabela nr 1, stanowiąca załącznik opracowania.

6) wszelkie działania dotyczące przekształceń (remont, rozbudowę, przebudowę, odbudowę, nadbudowę) obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji zabytków, o których mowa w pkt 5 prowadzić zgodnie z następującymi ustaleniami:

- a) utrzymanie obecnego charakteru istniejącej zabudowy zespołów dworskich,*
- b) dopuszczenie uzupełnienia istniejących pierzei zabudową płombową lub wolnostojącą na wolnych działkach,*

- c) utrzymanie ogrodów przydomowych w zabudowie mieszkaniowej,
- d) zachowanie i konserwacja otoczenia obiektów zabytkowych oznaczonych na rysunku planu nr od 1-98,
- e) wszelkie działania inwestycyjne przy obiektach zabytkowych prowadzić tak, by zachowały one swe pierwotne cechy stylowe, detal architektoniczny,
- f) zakazuje się przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów lub ich części prowadzących do obniżenia wartości historycznych, architektonicznych i estetycznych,
- g) dopuszcza się rozbiórkę budynków, w sytuacji uzasadnionej ich złym stanem technicznym, stwarzającym zagrożenie dla zdrowia, życia i mienia ludzkiego,
- h) wszelkie prace budowlane prowadzić z poszanowaniem dla substancji zabytkowej poprzez stosowanie materiałów naturalnych identycznych lub podobnych z zastosowanymi pierwotnie - w odniesieniu do cokołów, ścian zewnętrznych, detalu architektonicznego, pokryć dachowych, elementów dekoracyjnych,
- i) nakaz stosowania kolorystyki na elewacjach budynków w odcieniach pastelowych a dla dachów w odcieniach czerwieni,
- j) działania inwestycyjne i zagospodarowanie działki, na której zlokalizowany jest obiekt nakazuje się podporządkować ochronie obiektu i jego ekspozycji,
- k) zakazuje się przesłaniania obiektu zabytkowego oraz umieszczania na nim reklam i innych tablic nie związanych z jego funkcją, dopuszcza się lokalizację reklam wyłącznie na witrynach lokali usługowych,
- l) zakazuje się rozbiórki i zmiany miejsca usytuowania kapliczki oraz zmiany jej wizerunku (formy i detalu),
- m) dopuszcza się konserwację kapliczki dla zachowania lub odtworzenia jej zabytkowej formy bądź detalu architektonicznego, z możliwością wprowadzenia elementów uzupełniających jak np. ogrodzenie.

Dla pozostałych obszarów miasta Myślenice oraz wsi należących do gminy zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (zawarte w Tabeli 1 - Wykaz obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice.), w których w sposób analogiczny na obszary planów naniesiono obiekty podlegające ochronie oraz uregulowano zasady dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego, dóbr kultury i krajobrazu zaznaczając:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice,
- stanowiska archeologiczne,
- obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
- obiekty nie objęte ochroną konserwatorską, ale stanowiące elementy dziedzictwa kulturowego i podlegają ochronie tj. kapliczki, krzyże i figury przydrożne,
- punkty widokowe i ciągi widokowe.

5.2. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ORAZ ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

5.2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Położenie geograficzne. Gmina Myślenice to gmina miejsko - wiejska, położona w centralno - zachodniej części województwa małopolskiego w odległości 30 km na południe od Krakowa, w środkowo - północnej. części powiatu myślenickiego. Miasto Myślenice pełni funkcję ośrodka

powiatowego. Miasto i gmina Myślenice graniczy:

- od półn. z gminami Skawina i Mogilany,
- od wsch. z gminami Siepraw, Dobczyce i Wiśniowa
- od połd. z gminą Pcim,
- od zach. z gminą Sułkowice,

Gmina składa się z miasta Myślenice, podzielonego na sześć dzielnic: Centrum, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Osiedle Tysiąclecia, Zarabie, Chełm oraz z następujących wsi: Bęczarka, Borzęta, Bysina, Drogina, Głogoczów, Jasienica, Jawornik, Krzyszkowice, Łęki, Polanka, Poręba, Osieczany, Trzemeśnia, Zasań, Zawada.

Środowisko przyrodnicze. Rzeźba terenu gminy jest bardzo urozmaicona, co związane jest z budową geologiczną tego obszaru, położonego od południa u podnóża Beskidu Makowskiego i Wyspowego, które stanowią mezoregiony Beskidów Zachodnich, z centralną osią doliny Raby, przecinającą dwa mezoregiony - Pogórze Wielickie i Wiśnickie leżące na Pogórze Zachodniobeskidzkim okalającym gminę od północy. Pogórze Wielickie w granicach gminy Myślenice obejmuje jej północną część, ograniczoną od południa linią łączącą miejscowości - Jasienica, Myślenice i dalej doliną rzeki Raby w stronę Dobczyc. Pogórze to charakteryzuje się łagodnymi i szerokimi wzgórzami, miejscami przekraczającymi 500 m n.p.m. Wzgórza te wznoszą się na kilkaset metrów ponad dna doliny rzeki Raby oraz ponad dna większych potoków tj. Głogoczówka, Rudnik. Doliny są szerokie o łagodnych zboczach. Pogórze Wielickie budują twory fliszowe przykryte miejscami kilkunastometrową warstwą utworów czwartorzędowych, tj. glin pylastych, glin pylastych lessopodobnych. Z ważniejszych szczytów Pogórze Wielickiego w granicach gminy można wymienić: w paśmie Barnasiówki: Barnasiówkę (566 m n.p.m.), Dalin (506 m n.p.m.). Pogórze Wiśnickie sięga wschodniej części gminy. Graniczy ono od zachodu z Pogórzem Wielickim, natomiast od południa z Beskidem Wyspowym. Pogórze to charakteryzują wydłużone, szerokie, spłaszczone garby, oddzielone wąskimi obniżeniami pochodzenia erozyjnego. Garby te osiągają wysokość kilkuset metrów, ale miejscami przekraczają 500 m. W dolinach płyną bystre potoki, a spadki na zboczach dochodzą do 20%. Pogórze Wiśnickie budują twory fliszowe przykryte kilku metrową, miejscami kilkunastometrową warstwą utworów z czwartorzędu, przede wszystkim glin zwietrzelinowych, ale również glin pylastych, glin pylastych lessopodobnych, podatnych na powstawanie powierzchniowych ruchów masowych. Charakterystyczną cechą wzniesień Pogórze Wiśnickiego jest występowanie licznych wystających z ziemi ostańców wierzchołkowych, skałek i wychodni. Beskid Makowski otacza południowo - zachodnią część gminy. Graniczy on od północy z Pogórzem Wielickim, natomiast od wschodu i południa z Beskidem Wyspowym. Granica z Beskidem Wyspowym przebiega doliną potoku Krzczonówka w kierunku jego ujścia do rzeki Raby, a następnie w kierunku północnym doliną tejże rzeki. Rzeźbę Beskidu Makowskiego charakteryzują zaokrąglone formy grzbietów, stoki o nachyleniu nie przekraczającym 30% oraz sterasowane dna dolin. Równoległe, wyrównane pasma górskie zbudowane są z odpornych piaskowców magurskich, a obniżenia wytworzone w utworach geologicznych miękkich łupkach. Częstym elementem rzeźby, podobnie jak na innych obszarach fliszowych są osuwiska. Beskid Wyspowy w granicach gminy obejmuje jego południowo - wschodnią część. Charakterystyczną cechą rzeźby terenu w Beskidzie Wyspowym są odosobnione, sterczące kilkaset metrów ponad pogórskim krajobrazem wzniesienia, o wklęsłych stokach i łagodnych wierzchołkach, na których często występują polany. Wzniesienia te tworzą swego rodzaju wyspy. Szczyty, grzbiety górskie są zbudowane z gruboławicowych piaskowców magurskich, pod którymi leżą kompleksy skalne (warstwy piaskowcowo - łupkowe, margle oraz łupki ilaste) bardziej podatne na procesy niszczenia. Budowa geologiczna sprzyja

powstawaniu licznych głęboko wyciętych dolin. Z ważniejszych szczytów górskich Beskidu Wyspowego w granicach gminy można wymienić leżące w paśmie Lubomira i Łysiny : Uklejną (677 m n.p.m.), Śliwnik (620 m n.p.m.) a w ramionach bocznych pasma: Chełm (654 m n.p.m.). Dorzecze Raby stanowią dziesiątki potoków spływających z północnych i północno - zachodnich zboczy pasma Lubomira i Łysiny oraz południowych zboczy Pogórza Wielickiego. Północna część gminy, o łagodniejszej rzeźbie terenu, leży w zlewni rzeki Skawinki.

Pogórze Zachodniobeskidzkie, w którego skład wchodzi pogórze: Wielickie i Wiśnickie - wyróżnia się bogactwem form przyrody, malowniczymi krajobrazami obejmującymi rozległe panoramy na okoliczne masywy górskie oraz zabytkami kultury. Wyraźny jest tu podział na część wschodnią, o większej wartości przyrodniczej, oraz zachodnią, bardziej interesującą kulturowo. Najcenniejsze siedliska przyrodnicze Pogórza - od leśnych przez kserotermiczne i torfowiskowe po nadrzeczne - są bardzo rozproszone i zajmują niewielkie powierzchnie. Zasiedlane są przez liczne gatunki rzadkich roślin, płazów i ptaków. Bardzo dobrze rozbudowana sieć szlaków i zaplecze turystyczno - kulturalne, a także bliskość dużych miast regionu sprawiają, że Pogórze Zachodniobeskidzkie jest częstym celem krótkich wypraw turystycznych.

Lesistość regionu jest zróżnicowana - nieco mniejsza na Pogórzu Wielickim (około 15 proc.) i dość duża na Pogórzu Wiśnickim (około 25 proc.). Lasy tego regionu są dość silnie przekształcone przez człowieka. Mimo to znaleźć tu można fragmenty siedlisk leśnych o dużych walorach przyrodniczych - w starszych klasach wieku o charakterze zbliżonym do naturalnego. Najwięcej takich lasów znajduje się w rezerwatach, czasami także poza nim. Tereny otwarte to głównie pola uprawne, które zajmują zdecydowaną większość powierzchni Pogórza Wielickiego. Natomiast łąki i pastwiska są szeroko rozpowszechnione głównie na Pogórzu Wiśnickim. Stosunkowo dużą powierzchnię zajmują także różnego typu nieużytki.

Wyjątkowa różnorodność przyrodnicza gminy Myślenice wynika z położenia geograficznego, różnic wysokości i przebiegu głównych korytarzy ekologicznych. Lesistość gminy to 31% z występującymi bardzo zróżnicowanymi formami roślinności. Stwierdzono występowanie 16 typów siedliskowych lasów, należących do siedlisk nizinnych (śladowo), wyżynnych i górskich. Przeważają Siedliska lasów górskich stanowiące 64%, siedliska lasów wyżynnych 35 % ogólnej powierzchni leśnej. Dominują grupy drzewostanów z panującą jodłą, bukiem i świerkiem. O wysokiej różnorodności może świadczyć występowanie takich typów zbiorowości roślinnej jak: dolnoregłowy bór jodłowo - świerkowy - porastający stoki górskie (góra Chełm, Uklejna) z dominującymi gatunkami tj. świerk, jodła i buk często z domieszką sosny i modrzewia, buczyna karpacka - gdzie w drzewostanach dominującymi gatunkami są buk, jodła i świerk z domieszką sosny i brzozy, występującą na zalesionych wzgórzach (Pasma Barnasiówki).

Sporadycznie występują siedliska łąkowe: łąg olszowo - jesionowy - zajmujący fragmentarycznie siedliska podmokłe w dnach dolin z dominującą w drzewostanie i warstwie krzewów olszą, wierzbą, topolą, jesionem oraz często sąsiadujące z nimi grądy - występujące zarówno w większych kompleksach jak też w formie zadrzewień porastających partie źródliskowe potoków a także fragmenty wyższych poziomów terasowych w dolinach z dominującymi gatunkami liściastymi, jak dąb, grab i lipa w domieszce z brzozą i sosną. Licznie występujące zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe - łąki rajgrasowe, owsicowe, ale również mieczykowo - mietlicowe, pastwiska życicowo - grzebieniowe czy powstałe w wyniku działalności człowieka zbiorowiska segetalne stanowią o różnorodności przyrodniczej obszaru gminy.

Gmina Myślenice położona jest poza zasięgiem przyrodniczych obszarów chronionych w międzynarodowych sieciach przyrodniczych NATURA 2000, ECONET-PL, CORINE - Ostoje przyrody. Jednakże nie włączona do powyższych sieci a przecinająca gminę Dolina Raby stanowi na

odcinku beskidzkim i pogórskim istotny korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym, gdyż w skali regionalnej rzeka Raba wiąże ekologicznie tereny Beskidów z puszcza Niepołomicką oraz z niżem nadwiślańskim. Zachowanie jej możliwie naturalnego charakteru umożliwia migrację i rozprzestrzenianie się gatunków, przepływ materii i informacji biologicznej w środowisku przyrodniczym, przez co zasługuje na objęcie formą ochrony.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody na podstawie obowiązującej ustawy o ochronie przyrody: rezerwat przyrody „Zamczysko nad Rabą”, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

Na obszarze o pow. 1,35 ha w południowej części Myślenic na Zarabiu utworzono rezerwat przyrody o charakterze krajobrazowym „Zamczysko nad Rabą” Jest on położony w dolnej partii północno - zachodniego stoku Góry Ukleina (oddz. 138), obejmując ruiny XIII - wiecznego zamku wraz z najcenniejszymi zbiorowiskami roślinnymi występującymi w rezerwacie jak: grąd wschodniopolski (Tilio-Carpinetum), żyzna buczyna (Dentario glandulosae-Fagetum).

Z cenniejszych gatunków w rezerwacie można zaobserwować paprocie: zanokcicę skalną, zanokcicę murową, paprotkę zwyczajną, a także rośliny chronione: bluszcz pospolity, gnieźnik leśny, parzydło leśne, wawrzynek wilczętyko, kopytnik pospolity, marzanka wonna, pierwiosnka wyniosła, goryczka trojeściowa. W rezerwacie występują m. in. sarny, zające, lisy.

Rezerwat został powołany w 1962 r. - *Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 183 z dnia 13. 10. 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody; Miejsce publikacji: Monitor Polski 1962 Nr 86, poz. 407/.*

W lasach nadleśnictwa Myślenice na terenie gminy Myślenice utworzono dwa użytki ekologiczne tj: młaka źródłiskowa na obszarze 0,12 ha (oddz. 134 h) oraz mokradło śródleśne na obszarze 0,26 ha (oddz. 133 g).

Użytek ekologiczny „Młaka źródłiskowa” to młaka śródleśna w źródłiskach potoku porośnięta przez bujne zioła, o powierzchni 0,12 ha. Na obszarze użytku zachowały się naturalne zbiorowiska ziołoroślowe. Występują tu rośliny chronione: bluszcz pospolity, pierwiosnka wyniosła.

Użytek ekologiczny „Mokradło śródleśne” to zabagniona polana śródleśna o powierzchni, porośnięta roślinnością ziołoroślową ze stanowiskami roślin podlegających ochronie prawnej: kukułka płamista, kukułka szerokolistna, skrzyp olbrzymi, listera jajowata, pierwiosnka wyniosła. Na obszarze użytku można wyróżnić naturalnie zachowane zbiorowiska ziołoroślowe, pośrednie między młaką śródleśną, a łąką ostrożeńową oraz łąki wilgotne. Powołane w 1998 r. - *Rozporządzenie Nr 33 Woj. Krak. z dn. 24.11.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Krak. Nr 29 poz. 244).*

Na obszarze miasta i gminy Myślenice istnieje szereg pomników przyrody ożywionej uznanych za pomniki przyrody. Są to:

- Dąb szypułkowy (Quercus robur) - nr rejestru 19/1, obw. 326 cm, przy ulicy Śreniawskiego na wprost domu nr 67 w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/2, obw. 347 cm, stary cmentarz w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/3, obw. 364 cm, 250 cm, stary cmentarz w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/4, obw. 362 cm, stary cmentarz w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/5, obw. 312 cm, stary cmentarz w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/6, obw. 331 cm, na zapleczu Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. Pardyaka 26 w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/7, obw. 294 cm, 250 cm, na zapleczu Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. Pardyaka 26 w Myślenicach;
- Lipa (Tilia) - nr rejestru 19/8, obw. 238 cm, 267 cm, 273 cm, na zapleczu Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. Pardyaka 26 w Myślenicach;

- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/9, obw. 680 cm, wys.17m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/10, obw. 370 cm, wys. 22m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/11, obw. 330 cm, wys.23.5m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/12, obw. 351 cm, wys.19m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/13, obw. 265 cm, wys. 21m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/14, obw. 450 cm, wys.22m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/15, obw. 455 cm, wys.25m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Sosna wejmutka (*Pinus strobus*) - nr rejestru 19/16, obw. 289 cm, wys.12m, Park w Osieczanach (pozostałość parku dworskiego);
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/17, obw. 417 cm, przy domu nr 107 w Trzemieśni;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/18, obw. 336 cm, przy domu nr 107 w Trzemieśni;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/19, obw. 380 cm, w miejscowości Trzemieśnia, przy drodze, posesja prywatna;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/20, obw. 400 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/22, obw. 359 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - nr rejestru 19/23, obw. 320 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/24, obw. 338 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/25, obw. 351 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa (*Tilia*) - nr rejestru 19/26, obw. 356 cm, w Myślenicach - „Góra Plebańska”;
- Jodła pospolita (*Abies alba*) - nr rejestru 19/27, w miejscowości Myślenice, Leśnictwo Ukleina oddz. 137h, obwód 325 cm;
- Buk zwyczajny (*Fagus sylvatica* L.) - nr rejestru 19/28, w miejscowości Myślenice, Leśnictwo Ukleina oddz. 156h, o następujących wymiarach: obwód 385 cm; wysokość: 32 m; zasięg korony 15x15m;
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - obw. 470 cm, w Jaworniku, w pasie drogowym przy drodze Jawornik – Rudnik, w pobliżu cmentarza;
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - obw. 300 cm, w Jaworniku, posesja prywatna;
- Buk pospolity (*Fagus sylvatica*) - obw. 450 cm, w Jaworniku, las przy potoku nad składem drewna;
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - obw. 325 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - obw. 270 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - obw. 265 cm, w parku - Głogoczów 1;
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - obw. 335 cm, w parku - Głogoczów 1;

Turystyka. Na atrakcyjność turystyczną miasta i gminy Myślenice mają wpływ takie czynniki jak: duża ilość zabytków oraz obszarów zabytkowych, atrakcyjne położenie, dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna i baza noclegowa oraz wciąż rozwijana i poszerzana przez gminę oferta realizująca założenia strategii *"Myślenice, strefa czasu wolnego"*. Jednym z elementów turystyki na terenie miasta i gminy są szlaki turystyczne o znaczeniu lokalnym, zlokalizowane na terenie miasta i gminy. Ze względu na bliskość gór, jest to teren atrakcyjny dla zwolenników pieszych wędrówek.

Przez miasto i gminę przebiegają i są oznakowane liczne szlaki turystyczne - zarówno piesze, jak i rowerowe. Dwa z nich przechodzą przez miasto Myślenice, kolejne dwa mają tu swój początek. Pokrywa się z nimi Droga św. Jakuba (via reggia). Jest to jeden z wielu długodystansowych szlaków pielgrzymkowych, docelowo prowadzących do hiszpańskiego Santiago de Compostela. Trasa oznaczona jest symbolem białej muszli na niebieskim tle. Jej przebieg w tej okolicy pokrywa się również z innymi szlakami.

Szlak czerwony prowadzący w kierunku południowo - wschodnim na odcinku Świdnik, Uklejna, Myślenice oraz Lubomir, Kudłacze, Śliwnik, Uklejna, Myślenice to część Małego Szlaku Beskidzkiego, długodystansowej trasy mierzącej 137 kilometrów i prowadzącej na Luboń Wielki. Odcinek na południowy-wschód od Myślenic prowadzi przez grzbiet Uklejnej, a następnie w kierunku Śliwnika, schroniska PTTK Kudłacze oraz Lubomira. Po przejściu przez Zarabie, trasa turystyczna prowadzi w kierunku ruin Zamczyska nad Rabą, następnie na Uklejnę. Sam wierzchołek nie leży na szlaku, można na niego podejść żółtym szlakiem. Na szczycie znajduje się kilkumetrowy kopiec z kamieni. Następnie trasa prowadzi przez Śliwnik w stronę schroniska, a kolejno za Kudłaczami na Łysinę, Trzy Kopce oraz Lubomir, gdzie znajduje się obserwatorium astronomiczne. Szlak czerwony w kierunku zachodnim przebiega na odcinku Palcza - Myślenice. Jest to również Mały Szlak Beskidzki. Idąc z Myślenic na zachód, mijamy kolejno wierzchołki: Sularzówka, Trzebuńska Góra, Babica. Szlak zielony prowadzi z Myślenic, przez górę Chełm, do Śliwnika. Trasa prowadzi od Zarabia, pod schronisko PTTK Kudłacze i mierzy niecałe 18 kilometrów długości. Szlak wiedzie terenami rekreacyjnymi nad brzegiem Raby, następnie skręca na zbocze Góry Chełm. Tam też znajdują się dwa stoki narciarskie i wyciąg krzesełkowy oraz towarzysząca mu infrastruktura turystyczna. Inne szlaki turystyczne to: żółty prowadzący przez pasmo Barnasiówki, niebieski szlak prowadzący w kierunku Beskidu Wyspowego i Gorców. Na zboczach otaczających miasto pagórków wytyczono trasy nie tylko dla pieszych. Są również szlaki rowerowe, a na Górze Chełm również szlaki przeznaczone dla bardziej ekstremalnej odmiany tego sportu - downhill. Inne atrakcje turystyczne znajdują się nad rzeką Rabą, głównie po jej południowej stronie. Są tam parki ze ścieżkami dla pieszych i rowerzystów, skatepark, park linowy, siłownie na świeżym powietrzu, place zabaw i wiele miejsc, gdzie można aktywnie spędzić czas. Rzeką Raba jest płytka i czysta, z czego w ciepłych miesiącach korzysta wielu ludzi. W dzielnicy tej prężnie działa Centrum Sportu i Rekreacji w skład którego wchodzi hala widowiskowo - sportowa wraz z zapleczem fitness i SPA, salki treningowe, stadion sportowy, boisko treningowe i pełnowymiarowe, oświetlone boisko ze sztuczną nawierzchnią oraz sala do sportów walki: judo i zapasy, oraz strzelnica sportowa. Ponadto znajdują się tam centrum odnowy biologicznej, sauny, jacuzzi, solarium, sale fitness, siłownie oraz gabinet masażu. Duża ilość atrakcji turystycznych oraz bardzo dobre zaplecze sportowo rekreacyjne stwarzają możliwość organizacji obozów sportowych dla najlepszych drużyn z całej Polski. Na terenie miasta można znaleźć liczne obiekty i hale sportowe, a także wypożyczalnie rowerów.

Kultura. Działalność w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz kształtowania współczesnego środowiska kulturowego na terenie miasta i gminy Myślenice prowadzą następujące instytucje:

1. Muzeum Niepodległości w Myślenicach, mieszczące się do niedawna w "Domu Greckim"-dawniej Muzeum Regionalnym przy ul. Sobieskiego 3. Od 21 stycznia 2017, po zmianie statutu, muzeum nosi nazwę Muzeum Niepodległości. Aktualnie zostało ono przeniesione do nowej placówki przy ul. Traugutta 11. Gromadzi ono przedmioty przeniesione z "Domu Greckiego", związane z kulturą regionu, uzupełnione o przedmioty pozyskane m. in. od miejscowej ludności, poświęcone tematyce Legionów Piłsudskiego. Dla myślenickiej placówki terenem działalności była i jest Ziemia

Myślenicka. Zbiory zgrupowane są tematycznie i obejmują: zbiory etnograficzne, archeologiczne, geologiczne, historyczne oraz militaria. Nowe muzeum ma być kontynuacją działalności wystawienniczej prowadzonej przez "Dom Grecki". Ekspozyty zostały przeniesione do nowych wnętrz. Poprzednie muzeum mieściło: ekspozycję etnograficzną prezentującą zagadnienia związane z kulturą ludową Ziemi Myślenickiej, zawierającą ekspozyty związane z kulturą Krakowiaków i Górali Myślenickich, ukazujące wnętrza, przedmioty codziennego użytku, rzemiosło oraz sztukę ludności z miasta Myślenice i okolicznych wsi. Stała wystawa zatytułowana "Pradzieje Ziemi Myślenickiej" poświęcona była zabytkom archeologicznym wśród których znalazły się wykopaliska znalezione w ruinach wieży strażniczej na Zarabiu, na terenie zwanym "Zamczysko". Dział poświęcony geologii - zawierał m. in. próbki fliszu karpackiego. Dział poświęcony historii - ukazywał m. in. wnętrza mieszczkańskie z XIX wieku oraz losy miasta podczas II wojny światowej. Dział ten mieścił się w pomieszczeniach parteru gdzie znajdowały się trzy wnętrza mieszczkańskie w stylu XIX wiecznego - biedermeier, stylu Ludwika Filipa oraz wnętrza w stylu eklektycznym, zwane „gabinetem burmistrza”. Obecne muzeum udostępnia zwiedzającym wystawy stałe, zatytułowane:

- "Bohaterowie września" - jest to wystawa poświęcona kampanii wrześniowej 1939 r.
- "Rzeźba" - gdzie obejrzeć można dzieła artysty rzeźbiarza Stanisława Trybały (1950 - 2018) zwanego Michałem Aniołem z Bogdanówki,
- "Malarstwo - dawnych wspomnień czar" - to wystawa poświęcona miastu Myślenice i ziemi myślenickiej, uwiecznionych na płótnach artystów uczestniczących w organizowanych tu plenerach malarskich.

Ponadto muzeum organizuje wystawy czasowe, m. in, wystawa zatytułowana "Bitwa warszawska 1920", prelekcje i spotkania autorskie oraz konkursy. W muzeum jest dostępna biblioteka i archiwum muzealne.

2. Myślenicki Ośrodek Kultury i Sportu w ramach którego działa Galeria Sztuki Współczesnej, która jest organizatorem wystaw artystycznych oraz różnych wydarzeń o charakterze artystyczno - kulturalnym.

3. Oddziału krakowskiej Biblioteki Pedagogicznej w Myślenicach, mieszczący się w zabytkowym budynku Dworu Dolnowiejskiego w Myślenicach. Jest to klasycystyczny budynek rodu Lubomirskich z końca XVIII w. Budynek jest bardzo dobrze zachowany, nie ucierpiał zbyt wiele podczas wojen światowych, co podnosi jego wartość zabytkową.

Ziemia myślenicka to miejsce kultywowania tradycji regionalnej. W ramach popularyzowania kultury oraz twórczości ludowej działają:

1. Reprezentacyjny Folklorystyczny Zespół Miasta i Gminy Myślenice - Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Myślenicka”, który działa od 20 lat przy MOKiS. Zespół ten składa się z chóru, baletu i kapeli.
2. Orkiestra Reprezentacyjna Miasta i Gminy Myślenice.

Miejscami, w których organizowana jest większość imprez kulturalnych są ośrodki kultury. Wśród nich wymienić trzeba:

1. Myślenicki Ośrodek Kultury i Sportu, którego główna siedziba mieści się przy ul. Piłsudskiego 20 oraz filie:
  - Wiejski Dom Kultury w Głogoczowie,
  - Świetlica Wiejska w Bęczarce,
  - Świetlica Osiedlowa „Dom Ludowy” w Myśleniach,
  - Galeria Sztuki Współczesnej w Myślenicach - Kino „Muza” przy ul. Piłsudskiego 20.

Myślenicki Ośrodek Kultury i Sportu jest organizatorem wielu imprez o charakterze kulturalnym, odbywających się cyklicznie. Do takich wydarzeń należą:

1. Ogólnopolski „Myślenicki Festiwal Pieśni Chóralnej - Kolędy i Pastorałki”.
2. Festiwal Filmu Niemego „Milczenie jest złotem”.
3. Międzynarodowy Festiwal Rzeźby w lodzie.
4. Myślenickie Małe Triennale Grafiki.
5. Międzynarodowe Warsztaty Artystyczne.
6. „Dni Myślenic”.
7. Festiwal „Myślenicka Jesień Folklorystyczna”.
8. Ogólnopolski Konkurs Kabaretów Szkół Ponadgimnazjalnych.
9. Powiatowy przegląd amatorskich zespołów muzycznych.
10. Teatr i kino lektur szkolnych.
11. Ogólnopolski konkurs tradycyjnych ozdób bibułkowych „Kwiaty Polskie”.
12. Ogólnopolski konkurs recytatorski - eliminacje powiatowe i miejsko gminne.
13. Międzynarodowy „Dzień Dziecka”.
14. Ogólnopolski Festiwal „ANIOŁY”.
15. Powiatowy przegląd dorobku artystycznego szkół podstawowych i gimnazjów.
16. Sylwester na myślenickim rynku.

W ciągu roku odbywa się średnio 60 imprez organizowanych przez MOKiS, w których uczestniczy ok. 33,5 tys. osób. 18 imprez organizowanych jest cyklicznie, niektóre z nich mają kilkunastoletnią historię.

5.2.2. ZARYS HISTORII OBSZARU MIASTA I GMINY MYŚLENICE. W tej części przedstawiono zarys historii poszczególnych miejscowości gminy Myślenice.

Nazwa miasta Myślenice pochodzi od popularnego w średniowieczu imienia Myślimir. Przypuszcza się, że założyciel osady myślenickiej nosił to właśnie imię. Pierwsza wzmianka na temat miasta Myślenice została zapisana w latach 1253-1258 w *"Kodeksie Tynieckim"*. Dokument ten mówi o osadzie "Mislimich", w której znajdowała się warownia (kustodia). Była ona obsługiwana przez mieszkańców wsi Curozsank, leżącej w pobliżu Radziszowa.

Początki historii osady myślenickiej sięgają jeszcze czasów pogańskich. Pierwotna osada znajdowała się najprawdopodobniej obok źródła na zboczu Plebańskiej Góry, nad starym korytem Bysinki. Mieściła się tam - jak podaje tradycja - pogańska świątynia, gdzie oddawano cześć pogańskim bogom. Powstał tu również pierwszy myślenicki kościół katolicki. Wzmianka na ten temat pojawiła się w latach 1253 - 1258 w wymienionym wyżej kodeksie i mówiła o umocnieniach obronnych Myślenic, broniących wówczas od strony południowej dostępu do stolicy Polski - Krakowa. Z tego okresu pochodzą ruiny zamku położone na północnym stoku góry Uklejny, zwane dziś Zamczyskiem, będące kiedyś główną częścią warowni myślenickiej. Stanowiła ona główną część całego systemu obronnego zwanego "broną". W skład warowni myślenickiej wchodził szereg mniejszych podległych warowni, tak zwanych "ustodii". Funkcję taką spełniały między innymi miejscowości Osieczany i Stróża. Warownie te miały bronić szlaku handlowego, prowadzącego z Krakowa przez Myślenice na Węgry. Pierwotnie miasto Myślenice powstało na wzniesieniu, na stokach Plebańskiej Góry, w pobliżu cmentarza na obecnym Stradomiu - kiedyś noszącym nazwę "Wola". Lokalizacja osady przy głównym szlaku handlowym spowodowała znaczny jej rozwój. Pierwszą wzmianką dowodzącą

istnienia nie tylko warowni, lecz także osady myślenickiej jest dokument z roku 1301, w którym pojawia się nazwisko Marcin z Myślenic, który był wówczas właścicielem osady. W XIV w. Myślenice (wówczas Myslimicze) wchodziły w skład dóbr Kasztelanii Krakowskiej. Rozwijające się osadnictwo objęło tereny przylegające do rzeki Bysinki (dziś Dolne i Górne Przedmieście). Aktu lokacji dokonał w 1342 roku król Kazimierz Wielki. W tym czasie wzniesiono drewniany kościół parafialny. W 1364 r. właścicielami wójtostwa myślenickiego Myślenicy byli synowie Wilhelma Hynki: Hanko i Mikołaj. Na pocz. XV w. zmarł Mikołaj, a część wójtostwa należąca dotychczas do niego przeszła na kilkadziesiąt lat w obce ręce. O wzroście znaczenia rodziny Hanków świadczy fakt nadania jej w roku 1355 szlachectwa i herbu Trzy Trąby. Rok później wójt Myślenic otrzymał prawo do zasiadania w sądzie najwyższym prawa niemieckiego, na zamku w Krakowie. Rozwijało się również szkolnictwo, w roku 1411 powstała szkoła parafialna, przygotowująca przyszłych studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego. W I poł. XV w. Myślenice były ośrodkiem prężnie rozwijającym się i posiadającym duże znaczenie na dworze królewskim. Odwiedzało Myślenice wiele ważnych osobistości takich jak królowa Jadwiga, czy król Władysław Jagiełło, który bywał w Myślenicach jeszcze kilkakrotnie. W roku 1424 przyjmował tu króla Danii Eryka VIII oraz cesarza niemieckiego Zygmunta Luksemburczyka z żoną Barbarą. Zatrzymali się oni w Myślenicach w drodze na uroczystości zaślubin Władysława Jagiełły z jego czwartą żoną Zofią Olszańską. Król przyjeżdżał do Myślenic również na polowania, tak było między innymi w roku 1429. W okresie tym właścicielem miasta był Jan z Zakliczyna, który przejął je po śmierci swego ojca Hanki w 1398 roku. Po śmierci Jana w roku 1447 wójtostwo przejął Mikołaj z Zakliczyna zwany "Poganem". Przydomek swój otrzymał ze względu na związki z husyckim ruchem religijnym. Był on właścicielem Myślenic do roku 1454, kiedy to podzielił połowę posiadanego przez siebie miasta pomiędzy synów Tobiasza i Jordana.

2 poł. XV w. to okres chwilowego upadku Myślenic. W 1457 r. zostały one zajęte i splądrowane przez zdemoralizowane bandy zbuntowanych żołnierzy grasujących wówczas na terenie małopolski. W wyniku tych wydarzeń miasto zostało częściowo zniszczone, a rok później całkowicie splądrowane i spalone. W poł. XV w. Jordan Poganowicz - syn Mikołaja Pogana wykupił miasto i w dużym stopniu odbudował je. Nie zachował się pierwotny układ miejski. Nowe centrum z obszernym Rynkiem wytyczono po spustoszeniu miasta w 1458 roku. Przez prostokątny rynek przechodził wówczas szlak handlowy prowadzący z Krakowa do granicy z Węgrami (zachodnie obrzeże) oraz droga w kierunku na Dobczyce i Bochnię. Symetryczny układ rynku podkreślał znajdujący się na wzniesieniu kościół parafialny wzniesiony w 1465 r., w miejscu zniszczonego drewnianego kościoła parafialnego. W 1509 r. Mikołaj Jordan sprowadził do miasta sukienników i osiedlił ich w rejonie Stradomia. Po jego śmierci wójtostwo przejęła żona Mikołaja, która w 1550 r. oddała je swojemu synowi Wawrzyńcowi Spytkowi Jordanowi. Spytek Jordan był zdecydowanie najbardziej wpływowym spośród wójtów dotychczas sprawujących władzę w Myślenicach. Jako kasztelan krakowski posiadał kilka miast i około pięćdziesięciu wsi. Zbudował wówczas w Myślenicach dziś już nieistniejący dwór obronny, nazywany "Nowym Zamkiem", w którym gościł między innymi Mikołaja Reja. W okresie tym ufundowany został również przytułek dla ubogich z przylegającą do niego kaplicą św. Urbana. Rozwój miasta trwał do 1557 r, kiedy to Spytek Jordan oddał wójtostwo myślenickie wraz z sołectwami w Borzęcie, Bysinie i Polance Kasztelanii Krakowskiej. Często zmieniający się dzierżawcy nie dbali o jego rozwój.

W roku 1629 Myślenice nawiedził pożar, który zniszczył znaczną część zabudowy. W roku 1655 r. miasto zostało napadnięte przez oddział szwedzki, który całkowicie je spalił i splądrował. W 1660 r. kasztelan krakowski Stanisław Koniecpolski chcąc przywrócić miastu jego utraconą świetność wydał przywilej przyznający prawo do odbywania na terenie miasta pięciu jarmarków.

Po rozbiórce Polski w 1772 r. Myślenice weszły w skład zaboru austriackiego i stały się miastem cyrkularnym. Cyrkuł został zlikwidowany w 1819 r., a rolę Myślenic przejęły Wadowice. W roku 1777 Austriacy wystawili miasto na licytację, nową właścicielką została księżna Franciszka Krasińska, żona Karola, syna króla Augusta III Sasa. Aby uniezależnić miasto i zapewnić mu rozwój Austriacy ponownie je odkupili w roku 1788. Na ożywienie handlu i rozwój miasta pozytywnie wpłynęła budowa traktu cesarskiego, łączącego Wiedeń z Lwowem. Na początku XIX wieku planowano budowę linii kolejowej przebiegającej przez Myślenice, projektu tego jednak nigdy nie zrealizowano.

W 1866 r., w związku z utworzeniem autonomii galicyjskiej powstał powiat myślenicki, który istniał do roku 1875. W 1874 r. Dolna i Górna Wieś znalazły się w rękach księżnej Cecylii Lubomirskiej. W 1908 r. powstało pierwsze w Myślenicach gimnazjum. W tym czasie otwarta została również prywatna linia autobusowa łącząca Kraków z Myślenicami, dzięki czemu do Myślenic zaczęli przyjeżdżać letnicy.

W przeddzień wybuchu I wojny światowej w Myślenicach szkolone były Drużyny Sokole. Ich organizatorem był dyrektor gimnazjum Stanisław Pardyak. Dzięki temu w roku 1914 z Myślenic do Krakowa wymaszerowało ok. 250 żołnierzy, którzy zostali wcieleni do 4 pułku Legionów Polskich. Jesienią 1914 roku carska armia prowadziła ofensywę zbliżając się do Myślenic, dokonując ostrzału miasta w wyniku którego spłonęła część zabudowań Dolnej Wsi. Miasto nie zostało zajęte dzięki kontrakcji wojsk austro - węgierskich i pruskich. W bitwie udział brały dowodzone przez Józefa Piłsudskiego oddziały legionowe. Zakończenie I wojny światowej i idące za tym odzyskanie przez Polskę niepodległości zostało w listopadzie 1918 roku uczczone patriotyczną manifestacją, która odbyła się na rynku w Myślenicach.

Dwudziestolecie międzywojenne to okresem prężnego rozwoju Myślenic, które stały się wówczas znanym ośrodkiem letniskowym. Budowa w 1921 r. zapory na rzece Rابية spowodowała, że coraz więcej mieszkańców Krakowa przyjeżdżało odpoczywać na Zarabie, które w roku 1929 stało się dzielnicą wypoczynkową miasta. Powstał w tym czasie szereg willi wypoczynkowych i pensjonatów o bardzo ciekawej formie i dużych walorach architektonicznych. Ruch letniskowy wzmógł się znacząco w 1935 roku, kiedy to ostatecznie oddano do użytku drogę Myślenice - Kraków. W tym okresie rozwijał się również rejon Dolnej i Górnej Wsi, które w roku 1925 utworzyły własną gminę, natomiast w 1929 r. zostać włączonymi do miasta jako Dolne i Górne Przedmieście.

Rozwój miasta przerwany został 1 września 1939 roku, napadem Niemiec na Polskę. W trakcie wojny obronnej Myślenice znalazły się w rejonie operacyjnym Armii Kraków. Po wojnie wprowadzono w powiecie myślenickim parcelację majątków ziemskich, co przyczyniło się do degradacji wielu zabytkowych dworów.

W okresie powojennym nastąpił dynamiczny rozwój miasta, w wyniku czego w 1952 r. włączono do granic administracyjnych m. in. wieś Chełm. Rozwijało się również charakterystyczne dla tego okresu blokowe budownictwo osiedli mieszkaniowych. Powstały osiedla przy ulicach J. Słowackiego, J. Matejki i Niepodległości. Największe z nich to wybudowane na Górnym Przedmieściu osiedle 1000-lecia. Kolejną inwestycją budowlaną istotną dla Myślenic była rozbudowa drogi Kraków - Myślenice. prowadzona w latach 70-tych XX w.

Borzęta - wieś została założona przez wójtów myślenickich w I poł XII, z tego okresu pochodzą informacje o istnieniu tu sołtysowstwa, które należało do wójtów z Myślenic. W 1325 roku wieś wchodziła w skład parafii w Myślenicach. Od roku 1364 była własnością Spytka Jordana. Od 1557

roku znajdowała się, wraz z kilkoma innymi okolicznymi wioskami w obrębie kasztelanii krakowskiej, w powiecie szczyrzyckim. W skład tych dóbr wchodziła do 1772 roku. W roku 1777, wraz z częścią kasztelanii krakowskiej, sprzedana została księżnej Franciszce z Krasieńskich, żonie Karola, syna Augusta III Sasa. Nazwa Borzęta pochodzi najprawdopodobniej od imienia o takim brzmieniu bardzo popularnego w średniowieczu. Jej pierwotna nazwa brzmiała Borzanca - osada położona na górze Borzanta (obecnie Borzęcka Góra). Rozwijało się tutaj rzemiosło kamieniarskie, któremu zresztą zawdzięcza wieś ocalałe pamiątki przeszłości - kamienne figury przydrożne. Najstarszy jest posąg Matki Boskiej z 1795 r., nieco młodsza, bo z 1795 r. jest kamienna Pieta. Z początku XIX w. pochodzą natomiast posągi Matki Boskiej Różańcowej i św. Antoniego Padewskiego. Zasadniczym elementem historycznego układu drogowego jest trakt prowadzący z Myślenic (przez Dolne Przedmieście), Borzęta do Sieprawia. W latach 80-tych ubiegłego stulecia ważnym elementem komunikacyjnym stała się także droga budowana w związku z budową zapory i zbiornika wodnego w Dobczycach, która odgałęzi się od starego traktu historycznego ku północnemu wschodowi, biegnąc częściowo doliną potoku Borzęta. Równoległe do niej, po stronie południowej grzbietem skarpy nad Rabą prowadzi stara droga polna prowadząca w kierunku mostu na Rabie i do usytuowanego poniżej zespołu dworskiego w Drogini. Główne, historyczne grupy zabudowy zlokalizowane są w dolinie dopływu Skawianki. Ponadto historyczna zabudowa występuje - w postaci przysiółków - w obrębie potoku Borzęta oraz przy starej drodze, biegnącej grzbietem między Rabą a potokiem Borzęta. Zasadniczy rozłóg pol związany jest z zabudową w dolinie dopływu Skawianki. Borzęta zachowały walory wiejskiego krajobrazu kulturowego - najdalej posuniętym przekształceniom uległ rejon związany z południowym odcinkiem historycznego traktu w kierunku Sieprawia (zabudowa ta tworzy centrum wsi). Charakterystyczne wnętrza ruralistyczne są związane z historycznymi skupiskami zabudowy ponad dolinami potoków Skawinka i Borzęta. Skupiska te zachowały swe historyczne rozplanowanie. Bardzo urokliwymi pod względem krajobrazowym są doliny tych potoków oraz potoku Słona Woda.

Bysina - wieś królewska lokowana na prawie magdeburskim w 1325 r., przez łowczego Andrzeja, na podstawie przywileju króla Władysława Łokietka, w lesie koło Myślenic, nad rzeką Bysinką. Po lokacji miasta Myślenic, około 1350 r. sołectwo w Bysinie wchodziło w skład uposażenia wójtostwa myślenickiego i znajdowało się - wraz z kilkoma innymi okolicznymi wioskami w obrębie kasztelanii krakowskiej, w powiecie szczyrzyckim. Wchodziła ona wówczas w skład tzw. klucza myślenickiego, stanowiącego uposażenie kasztelanów krakowskich. W okresie międzywojennym właścicielem majątku w Bysinie o powierzchni ok. 502 ha był książę Kazimierz Lubomirski. Istnieją dwie wersje pochodzenia nazwy wsi: od średniowiecznego imienia Bysz bądź od miejsca hodowli byków dla zamku w Myślenicach lub dla zamku królewskiego na Wawelu - ta wersja jest bardziej prawdopodobna. Dawne brzmienie jej nazwy to: Bysszia (1438 r.) Bisszyna (1470 r.), Byszina (1581 r.). Zabudowa wsi skoncentrowana jest wzdłuż drogi, przez którą płynie rzeka Bysinka. We wsi znajduje się kapliczka zbudowana w roku 1950 na cześć partyzantów, którzy w czasie II wojny światowej ukrywali się w tutejszych lasach.

Bęczarka - wieś położona na Pogórzu Wielickim, w dolinie potoku Zakrętek. Pierwsza wzmianka o wsi zwanej wówczas Bunczarca, pochodzi z 1398 r. Była wówczas własnością Piotra z Kociny. Prawdopodobnie wieś była lokowana kilkadziesiąt lat wcześniej, w rozległej Puszczy Karpackiej, zwanej również Wielkim Lasem, który otaczał ją z każdej strony. Bęczarka należała pod względem administracyjnym do kasztelanii krakowskiej, a pod względem kościelnym do parafii w Krzywaczce. Na przełomie XV i XVI wieku powstał w Bęczarce folwark pańszczyźniany, wieś ta wówczas nie

miała osobnego właściciela. W 1670 wieś była własnością Marianny Zebrzydowskiej. Osią układu stała się dolina potoku Bęczarka, wzdłuż której rozwinęła się zabudowa wiejska. Prostopadle do tej osi przeprowadzony został czytelny do dziś podział terenu. Wieś była ściśle powiązana z sąsiednią miejscowością o nazwie Krzywaczka. Bęczarkę i Krzywaczkę łączyła droga wiejska biegnąca doliną potoku. Teren znajdujący się na południe od potoku Bęczarka charakteryzuje się dużymi stromiznami zboczy. Wykształciło się tutaj szereg przysiółków z zabudową wiejską, m.in.: Wilkówka, Przymiark, Leśniakówka i Podgorki. Po północnej stronie potoku Bęczarka znajdują się łagodniejsze zbocza na których powstały główne skupiska zabudowy. We wschodniej części wsi w kierunku Myślenic powstała gęsta sieć drożna. W XVII w. został wytyczony trakt komunikacyjny prowadzący do Kalwarii (trakt kalwaryjski).

Droginia - należała do najstarszych ośrodków osadniczych i kościelnych, a jej początki sięgają XI lub XII w. Wieś znajdowała się pierwotnie na prawym brzegu Raby, w połowie odległości między Dobczycami a Myślenicami. W 1239 r. wieś została wykupiona przez fundatorów klasztoru cystersów w Szczyrzycu - Gryfitów. W XIII w. była własnością wojewody krakowskiego Teodora. Istniała wówczas w Drogini kaplica, młyn i karczma. Obiekty te dowodzą, iż w tym okresie Droginia była atrakcyjnym ośrodkiem osadnictwa usytuowanym wzdłuż traktu prowadzącego z Krakowa na Podhale, a następnie na Słowację i Węgry. W 1498 r. Jan Jordan z Zakliczyna przejął tutejsze sołectwo z rąk mieszczan, a w 1502 r. wszedł w posiadanie również samej Drogini i założył tu folwark. W rękach tej rodziny, z przerwą w XVII w., kiedy była w części własnością Brzechwów, Droginia pozostawała aż do drugiej połowy XVIII w. W czasie I wojny światowej Pasma Glichowca było rejonem zażartych walk oddziałów armii austro - węgierskiej i rosyjskiej. Poległych żołnierzy pochowano na cmentarzu wojennym nr 371 w Drogini. 19 stycznia 1945 r. Niemcy spacyfikowali wieś. W składzie ruralistycznym wsi Droginia wyróżnić można było 2 zasadnicze elementy: we wschodniej części wsi - zespół dworski i kościelny, w zachodniej dawna wieś (przysiółek Banowice). W 1986 r. obszary te zostały zalane wodami sztucznego Jeziora Dobczyckiego. Na północno - zachodnim skraju Pasma Ostrysza pozostały niewielkie jej przysiółki i pojedyncze zagrody. W dolnym odcinku Doliny Trzemeśnianki zachował się ponadto przysiółek Banowice. Przysiółek ten przez kilka wieków stanowił oddzielną wieś. Przed 1986 r. do Banowic przesiedlono większość mieszkańców "starej Drogini". Na przydzielonych im działkach budowlanych o powierzchni 12 arów każda, powstały nowe zabudowania o charakterze domków jednorodzinnych i willi, tworzących dzielnicę mieszkaniową o cechach osiedla willowego. Na zalesionym wzgórzu Tuleja na granicy Drogini i Łęk znajdują się tzw. "Skałki w Drogini" - grupa kilku piaskowcowych skał.

Głogoczów - wieś położona w dolinie potoku Głogoczówka. Najstarsza wzmianka o wsi pochodzi z 1254 r, kiedy to miejscowość Głogoczów została nadana cystersom ze Szczyrzycy. W 1595 roku była własnością kasztelanowej krakowskiej Anny z Sieniawskich Jordanowej. Wieś zlokalizowana jest w sąsiedztwie historycznych szlaków komunikacyjnych. Jednym z nich jest historyczny trakt wiodący z Myślenic do Skawiny, wykorzystany częściowo przy budowie "zakopianki" - drogi krajowej nr 7 łączącej Kraków z Zakopanym. Odcinek historycznego traktu Myślenice - Skawina jest więc historyczną osią pierwotnego układu wsi. Drugim szlakiem komunikacyjnym jest "trakt cesarski" wytyczony ok. 1785 r., obecnie przebiega tędy droga krajowa nr 52 biegnąca przez Wadowice do Bielska-Białej. Trakt Kraków - Zakopane (od skrzyżowania z drogą Kraków - Cieszyn) tworzył zasadniczą oś układu wiejskiego związaną z sytuacją dworu, kościoła i rozłogiem pól. Przedłużenie tej historycznej drogi ku północnemu zachodowi dochodzi do Radziszowa i dalej w kierunku Skawiny. Historyczną dominantą architektoniczną tego układu jest zespół średniowiecznego kościoła

parafialnego wraz z zabudowaniami kościelnymi i cmentarzem. Drugą dominantą jest zespół dworski (zespół zieleni parkowej wraz z budynkiem dworu). Zabytkowym elementem architektonicznym, dobrze widocznym w panoramie wsi jest także dawny zajazd, znajdujący się na skrzyżowaniu dróg z Cieszyna i Zakopanego do Krakowa, zespół zagrody młynarza oraz nieco ukryty drewniany młyn wodny. Zabytkową architekturę uzupełniają dodatkowo historyczne domy i zagrody. Przy odcinku „starej zakopianki”, po północnej stronie kościoła parafialnego rozwinęło się centrum wsi.

Jasienica - najbardziej wysunięta na zachód wieś gminy Myślenice, jest usytuowana w dolinie potoku Jasieniczanka, gdzie koncentruje się zabudowa wiejska. Cała Jasienica jest położona w dolinie. Początek wsi sięga roku 1335, kiedy to wdowa po Władysławie Łokietku, królowa Jadwiga powierzyła Henrykowi z Grochowic i Piotrowi z Woli wykarczowanie lasu nad rzeczką Jasieniczanką i założenie tam na "surowym korzeniu" wsi, na prawie niemieckim. Oni też zostali kolejno pierwszymi sołtysami Jasienicy. Wieś przyjęła nazwę od rzeki (według podań ludowych nazwa Jasienica pochodzi od puszczańskich jesionów, które tu rosły). Jasienica od 1410 r. stała się królewską wsią i wchodziła w skład starostwa lanckorońskiego. W 1868 r. stała się własnością Augusty de Montleart, a następnie książąt Lubomirskich, do których należała aż do roku 1945. Układ komunikacyjny wsi stanowi droga lokalna biegnąca doliną potoku w kierunku Sułkowic i Izdebnika. Droga ta istniała już w XVIII w, obecna droga jest adaptacją historycznego traktu związanego z średniowiecznym układem lokacyjnym. Równolegle do niego, po lewej stronie potoku, z boczem Trzebińskiej Góry biegnie polna droga wiejska, wzdłuż której usytuowane są skupiska zabudowy. Obydwie drogi stanowią oś średniowiecznego układu ruralistycznego. Z główną osią tego układu związany jest rozłóg pól prowadzony prostopadle do tej osi. Zabudowa XX nie wykracza w zasadzie poza skupiska historyczne. Zachowane osiedle Kaniówka wraz z terenem dawnego zespołu folwarcznego stanowi pozostałości historycznego układu ruralistycznego, gdzie zachował się historyczny układ drożny oraz charakterystyczny podział łąkowo-leśny.

Jawornik - jest największą wsią w gminie Myślenice, pochodzi najprawdopodobniej z okresu średniowiecza. Przez miejscowość przechodzi droga krajowa nr 7 łącząca Kraków z Zakopanym, Wieś położona jest w górnym biegu Głogoczówki (lokalnie zwanej Jaworniczanką lub Zakręty), tworzącym dolinę, którą okala od północy pogórskie Pasma Bukowca, a od południa beskidzkie Pasma Dalina. W Dolinie Głogoczówki skupione jest centrum średniowiecznego układu wsi, natomiast wzdłuż grzbietu oddzielającego od południa tę dolinę od doliny Młynówki, przebiega droga, łącząca Sułkowice z Myślenicami, zbudowana w latach osiemdziesiątych XVIII w., jako odnoga tzw. "traktatu cesarskiego", prowadzącego z Wiednia do Lwowa. Nazwa wsi sugeruje, że została założona w okolicy obfitującej w lasy jaworowe. Od początku nazwa ta brzmiała niemal identycznie jak obecnie.

Łęki - wieś należąca do parafii pw. św. Klemensa w Trzemeśni. Z dokumentu z 1347 r. dowiadujemy się, że Leonard z Banowic sprzedał Klemensowi z Branic swą rodową wieś Bulinę oraz Lanekę (dzisiejsze Łęki), zwaną Andrzejową Wolą oraz Marcinową Wolę - późniejszą Trzemeśnią. W 1364 r. właścicielami Łęk byli Sezam z Grodźca i Birowo zwany Ticzka de Lenke (z Łęk). W ciągu następnych wieków wieś często zmieniała właścicieli, między innymi w XVI w. przez pewien czas posiadali ją Jordanowie z Zakliczyna. Wieś jest siedzibą sołectwa Łęki, w którego skład wchodzi również miejscowość Bulina. Jest ona położona w Dolinie Raby. Północna część wsi stanowi historyczną lokację miejscowości Łęki obejmującą dolinę potoku Trzemeśnianka wraz ze stokami wzgórz, które do dziś zachował swój pierwotny układ lokacyjny. Od południa znajduje się wydłużony

pas górzystego terenu Bulina - historyczny układ lokacyjny zachowany bez większych przekształceń, związany jednak z sąsiednią wsią Trzemeśnia. Przysiółek ten przez długi czas stanowił część Trzemeśni, jednak na przełomie XVIII i XIX w. został przejęty przez Łęki. W dolinie potoków gdzie znajduje się wieś Łęki zlokalizowane są główne drogi wiejskie. Jedną z nich jest droga znajdująca się w północnej części wsi, po prawej stronie potoku Trzemeśnianka. Jest to średniowieczny trakt prowadzącym z Myślenic do Poręby, będący osią lokacyjnego układu wsi. Odchodzi od niej droga do Zasania, wytyczona w okresie powojennym. Od głównych dróg wiejskich odchodziły boczne polne drogi, których bieg pokrywał się z rozłogiem pól.

Krzyszkowice - wieś położona na północ od miasta Myślenice. Główna oś założenia wiejskiego zlokalizowana jest w dolinie potoku Głogoczówka. Znajduje się ona w pobliżu drogi krajowej nr 7 tzw. „Zakopiański”, która wytyczona została w okresie międzywojennym adaptując częściowo drogi polne związane ze średniowiecznym rozłogiem pól, nie mająca jednak żadnego związku ze średniowiecznym układem ruralistycznym wsi. Główną drogą jest droga poprowadzona prostopadłe do "Zakopiański", biegnąca w kierunku Sieprawia. Początki wsi sięgają XIII wieku, kiedy to spadkobiercy rycerza Krzyszka, Lewosz i Krzyszek w 1238 r. sprzedali Krzyszkowice Teodorowi z Gryfic, który następnie ofiarował je cystersom ze Szczyrzyca. W 1354 r. król Kazimierz Wielki wydał w Niepołomicach przywilej dla Imbrama z Tworkowej, przyznając mu las Chmielowiec w celu powiększenia wsi. Wtedy nastąpiła lokacja na prawie niemieckim. Następnym znanym właścicielem wsi był Mikołaj Wiernek h. Janina. Wdowa po nim w 1450 r. sprzedała posiadłość Dersławowi z Borzymowa pod Oleśnicą. Dersław wstępując do klasztoru Kanoników Regularnych przy kościele Bożego Ciała w Krakowie prawdopodobnie wniósł wieś w posagu. Po kasacie w 1772 roku w niedługim czasie Krzyszkowice sprzedano Włodzimierzowi Dębskiemu. Kolejnym właścicielem był Łukasz Lewita - Dobrzański - uczestnik powstania styczniowego. Najprawdopodobniej w 1768 r. wzniesiono w Krzyszkowicach dwór. W 1836 roku spłonęły zabudowania dworskie, prawdopodobnie ucierpiał także dwór. Od Łukasza Dobrzańskiego, przed 1869 r. majątek odkupiła księżna Augusta del Montleart. Prowadziła wielkie gospodarstwo i szeroką działalność społeczną i charytatywną. W dworze urządziła szpital dla okolicznej ludności i prawdopodobnie gruntownie go przebudowała. W testamencie księżna de Montleart zapisała Krzyszkowice Natalii Dobrzańskiej, po której dziedziczyła córka Róża z Dobrzańskich Chrzęszczewska. Po jej śmierci majątek kupił w 1926 r. Konstanty hr. Romer z Jodłownika. Ostatnią właścicielką Krzyszkowic była od 1942 r. Teresa, córka Konstantego. W latach 1856-1860, przy dworze, wybudowano kościół przeniesiony później nieco dalej. Niedaleko kościoła w 1883 r. wybudowano szkołę.

Osieczany - wieś położona w południowej części gminy, na obu brzegach Raby, o zachowanym historycznym charakterze łąnowo - leśnym. Najstarszy dokument wzmiankuje, iż wieś Osieczany istniała już w 1234 r. Była ona własnością wojewody krakowskiego Teodora. W XV w. w Osieczanach powstaje i rozwija się zespół dworski, huta oraz nowe osiedla Dąbrowa i Kmiecie. W 1595 r. wieś była własnością kasztelanowej krakowskiej Anny z Sieniawskich Jordanowej i znajdowała się wówczas w powiecie szczyrzyckim. W XVIII w. w północnej części wsi został poprowadzony „trakt cesarski”, który stanowił rodzaj obwodnicy, wiodącej doliną Raby na Orawę i Węgry. Wówczas ukształtował się istniejący już zespół dworski z parkiem i zabudowaniami gospodarczymi. Na planie katastralnym z 1847 r. widoczny jest czytelny regularny układ łąnowo - leśny oparty prostopadłe o oś wyznaczoną przez drogę prowadzącą na Węgry. Kolejna faza rozwoju wsi przypada na 2 połowę XIX w. / pocz. XX w. Duże zmiany zachodzą wówczas w układzie ruralistycznym, centrum zabudowy przesuwa się na północ i zaczyna skupiać wzdłuż

średniowiecznego traktu tranzytowego. Zmiany zachodzące w 2 poł. XX w. w dużym stopniu zdewastowały krajobraz kulturowy. Powstał wówczas kilkukondygnacyjny ośrodek wczasowy, nowa agresywna zabudowa oraz liczne szklarnie, które spowodowały utratę charakteru zabytkowego wsi.

Polanka - wieś położona około 3 km na północ od Myślenic, na Pogórzu Wielickim, wśród wzniesień Sieprawia, w dolinie jednego ze źródłowych dopływów Głogoczówki. Polanka została założona po 1342 r. przez wójtów myślenickich, prawdopodobnie na wykarczowanej specjalnie w tym celu polanie, na podstawie przywileju, wydanego przez króla Kazimierza Wielkiego. W 1364 r. jej sołectwo wchodziło w uposażenie wójtów myślenickich. Jej załącznikiem było wójtostwo myślenickie Hinków, żupników kopalni wielickiej, obejmujące także sołectwo w Polance. Potomkowie Hinków, Jordanowie z Zakliczyna, powiększyli ten majątek. Kasztelan krakowski Spytek Wawrzyniec Jordan w 1557 roku zapisał bogate wójtostwo myślenickie Kasztelani Krakowskiej, aż do pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. Polanka również należała do tych dóbr. Ponieważ w roku 1777 rząd postanowił pozbyć się c.k. ekonomii myślenickiej i starostwa lanckorońskiego, część własności z powiatu myślenickiego została sprzedana już w XVIII wieku. Zakupiła je w styczniu tegoż roku księżniczka Franciszka Krasieńska, żona królewicza Karola Krystiana Wettyna księcia Kurlandii i Semigalli, syna Augusta III. W ten sposób w jej posiadaniu znalazła się między innymi Polanka. W 1778 roku ziemie należące do Franciszki Krasieńskiej zostały przejęte przez skarb austriacki. Dawne dobra królewskie przeszły następnie za córką Krasieńskiej Marią, na rzecz książąt sabaudzkich Cavignan, a następnie dziedzicznie przez księcia Montleart. W 1874 r. ziemie te od Augusty Montleart przejęła księżna Cecylia Lubomirska. Na początku XIX wieku nastąpiła w powiecie myślenickim ogólna wyprzedaż dóbr. W drugiej połowie XIX w. na terenie wsi nie znajdowały się większe własności ziemskie.

Poręba - wieś leżąca nad rzeką Trzemesianką, w kotlinie otoczonej górami, Wszystkie wsie, położone w Dolinie Trzemeśniarki, co najmniej od XIV w. wchodziły w skład dóbr rodu Gryfitów, ale spośród nich Poręba powstała na śródlęśnej polanie najpóźniej, bo dopiero w drugiej połowie XIV w., ze względu na trudno dostępne położenie. Pierwsza wzmianka o wsi Poręba pochodzi z 1403 r. W 1451 r. Kazimierz Jagiellończyk na prośbę Marcina Birowo z Przybienic Polankę oraz pobliskie Łęki przeniósł z prawa polskiego na niemieckie, jednak wkrótce sprzedał je Andrzejowi z Jurczyc. Poręba w drodze zastawów lub sprzedaży dość często zmieniała właścicieli (była m. in. w posiadaniu Andrzeja Banowskiego i Jana Stojowskiego). W 1510 roku wraz z częścią Trzemeśni stała się własnością Jordanów z Zakliczyna, wójtów myślenickich. Pod koniec XVI w. w Porębie zaczęło rozwijać się kamieniarstwo. Wyrabiano przeważnie kamienie młyńskie, służące do żaren, zwane "porębskimi". W XIX w. istniało tu wiele warsztatów kamieniarskich, wytwarzano głównie kamienie młyńskie i budowlane, zajmowano się również obróbką drewna. W okresie międzywojennym na terenie wsi znajdowało się jeszcze 8 warsztatów kamieniarskich, natomiast po II wojnie światowej nie było już ani jednego. Kamień pobierano z dwu kamieniołomów na górze Kamiennik: "W Papierni" i na jego północnym stoku, zwanym "Nad Piekłem". Ten ostatni czynny był do 1950 r. Od lat 70-tych XX wieku rozpoczęto w Porębie budowę bazy turystycznej, a miejscowość stała jednym z najważniejszych ośrodków turystycznych w rejonie. Na terenie wsi powstało dużo domków letniskowych. Do dziś działa prężnie ośrodek wypoczynkowy „Pod Kamiennikiem”, który przyciąga wielu turystów.

Trzemeśnia - wieś położona w niewielkiej dolince u podnóża góry Kamiennik, w dolinie rzeki Trzemeśniarki, granicząca z takimi miejscowościami jak: Zasań, Łęki, Bulina, oraz Poręba. Założona

została w XIV w. pod nazwą Marcinowa Wola (w 1347 r. lub 1364 r.) W okresie średniowiecza stanowiła własność drobnych rodów rycerskich, była wówczas podzielona między trzech posiadaczy: Sezama z Grodzca i jego brata stryjecznego Birowę z Łęk, którzy połowę wsi sprzedali Wierzbicie z Małoszowa. Później wieś przeszła w ręce szlachty, m. in. Przyrkowskich, Banowskich, Jordanów, Karnkowskich i Łosiów. Dokumenty oraz tradycja informują, że w XIV w. na stokach Krowiej Góry znajdował się kościół św. Łukasza. W 1440 r. w dolinie Trzemeśnianki znajdował się kościółek p. w. św. Klemensa, który został zniszczony przez powódź w 1753 r. W jego miejscu wybudowano ok. 1780 r. stojący do dziś kościół drewniany o konstrukcji zrębowej, stanowiący jeden z ciekawszych zabytków w regionie. Jego wyposażenie pochodzi z XVI-XVIII w. i składają się na nie m. in. polichromie oraz ołtarze barokowe - w ołtarzu głównym znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Trzemeśniańskiej. W XV w. w zachodniej części wsi funkcjonowała huta szkła Jana z Dobczyc, która stała się centrum osadniczym, wyodrębnionym z czasem jako wieś Zasań. Na terenie miejscowości znajduje się figura Matki Bożej Różańcowej z 1851 r. oraz kapliczka domkowa z XIX w. W 1914 r. przez miejscowość przebiegała linia frontu, a w latach okupacji niemieckiej działały na tym terenie oddziały partyzanckie Zgrupowania AK „Kamiennik”. 12 września 1944 r. na granicy Trzemeśni i Poręby doszło do starcia z siłami policyjnymi, stanowiącego pierwszy epizod tzw. „bitwy pod Łysiną”. Od lat 70-tych XX wieku miejscowość obok Poręby stała się ważnym ośrodkiem turystycznym w rejonie. Obecnie Trzemeśnia jest miejscowością, w której turystyka niemal zamarła. W Trzemeśni funkcjonuje również Klub Sportowy LKS Skalnik Trzemeśnia.

Zasań - wieś położona u podnóża Kamiennika Północnego na południu oraz Pasma Glichowca na północy, na granicy dwóch mezoregionów: Beskidu Wyspowego i Pogórza Wiśnickiego. Przez wieś przepływa mały potok Zasanianka uchodzący do rzeki Trzemesianki, wpadającej następnie do Raby. Nazwa wsi wywodzi się z istniejącej na tym terenie huty szkła. Do czasu wykształcenia się w XVII w. oddzielnej wsi obszar ten wraz z hutą należał do pobliskiej Trzemeśni. Pierwsza wiadomość o samej wsi Zasań pochodzi dopiero z 1675 r. Prawdopodobnie nie wiele wcześniej wyodrębniono ją z Trzemeśni. Potem dobra ziemskie w Zasani znów przeszły w ręce prywatne. Huta szkła na przełomie wieków wzmiankowana była wielokrotnie, lecz dokładnie nie wiadomo, w którym miejscu się znajdowała. W 1426 r. huta była własnością Birowy z Banowic, który połowę jej darował bratankowi, Marcinowi z Przybenic. W XV w. huta należąca jeszcze do Trzemeśni, wzmiankowana była wielokrotnie przy okazji różnych transakcji. Dopiero w 1498 r. po raz pierwszy podano jej nazwę Huta Vitraes Zassanka. Jej właścicielem był mistrz Jakub. Odtąd Huta Zasańska występowała już często w dokumentach. Następca Jakuba, również Jakub Zasański, wzmiankowany był w latach 1507 i 1514. Na przełomie XVI i XVII w. hutę nabył Stanisław Wieruski, który w latach 1608 - 1609 toczył o nią spór z Kasperem Jordanem. Były to ostatnie znane nam wiadomości o Zasańskiej hucie. Najprawdopodobniej w miejscu tym znajdował się również dwór lub folwark, a w pobliżu na wyrębach leśnych rozwinęła się chaotyczna i rozproszona zabudowa wiejska. Przez wieś biegnie szlak turystyczny prowadzący do Dobczyc oraz na Kamiennik.

Zawada - wieś położona w północno - wschodniej części gminy o bardzo urozmaiconym krajobrazowo terenie. Głównym wiejskim traktem jest droga z Myślenic przez Polankę do Sieprawia. Przebiega ona wzdłuż historycznego traktu krakowskiego. Drugą arterią komunikacyjną jest jej odnoga prowadząca w kierunku zachodnim do Krzyszkowic. Jest ona związana z układem lokacyjnym, jak również znajdującym się tu zabytkowym folwarkiem. Droga ta biegnie w kierunku północno - wschodnim, pokrywając się z granicą lokacyjnego układu ról kmiecych. Była ona niegdyś ważnym traktem komunikacyjnym prowadzącym do Wieliczki. W miejscu tym powstał zespół

dworski z nieczytelną już dziś kompozycją dawnego parku. Na północny wschód od dworu znajdowały się 2 duże stawy, a w pobliżu drogi do Krzyszkowic znajdował się dawny folwark. Zabudowa wiejska skupiała się wokół czterech punktów: przy dawnym trakcie wielickim i jego odnogach (Zadworze, Poręby, Kruchyna), wzdłuż równoległej drogi (Morgi, Wieś), wzdłuż drogi prowadzącej do Sieprawia, gdzie w XX w. wykształciło się centrum wsi (Poręby, Wrzosy, Zadworze) oraz wzdłuż obecnej drogi na terenie Wołówek i Wrzosów.

5.3. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY NA TERENIE MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za zabytek jest uznany obiekt, który:

- stanowi nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły,
- jest dziełem człowieka lub jest związany z jego działalnością,
- stanowi świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia,
- jego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Łączne zaistnienie wymienionych przesłanek umożliwia uznanie obiektu za zabytek. Stwierdzenie istnienia wartości historycznej, artystycznej bądź naukowej zabytku wystarcza, aby obiekt na podstawie przynajmniej jednej z nich, został zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków. Podstawową prawną formą ochrony zabytków na terenie miasta i gminy Myślenice jest wpis do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego. Do rejestru wpisano zabytki o najważniejszym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego miasta i gminy. Wpis do rejestru jest dokonywany na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, przy zachowaniu warunków określonych w art. 107 §1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Zabytki nieruchome wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice zostały wykazane w Tabeli nr 1, stanowiącej załącznik do Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami pod nazwą „Gminna Ewidencja Zabytków - wykaz zabytków nieruchomych Miasta i Gminy Myślenice”.

5.3.1. ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO Z TERENU MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Na terenie miasta i gminy Myślenice znajduje się 41 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, przedstawionych w Tabeli 2. Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie miasta i gminy. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim - rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Tabela 2. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie Miasta i Gminy Myślenice wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego (stan na styczeń 2021 r.).

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	NR DZIAŁKI	TYP OBIEKTU/OBSZARU	NR REJESTRU
1	Droginia		1	Cmentarz z I wojny światowej	A-726 z dn. 28.10.1997 r.

2	Głogoczów		1066	Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny, otoczenie, drzewostan	A-615 z dn. 24.10.1970 r.
3	Głogoczów		678	Zespół dworski: dwór, park	A-446 z dn. 8.11.1979 r.
4	Głogoczów		682	Lamus dworski, otoczenie	A-348 z dn. 13.12.1957 r.
5	Jasienica		977	Kaplica p.w. św. Anny	A-1379/M z dn. 20.11.2013 r.
6	Jawornik		1318	Wieża murowana, otoczenie, drzewostan	A-440 z dn. 25.02.1977 r.
7	Krzyszkwice		821/1	Kościół parafialny p.w. św. Anny z otoczeniem w obrębie ogrodzenia	A-153 z dn. 6.11.1969 r.
8	Krzyszkwice		712	Zespół dworsko-parkowy (skreślony budynek dworu)	A-457 z dn. 25.11.1980
9	Krzyszkwice	Krzyszkwice 30	1324	Dom nr 30	A-528 z dn. 28.03.1986 r.
10	Krzyszkwice	Krzyszkwice 14	714/1	Stara szkoła	A-1397 z dn. 15.06.2016 r.
11	Myślenice			Zespół urbanistyczny miasta (łącznie z ruiną zamku na Uklejnie)	A-448 z dn. 17.10.1977 r.
12	Myślenice		884	Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP, cmentarz przykościelny, ogrodzenie z bramką i schodami, plebania	A-165 z dn. 22.01.1970 r.
13	Myślenice	ul. Niepodległości	1239/2	Kościółek cmentarny na Stradomiu p.w. NMP i św. Jakuba wraz z otoczeniem cmentarnym w granicach ogrodzenia	A-168 z dn. 22.01.1970 r.
14	Myślenice	ul. 3 Maja 97b	529/1	Kaplica p.w. III Upadku Chrystusa	A-725 z dn. 29.09.1997 r.
15	Myślenice	ul. Daszyńskiego	1280/2	Kaplica Matki Boskiej Śnieżnej „Na Studzience”, otoczenie	A-611 z dn. 10.10.1989 r.
16	Myślenice	ul. Daszyńskiego	1280/1	Budynek dawnego wodociągu miejskiego „na Studzience” tj. ujęcie wody wraz ze zbiornikiem do magazynowania, otoczenie	A-1515/M z dn. 25.05.2019 r.
17	Myślenice	ul. Daszyńskiego 53	1467/17	Willa, ogród	A-647 z dn. 26.08.1992 r.
18	Myślenice	ul. Daszyńskiego 58	1942/1	Młyn wodny ze skrzydłem mieszkalnym	A-240 z dn. 26.02.1965 r.
19	Myślenice	ul. Jagiellońska 2	864/1	Dawne gimnazjum, ogród	A-620 z dn. 23.05.1990 r.
20	Myślenice	ul. Jordana 3	1083, 1082	Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” i park miejski	A-719
21	Myślenice	ul. Kościuszki 2/ul.	868/2	Dom	A-524 z dn.

		Kilińskiego			15.03.1986 r.
22	Myślenice	ul. Królowej Jadwigi 6	892/4	Dom	A-566 z dn. 16.10.1987 r.
23	Myślenice	ul. Piłsudskiego 7	907	Budynek sądu, otoczenie	A-616 z dn. 31.10.1989 r.
24	Myślenice	ul. Reja 5	1273/3	Dwór, otoczenie ogrodowe, pozostałości muru granicznego, brama wjazdowa	A-645 z dn. 31.12.1991 r.
25	Myślenice	ul. Reja 13	1281	Dawny dwór, ogród – ob. siedziba Rady i Zarządu Powiatu (Starostwo Powiatowe)	A-609 z dn. 9.10.1989 r.
26	Myślenice	Rynek 1	1261	Dom ze skrzydłem bocznym (od ul. Bema) i podworcem	A-610 z dn. 10.10.1989 r.
27	Myślenice	Rynek 4	1266/2	Kasa Oszczędności – dom ze skrzydłem bocznym i ogrodem	A-514 z dn. 15.06.1985 r.
28	Myślenice	Rynek 5/ul. Klakurki	1267/3	Dom z resztkami ogrodu	A-515 z dn. 19.06.1985 r.
29	Myślenice	Rynek 8 i 9	1211	Budynki Magistratu	A-516 z dn. 19.06.1985 r.
30	Myślenice	Rynek 10	1210	Dom z aneksem, ogrodem i ogrodzeniem wraz z bramą	A-637 z dn. 13.10.1991 r.
31	Myślenice	Rynek 15	879	Dom wraz z podworcem	A-612 z dn. 12.10.1989 r.
32	Myślenice	Rynek 23	1231/3	Dom wraz z podworcem, bruk i zieleń	A-517 z dn. 20.06.1985 r.
33	Myślenice	Rynek 26	1234/1	Dom ze skrzydłem oficynowym i ogrodem na zapleczu działki	A-518 z dn. 24.06.1985 r.
34	Myślenice	Rynek 27	1236/2	Dom „Pod Matką Boską”	A-519 z dn. 25.06.1985 r.
35	Myślenice	Rynek 28	1254/1	Dom wraz z działką	A-520 z dn. 28.06.1985 r.
36	Myślenice	Rynek 29	1255	Dom wraz z działką (ogród na zapleczu)	A-521 z dn. 29.06.1985 r.
37	Myślenice	ul. Sobieskiego 1	895/1	Szkoła	A-523 z dn. 28.02.1986 r.
38	Myślenice	ul. Sobieskiego 3	896	Dom „Grecki” ob. Muzeum Regionalne, otoczenie	A-707 z dn. 19.05.1947 r.
39	Myślenice	ul. Żeromskiego 9	1247/2	Dwór dolnowiejski z działką ob. biblioteka	A-469 z dn. 19.10.1982 r.
40	Osieczany		257	Zespół dworski: kaplica, dworek, obora, park	A-497 z dn. 14.01.1985 r.
41	Trzemeśnia		882/4	Kościół parafialny p.w. św. Klemensa, otoczenie, drzewostan	A-212 z dn. 22.12.1970 r.

Powyższe zestawienie wykonano na podstawie: *WYKAZU OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO REJESTR*

„A”, uwzględniającego podział skatalogowanych obiektów na powiaty i gminy. Stan na styczeń 2021 r.

Tabela 3. Zestawienie liczby zabytków nieruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice w odniesieniu do funkcji oraz lokalizacji obiektu.

Funkcja/ Lokalizacja obiektu	Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków	Zabytki sakralne	Zespoły dworskie	Domy	Cmentarze	Inne
Droginia	1	-	-	-	1	-
Głogoczków	3	1	1	1	-	-
Jasienica	1	1	-	-	-	-
Jawornik	1	-	-	-	-	1
Krzyszkowice	4	1	1	2	-	-
Myślenice	29	4	3	19	-	3
Osieczany	1	-	1	-	-	-
Trzemeśnia	1	1	-	-	-	-
Łącznie	41	8	6	22	1	4

Szczególną formą ochrony, jaką jest wpis do rejestru zabytków objęto 41 zabytków. Jak wynika z zestawienia aż 29 z nich znajduje się na terenie miasta Myślenice, cztery na terenie Krzyszkowic, trzy na terenie Głogoczowa oraz po jednym w Drogini, Jasienicy, Jaworniku, Osieczanach i Trzemeśni. Najliczniejszą kategorię zabytków objętych ochroną niewątpliwie stanowią domy w tym kamienice zlokalizowane w obrębie rynku oraz szerzej chronionego układu urbanistycznego miasta Myślenice. Obecnie pełnią różne funkcje, często jako obiekty użyteczności publicznej. Istotną grupą są zabytki sakralne: kościoły, kaplice, cmentarze i kapliczki oraz zespoły dworskie wraz z założeniami parkowymi, zabudową i otoczeniem.

GŁOGOCZÓW. Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Głogoczowie z 1812 roku.

Kościół zlokalizowany jest przy drodze bocznej od drogi krajowej Kraków - Zakopane. Przed elewacją zachodnią znajduje się niewielki plac, po jego przeciwnej stronie jest plebania, na północ od plebani na stoku znajdują się zabudowania gospodarcze. Naprzeciw kościoła po południowej stronie drogi jest cmentarz. Kościół został wzniesiony w 1812 r. w pobliżu poprzedniego, drewnianego kościoła p.w. św. Mikołaja, który istniał już w 1333 r. (wzmiankowanego w dokumencie z 1333 r.). W przechowywanym na plebani spisie proboszczów wymieniony jest pierwszy proboszcz Valentinus, który w dokumencie z 1498 r. odnotował, że największe zniszczenie starego kościoła nastąpiło w 1657 r. gdy został on zrabowany kolejno przez Szwedów, Węgrów i Kozaków. Kościół p.w. św. Marii Magdaleny z 1812 r. zbudowano na wschód od miejsca lokalizacji dawnej świątyni. Poświęcił go 3 maja 1823 r. biskup tyński Grzegorz Thomas. W tym samym roku kościół został okradziony. W 1876 r. pokryto wieżę, której zwieńczenie zaprojektował najprawdopodobniej znany architekt Jan Sas Zubrzycki. W 1883 r. zbudowano babiniec z materiału ze zburzonej kaplicy św.

Mikołaja stojącej w ogrodzie plebańskim. W 1890 r. zostały zankrowane ściany prezbiterium. Prawdopodobnie w 1984 r. podczas remontu wnętrza zlikwidowano pierwotne tynki wapienne kładzione na trzcinię. W kościele znajdują się dzwony z 1583 r.

Kościół wybudowany w stylu klasycystycznym, przekształcony w 1900 r. orientowany, murowany. Prezbiterium zamknięte ścianą prostą o zaokrąglonych na zewnątrz narożnikach. Od północy znajduje się zakrystia. Nawa trójprzęsłowa, z kruchtą od południa. Sklepienie kolebkowe z lunetami na gurtach. Od zachodu znajduje się czworoboczna, nieco wysunięta wieża, zwieńczona hełmem piramidalnym. Nad nawą i prezbiterium dachy dwuspadowe, nad zakrystią i kruchtą daszki namiotowe.

Zdjęcie 1. Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Głogoczowie z 1812r. (fot. 2020r.)

Zdjęcie 2. Kościół w Głogoczowie, widok z boku. (fot. 2020 r.)

Zdjęcie 3. Kościół w Głogoczowie, widok od strony prezbiterium. (fot. 2020 r.)

Lamus w Głogoczowie pochodzący z 2 poł. XVII wieku. Wieś Głogoczów istniała już w 1254 r. Od 1560 r. wieś Głogoczów oraz sąsiadujące z nią Mogilany i Włosań należały do cystersów ze Szczyrzyca. Opat cysterski Jan Janowski dokonał zamiany tych miejscowości z wojewodą sandomierskim Wawrzyńcem Spytkiem Jordanem z Zakliczyna, który odtąd stał się ich właścicielem. Tzw. lamus dworski w Głogoczowie został pierwotnie wzniesiony najprawdopodobniej w 1557 r. (zgodnie z relacją późniejszego właściciela inżyniera Stanisława Konopki), jako renesansowy dwór obronny, otoczony fosą w czasie gdy właścicielami Głogoczowa byli Jordanowie. Usytuowany był w widłach rzek Głogoczówki i Włosańki. Taka data widniała ponoć na modrzewiowych drzwiach, które wraz z innymi drewnianymi elementami wyposażenia zostały spalone przez stacjonujące tutaj w 1914 r. wojsko węgierskie. Od XVIII w. wieś należała do rodziny Konopków. Wówczas dwór rozbudowano, najprawdopodobniej służył już wówczas nie celom mieszkalnym, lecz jako lamus lub spichlerz. Wtedy też został nakryty łamanym dachem gontowym, dobudowano też drewniany ganek podcieniowy wsparty na słupach. W okresie międzywojennym budynek ponownie przystosowano do celów mieszkalnych.

Budynek wybudowany na planie prostokąta, parterowy, na kamiennej podmurówce (otynkowanej), podpiwniczony, z potężnym sklepieniem kolebkowym. Od południa wzdłuż ścian dostawiony drewniany ganek podcieniowy wsparty na czterech słupach. Budynek nakryty dachem łamanym polskim, pokryty gontem. W XX w. lamus przeszedł gruntowny remont, przez pewien czas działała w nim biblioteka gromadzka oraz "miejsce pamięci", mieszkańcy Głogoczowa i Bęczarki gromadzili w nim przedmioty muzealne, które później trafiły do Muzeum Regionalnego w Myślenicach. Lamus jest przykładem dawnego budownictwa dworskiego i posiada szczególne wartości architektoniczne, kulturowe oraz artystyczne.

Zdjęcie 4. Lamus w Głogoczowie 2 poł. XVII w. (fot. 2020 r.)

Zdjęcie 5. Lamus w Głogoczowie 2 poł. XVII w. widok od południa, widoczny drewniany ganek. (fot. 2020 r.)

Zdjęcie 6. Lamus w Głogoczowie 2 poł. XVII w. widok od strony zakopianki. (fot. 2020 r.)

KRZYSZOWICE. Kościół parafialny pw. św. Anny w Krzyszkowicach z 1874 roku.

Kościół w obecnym stanie pochodzi z 1874 r. Pierwszy kościół zbudowany został w latach 1856 - 1860, w sąsiedztwie dworu. W 1874 r. został on przeniesiony na obecne miejsce, jako kościół filialny. W 1934 roku nastąpiła rozbudowa kościoła wg proj. Jana Hołuja z Myślenic. W 1936 roku obito eternitem starą część kościoła, położono posadzkę oraz powiększono zakrystię. W 1948 r. Piotr Przemek z Krakowa wykonał wewnątrz kościoła polichromie z motywami ornamentalnymi, geometrycznymi oraz z przedstawieniami figuralnymi na stropie. Kościół orientowany, usytuowany przy drodze z Myślenic do Sieprawia, na lekkiej wyniosłości, wejściem skierowany do drogi. Drewniany o konstrukcji zrębowej, z kwadratową wieżą po stronie zachodniej, o konstrukcji słupowej, hełmy wież pokryte blachą. Po 2000 r. miał miejsce remont, w trakcie którego m. in. usunięto eternit, zastępując go pionowym deskowaniem, wymieniono pokrycie dachowe oraz posadzkę w prezbiterium.

Zdjęcie 7. Kościół parafialny pw. św. Anny w Krzyszkowicach w obecnym stanie pochodzi z 1874 r. (fot. 2020 r.)

Zespół dworsko-parkowy w Krzyszkowicach pochodzący prawdopodobnie z XIX/XX wieku.

Zespół dworsko-parkowy w Krzyszkowicach składał się pierwotnie z dworu oraz parku dworskiego z drzewostanem i stawami. Obecny budynek dworu został całkowicie przebudowany, w wyniku czego utracił całkowicie walory zabytkowe oraz pierwotny wygląd. Historia Krzyszkowic sięga roku 1238, kiedy to spadkobiercy rycerza Krzyszka, Lewosz i Krzyszek sprzedali Krzyszkowice Teodorowi z Gryfic, który ofiarował je cystersom ze Szczyrzyca. W 1354 r. król Kazimierz Wielki wydał w Niepołomicach przywilej dla Imbrama z Tworkowej, przyznając mu las Chmielowiec w celu powiększenia wsi. Wtedy nastąpiła lokacja wsi na prawie niemieckim. Następnym znanym właścicielem wsi był Mikołaj Wiernek h. Janina. Wdowa po nim w 1450 r. sprzedała posiadłość Derśławowi z Borzymowa pod Oleśnicą. Derśław wstępując do klasztoru Kanoników Regularnych przy kościele Bożego Ciała w Krakowie prawdopodobnie wniósł wieś w posagu. Widoczną na belce stropowej datę 1768 (nie zachowanej) należałoby odnieść do czasu, gdy dwór był w posiadaniu zakonników. Oprócz daty na stropie belkowym (obecnie nie zachowanym) nie ma dowodów na jego powstanie przed XIX wiekiem. Po kasacie w 1772 roku w niedługim czasie Krzyszkowice sprzedano Włodzimierzowi Dębskiemu. Kolejnym właścicielem był Łukasz Lewita-Dobrzański – uczestnik powstania styczniowego. W 1836 roku spłonęły zabudowania dworskie, prawdopodobnie ucierpiał także dwór. Od Łukasza Dobrzańskiego przed 1869 r. odkupiła majątek księżna Augusta del Montleart, która prowadziła tutaj wielkie gospodarstwo i szeroką działalność społeczną i charytatywną. W dworze urządziła szpital dla okolicznej ludności i prawdopodobnie gruntownie go przebudowała. Być może, że wówczas nastąpiła wymiana drewnianych ścian na murowane. Świadczyć może o tym układ wnętrza właściwy nie tyle dla dworu, co dla siedemnastowiecznej mieszkalnej budowli w majątku. Dekoracja i architektura ryzalitu wskazują na późniejszy okres powstania, prawdopodobnie na przełomie XIX/XX w.

Zdjęcie 8. Zespół dworsko - parkowy w Krzyszkowicach. (fot. 2020 r.)

W testamencie księżna de Montreart zapisała Krzyszkowice Natalii Dobrzańskiej, po której dziedziczyła córka Róża z Dobrzańskich Chrzęszczewska. Po jej śmierci majątek kupił w 1926 r. Konstanty hr. Romer z Jodłownika. Ostatnią właścicielką Krzyszkowic była od 1942 r. Teresa, córka Konstantego. Po 1945 r. dwór zamieszkiwali liczni lokatorzy. W latach 80-tych XX wieku dwór służył jako ośrodek szkoleniowo-rekreacyjny KOBL "Opakometr" w Krzyszkowicach. Wtedy przeprowadzono tzw. adaptacje, m. in. likwidując obramienia okien na południowej elewacji i wymieniając stolarkę. Do 1948 r. dwór posiadał dach czterospadowy, pokryty "łupkiem kieleckim", z wieżyczkami na narożach. W dworze jeszcze w 1959 r. istniał piec-herbarz z fabryki w Nieborowie, założonej przez Michała Piotra Radziwiłła w 1881 r. Katalog zabytków sztuki informuje, że w dworze znajdował się: *"kominek klasycystyczny i piec z kafli dekorowanych m. in. Rogala i Leliwa oraz ornamentem roślinnym, zapewne z I poł. XIX w. - obecnie nie istniejące"*. W sierpniu 1987 r. zawalił się strop w pomieszczeniu po zachodniej stronie salonu. Po 2010 roku dwór został całkowicie przebudowany, właściwie wybudowany od podstaw bez powtórzenia pierwotnej formy - został wówczas skreślony z rejestru zabytków.

Na mapach archiwalnych widoczne są trzy stawy po południowej stronie dworu, obecnie łatwo czytelny jest tylko jeden. Zachował się krajobrazowy park dworski ze starodrzewiem, założony ok. poł. XIX wieku, o cechach naturalistycznych, z podjazdem kolistym przed dworem od zachodu i obszernym wnętrzem po stronie wschodniej otwartym na stawy rybne. Zamknięcie parku od wschodu i północnego wschodu stanowi potok, a od strony południowej i południowo - zachodniej droga wiejska.

Zdjęcie 9. Zespół dworsko - parkowy w Krzyszkowicach, widok od strony stawu. (fot. 2020 r.)

Chałupa nr 30 w Krzyszkowicach pochodząca z 1890 roku. Chałupa wzniesiona została w 1890 roku (według napisu fundacyjnego znajdującego się na tragarzu w izbie) z fundacji Tomasza Dyduły. Położna jest po zachodniej stronie drogi z Krakowa do Zakopanego, usytuowana szczytem do drogi, zwrócona frontem na południe. Drewniana o konstrukcji zrębowej, na kamiennej podmurówce. Ściany zrębu uszczelnione gliną, bielone wapnem i zabarwione na kolor niebieski. Dach czterospadowy o konstrukcji krokwiowo - płatwiowej, kryty pierwotnie słomą, obecnie papą. Chałupa podpiwniczona, piwnica sklepiona kolebkowo, dostępna z sieni, a usytuowana pod wschodnią izbą. Budynek szerokofrontowy, łączący pod wspólnym dachem pomieszczenia mieszkalne i inwentarskie. Układ pomieszczeń dwutraktowy. Dom jest przykładem zanikającej tradycyjnej zabudowy drewnianej. Ogólny charakter budynku oraz rozwiązanie techniczno - ciesielskie są typowe dla tradycyjnego budownictwa regionalnego okolic Myślenic. Budynek został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-528, decyzja z dnia 28.03.1986 r.

Zdjęcie 10. Chałupa nr 30 w Krzyszkowicach pochodząca z 1890 r. (fot. 2020 r.)

MYŚLENICE. Zabytkowy zespół urbanistyczny historycznego miasta Myślenice

Zdjęcie 11. Zabytkowy zespół urbanistyczny historycznego miasta Myślenice.

Miasto Myślenice należy do historycznych ośrodków miejskich w Małopolsce. Zachowało ono pozostałości założeń urbanistycznych wraz z zabudową z różnych okresów, począwszy od epoki średniowiecza po wiek XXI. Stanowi kompleks krajobrazowo - kulturowy o walorach historycznych, urbanistycznych i kulturowych. Zespół ten obejmuje:

1. Centrum układu staromiejskiego, na które składa się:

a) zabytkowy układ przestrzenny miasta w zakresie historycznego planu tj. układu lokacyjnego, wytyczonego w XV wieku z ośrodkiem obejmującym kwadratowy rynek z wybiegającymi zeń ulicami. Teren ten ograniczony jest od północy i wschodu przebiegiem ul. Dąbrowskiego i ul. Jordana, wschodnim odcinkiem ul. Gałczyńskiego i ul. B. Joselewicza, od południa rzeką Bysinką od zachodu ul. Średniawskiego i ul. Królowej Jadwigi, aż do granicy wzgórza kościelnego wraz z działkami przylegającymi do niego.

Powyższy układ objęty jest strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej.

b) zabudowa w obrębie powyższego zespołu:

- zabudowa wszystkich pierzei rynkowych oraz ulic wylotowych powstałą od lat 80 XVIII w. do kon. XIX wieku,

- zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP z XV w. przebudowanego w XVII, XVIII oraz XIX i XX wieku, stanowiący dominantę zespołu wraz z plebanią z przeł. XVIII/XIX wieku,

- „Dom Grecki” przy ul. Sobieskiego 3 z pocz. XIX w.

- budynek Gimnazjum przy ul. Sobieskiego 1 z 1875 r.

2. Pozostałości wcześniejszych układów przestrzennych tj.

a) domniemany ośrodek osadniczy z XIII w. w rejonie Stradomia oraz pozostałości układu lokacyjnego z XIV w. wzdłuż ul. Daszyńskiego pomiędzy rzeką Bysinką, a Stradomiem.

Powyższe układy objęte są strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej w zakresie historycznego układu, sieci drożnej, linii, skali i gabarytów zabudowy;

b) elementy architektoniczno - przestrzenne w wymienionym obrębie:

- kościół cmentarny p.w. NMP i św. Jakuba na Stradomiu wzniesiony w XV w., odbudowany i przebudowany w XIX w. wraz z cmentarzem,

- kaplica MB Śnieżnej z przeł. XVIII/XIX w. wraz ze źródłem i drzewostanem w otoczeniu.

3. Obiekty architektoniczne usytuowane na obszarach podmiejskich dawnych wsi Górnej i Dolnej:

- kaplica Trzeciego Upadku Chrystusa z 1780 r.

- budynek przy ul. M. Reja 13, zapewne pozostałość dworu sołtysiego z XVII, XVIII i XIX w.

- dwór Dolnowiejski przy ul. Żeromskiego 9 z 2 poł XVIII w.

3. Inne obiekty architektoniczne usytuowane poza zasięgiem zwartej zabudowy:

- ruiny zamku na Ukleinie z XIII w. wraz ze strefą ochronną, która stanowi teren wzgórza leśnego uznanego za rezerwat krajobrazowy o nazwie "Rezerwat Zamczysko nad Rabą",

- młyn wodny przy ul. Daszyńskiego 68 pochodzący z XIX w.

Dawny młyn wodny przy ul. Daszyńskiego 68 w Myślenicach, wybudowany w XIX wieku stanowi przykład zabytkowego budownictwa przemysłowego o dużym znaczeniu dla historii kultury materialnej. W skład zespołu wchodzi: drewniany budynek młyna wraz z przyległym murowanym skrzydłem mieszkalnym oraz pozostałości dawnego mechanizmu napędowego i transmisyjnego, w tym koło wodne, drewniane śródsiebierne o średnicy 5 m i koło palczaste drewniane o średnicy 3, 75 m. Zachowane elementy mechanizmu stanowią zabytki techniki. Obiekt nadaje się do zagospodarowania na cele użytkowe i turystyczne z ekspozycją charakteru regionalnego i cech dawnego młyna wodnego. Ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i kulturowe został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-240, decyzją z dnia 26.02.1965 r.

Zdjęcie 12. Dawny młyn wodny, widok od strony południowej. (fot. 2020 r.)

Gimnazjum, ob. internat szkolny przy ul. Jagiellońska 2 w Myślenicach. Budynek usytuowany w południowej części miasta u zbiegu ul. Jagiellońskiej i ul. Mickiewicza, wzniesiony został w 1910 r. wg proj. Jana Sas Zubrzyckiego dla założonego w 1908 r. Gimnazjum. Budynek o cechach historyzmu z elementami neogotyckimi, kilkakrotnie remontowany z częściowym zatarciem cech stylowych. Murowany z cegły, tynkowany, piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta, ze skrzydłem tylnym i ryzalitem po stronie południowo - zachodniej. Korpus o układzie dwutraktowym, fasada trójosiowa z ryzalitem pośrodku, zakończonym trójkątnym szczytem, dekorowanym blendami, zwieńczonym sterczynami. Dach nad korpusem czterospadowy, nad ryzalitem siodłowy. Elewacja tynkowana z elementami ceglanyimi i kamiennym cokołem.

Zdjęcie 14. Budynek dawnego gimnazjum, ob. internat szkoły przy ul. Jagiellońskiej 2, widok od ulicy. (fot. 2020 r.)

Kaplica pw. Matki Boskiej Śnieżnej "Na Studziencie" w Myślenicach. Kaplica pw. Matki Boskiej Śnieżnej "Na Studziencie" w Myślenicach położona pomiędzy ul. Daszyńskiego, a wschodnim zboczem Góry Plebańskiej otoczona od południa i zachodu zalesionym wzgórzem, od północy drogą polną (do której obecnie jest utrudniony dostęp), od wschodu dochodzi do granicy prywatnej działki. Kaplica zbudowana została w kon. XVIII w. przy źródle, którego wody kiedyś uznawano za uzdrawiające. Pod koniec XIX w. (1892 r.) woda ze źródła posłużyła pierwszemu miejskiemu wodociągowi, skąd prowadzona była do studni "Tereska" na Rynku. Odnawiana m. in. w 1866, 1979 r. i 2020 r. Późnobarokowa, murowana, na rzucie prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami i półkolistą absydą. Sklepienia kolebkowo, nakryta daszkiem przyczółkowym z baniastą wieżyczką na sygnaturkę. W wejściu półkuliście zamknięty portal. Wewnątrz obramienie niszy ołtarzowej późnobarokowe. Przed kaplicą znajduje się plateau podmurowane ciosem kamiennym. Wewnątrz ściany pokryte polichromiami. Ze względu na wartości zabytkowe, artystyczne i kulturowe kaplica została objęta ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków pod numerem A-611, decyzją z dnia 10.10.1989 r.

Zdjęcie 15. Kaplica Matki Boskiej Śnieżnej, widok od frontu. Stan po konserwacji. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy ul. Kościuszki 2 /Kilińskiego 1 w Myślenicach, zbudowana w ramach odbudowy "ulicy z Rynku na Stradom" po pożarze w 1829 r. Usytuowana w centrum miasta w południowo - zachodnim narożu Rynku na prostokątnej działce ograniczonej od północy ul. Kilińskiego, a od wschodu ul. Kościuszki. Budynek jest położony we wschodniej części działki, w pierzei ul. Kościuszki, krótszym bokiem skierowany do ul. Kościuszki, a dłuższym (ściana szczytowa) do ul. Kilińskiego. Z tyłu znajduje się oficyna boczna. Budynek murowany, z kamienia i cegły, tynkowany, kryty dachówką. Parterowy, dwutraktowy o trójosiowym układzie wnętrza, z częściowo zachowanymi sklepieniami kolebkowymi (sień) i kolebkowymi z lunetami. Dach wysoki, dwuspadowy o układzie kalenicowym z trzema lukarnami o stolarce czteropolowej. Lukarny tynkowane, ze szczytami, przekryte daszkami dwuspadowymi. Elewacja frontowa została przekształcona w XX wieku.

Zdjęcie 16. Kamienica przy ul. T. Kościuszki 2 / Kilińskiego 1. (fot. 2020 r.)

Budynek Sądu Rejonowego w Myślenicach przy ul. Piłsudskiego 7. Budynek położony w północnej części miasta na prostokątnej działce u zbiegu ulic Piłsudskiego i Solskiego, usytuowany w jej zachodniej części i połączony przeważką z oficyną tylną (dawne więzienie) zlokalizowaną równolegle do budynku głównego. Wzniesiony na początku XX w. wg projektu nieustalonego autorstwa, pod kierunkiem miejscowego budowniczego Jana Hołuja na terenie parcelowanego od początku XX w. majątku dworskiego - dawniej wójtowskiego. Budynek wybudowany w stylu historyzującym z detalem secesyjnym we wnętrzach. Murowany, z cegły, kamienia łamanego i ciosu (detal architektoniczny). Piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta z wydatnym ryzalitem i parą skrzydeł bocznych w elewacji tylnej. Jednotraktowy, z korytarzem komunikacyjnym. W osi środkowej znajduje się sień i klatka schodowa. W sieni znajdują się dekotacje architektoniczne w postaci artykulacji lizenowo - ramowej. Elewacja wykonana z cegły z partią cokołową z ciosu i kamienia łamanego, trzynastoosiowa, z trójosiowym ryzalitem środkowym, zwieńczonym wysokim szczytem uskokowym z obeliskami. Otwory parteru rozwiązane arkadowo, na piętrze prostokątne. Portal ujęty zdwojonymi kolumnami kompozytowymi. Budynek stanowi przykład reprezentacyjnego budownictwa Myślenic z pocz. XX w. o cechach stylistycznych typowych dla ówczesnej epoki.

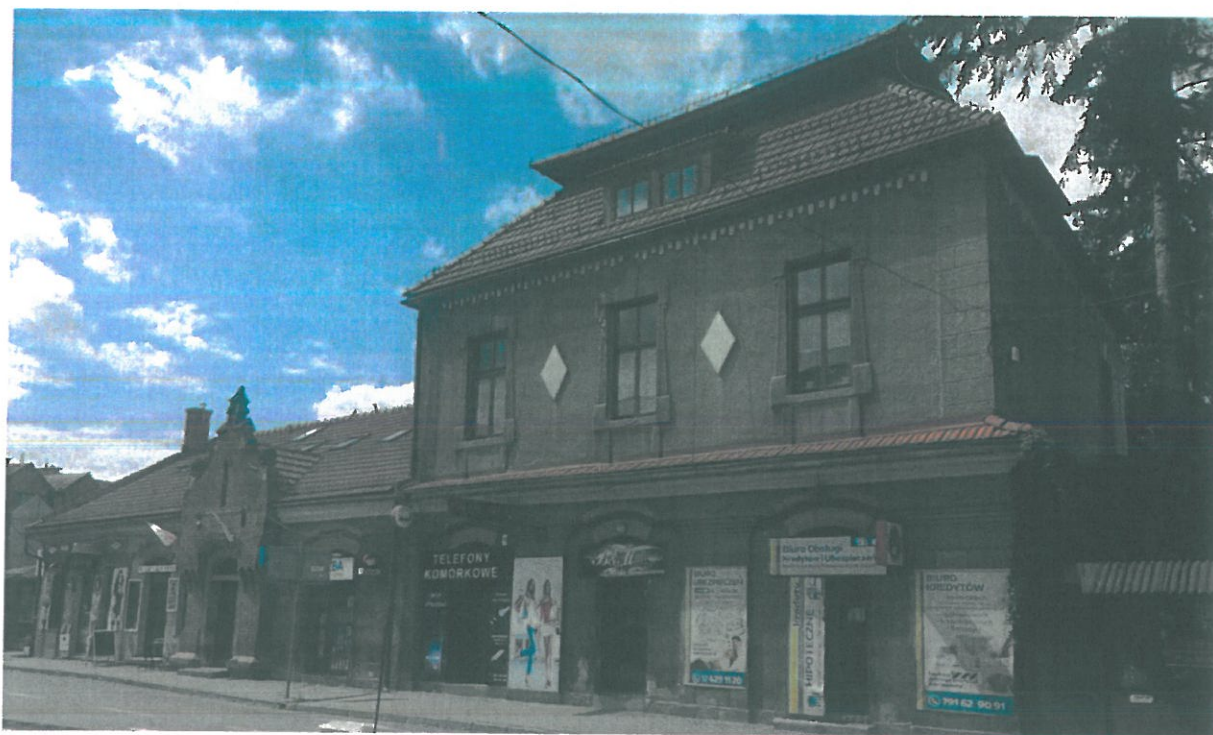

Zdjęcie 17. Budynek Sądu Rejonowego w Myślenicach, ul. Piłsudskiego 7. (fot. 2020 r.)

Dwór przy ul. Reja 5 w Myślenicach. Dwór przy ul. Reja 5 w Myślenicach został wzniesiony na pocz. XX w. w stylistyce późnego historyzmu, w miejscu znajdującego się tu wcześniej drewnianego domu. Budynek usytuowany w pobliżu rynku we wschodniej części miasta, na północno - zachodnim skraju dawnego zespołu wójtowskiego, na terenie włączonym do Myślenic ok. 1845 r. Położony na nieregularnej posesji ograniczonej od południa przebiegiem traktu cesarskiego, od południowego - zachodu korytem potoku San, od wschodu katastralną granicą Myślenic i Dolnej Wsi.

Murowany z cegły, tynkowany, o detalu częściowo ceglany. Parterowy, z piętrowym (drewnianym) pawilonem w części wschodniej. Częściowo podpiwniczony, na planie wydłużonego prostokąta, z ryzalitem od północy zlokalizowanym w osi sieni. Od północnego - wschodu znajduje się drewniana weranda, wsparta na słupach, natomiast od strony wschodniej usytuowana jest druga murowana weranda, wybudowana na planie pięcioboku. Budynek dwutraktowy. W części parterowej znajduje się ceglany portyk z nadwieszonym sterczynowym szczytem.

Elewacja frontowa (południowa) parterowa, w części zachodniej piętrowa - czteroosiowa, w części wschodniej - trójosiowa. Budynek tynkowany z elementami ceglany, posiada wydatny gzyms kordonowy i rozbudowany gzyms wieńczący. Dach nad parterem dwuspadowy, nad piętrem mansardowy, werandy nakryte daszkiem pulpitowym (drewniana) i 5-połaciowym (murowana). Budynek otoczony murem granicznym wykonanym z kamienia łamanego. Brama żelazna, ażurowa, kuta, osadzona pierwotnie na kamiennych słupach. Budynek został wpisany - wraz z otoczeniem ogrodowym oraz pozostałością muru granicznego - do rejestru zabytków pod numerem A-645, decyzja z dnia 31.12.1991 r.

Zdjęcie 18. Dawny dwór przy ul. M. Reja 5 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Dawny dwór przy ul. Mikołaja Reja 13, obecnie siedziba Starostwa Powiatowego w Myślenicach. Budynek przy ul. Mikołaja Reja 13 w Myślenicach usytuowany na terenie dawnego wójtostwa i zespołu dworskiego w Dolnej Wsi został zbudowany w latach 60-tych XVIII wieku jako dwór. Na przełomie XIX-XX w. został przebudowany. Późnobarokowy, murowany, piętrowy, podpiwniczony. Wybudowany na rzucie prostokąta z kwadratowymi szkarpami - pozornymi alkierzami usytuowanymi na narożnikach w kondygnacji parteru. Dwutraktowy, w części zachodniej trzytraktowy. W osi środkowej znajduje się sień, w jej przedłużeniu - w trakcie tylnym klatka schodowa. W większości pomieszczeń parteru sklepienia kolebkowe z lunetami. Elewacja frontowa i tylna 9 - osiowa. W wejściach do sieni zachowały się późnobarokowe portale kamienne. Dach łamany, w połaci frontowej trzy facjaty. Dawniej dwór otoczony był od tyłu ogrodem kwaterowy, obecnie nie zachowanym. Budynek został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-609, decyzja z dnia 09.10.1989 r. wraz z otoczeniem ogrodowym, w granicach działki.

Zdjęcie 19. Dawny dwór przy ul. M. Reja 13, obecnie siedziba Starostwa Powiatowego w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 4 w Myślenicach, budynek dawnej Kasy Oszczędności wybudowany w 1911 roku. Budynek przy Rynku 4 w Myślenicach, d. Kasa Oszczędności, został wybudowany w 1911 roku, wg proj. Jana Sas Zubrzyckiego. Usytuowany w obrębie wschodniego bloku przyrynkowego. Murowany z cegły, częściowo tynkowany. Piętrowy, podpiwniczony, kryty dachówką. Budynek wybudowany na rzucie prostokąta, ze skrzydłem bocznym przy granicy działki. Dwutraktowy, o czteroosiowym układzie wewnątrz z asymetrycznie usytuowaną sienią, w której znajduje się sklepienie krzyżowe na gurtach. Fasada asymetryczna, pięcioosiowa, z licem parteru tynkowanym, listwowanym, na piętrze elewacja ceglana zwieńczona zredukowanym belkowaniem z fryzem arkadkowym. W wejściu do sieni znajduje się portal kamienny z nadświetlem, ponad nim na piętrze balkon na kamiennych wspornikach z żeliwną balustradą. Nadproża okien tynkowane o formie trójliści ściętych. W skrajnej osi znajduje się wykusz o rzucie półkolistym, z trzema arkadowymi oknami oraz daszkiem blaszanym. Budynek posiada dach dwuspadowy, kryty dachówką. Podwórze zamknięte jest oficyną o formie tradycyjnej. Budynek stanowi istotny element starej zabudowy przyrynkowej o wysokich walorach architektonicznych, artystycznych i kulturowych, i jako taki został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-514, decyzja z dnia 15.06.1985 r.

Zdjęcie 20. Kasa Oszczędności, przy Rynku 4, 1911 r., wg proj. Jana Sas Zubrzyckiego. (foto 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 1 w Myślenicach pochodząca z końca XVIII wieku. Usytuowana jest w południowo-wschodnim narożniku wschodniej pierzei rynkowej. Zbudowana wraz z niewielkim skrzydłem bocznym znajdującym się od strony ulicy Bema pod końca XVIII wieku, częściowo przebudowana pod końca XIX w. (skrzydło boczne).

Zdjęcie 21. Kamienica przy Rynku 1 w Myślenicach pochodząca z końca XVIII wieku. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 5 w Myślenicach, wybudowana w 1911 roku. Budynek przy Rynku 5 w Myślenicach, wybudowany został w 1911 roku, wg proj. arch. Jana Sas Zubrzyckiego, wraz z sąsiednim budynkiem przy Rynku 4, w stylistyce historyzmu. Murowany z cegły, częściowo tynkowany. Piętrowy, podpiwniczony - piwnice sklepione kolebkowo, kryty dachówką. Wybudowany na rzucie zbliżonym do prostokąta. W skrzydle od ul. Klakurki znajduje się sień z bardzo bogatym wystrojem: pomieszczenie posiada sklepienie krzyżowe na gurtach, bogato dekorowaną posadzkę ceramiczną trójkolorową ze wzorem dywanowym, na ścianach okładzinę ceramiczną, wielobarwną, natomiast przy schodach - ozdobną kutą balustradę. Efektu estetycznego dopełniają okna witrażowe doświetlające klatkę schodową. Elewacje w strefie parteru tynkowane, na piętrze częściowo ceglane z tynkowym detalem. Fasada asymetryczna, trójosiowa, ze szczytem wolutowym, w szczycie dwa arkadowe okienka i tarcza z datą budowy. Otwory okiennej drzwiowe na parterze usytuowane są w płytkich wnękach, na piętrze ujęte motywem płaskich boni, z kluczami. Wewnątrz stolarka drzwiowa jedno i dwuskrzydłowa, płycinowa z profilowanymi opaskami, na piętrze dwa piece ceramiczne z cokołami, ozdobnymi gzymsami i zwieńczeniami. Budynek stanowi istotny element starej zabudowy przyrynkowej o wysokich walorach architektonicznych, artystycznych i kulturowych i jako taki został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-515, decyzja z dnia 19.06.1985 r.

Zdjęcie 22. Kamienica przy Rynku 5 w Myślenicach, wybudowany w 1911 roku, proj. Jan Sas Zubrzycki. (fot. 2020 r.)

Kamienice przy Rynku 8 i 9 w Myślenicach, mieszczące obecnie Urząd Miasta i Gminy Myślenice. Kamienice przy Rynku 8 i 9 w Myślenicach, usytuowane w obrębie północnego bloku przyrynkowego, niegdyś siedziba Muzeum Regionalnego, są obecnie użytkowane przez Urząd Miasta i Gminy Myślenice. Zbudowane zostały w roku 1898, wg proj. arch. Jana Sas Zubrzyckiego, w stylu historyzującym. Murowane z cegły, nietynkowane, z detalami ceglanymi i kamiennymi, kryte dachówką. Piętrowe, podpiwniczone, na rzutach prostokątów, dwutraktowe, o układzie wewnątrz czteroosiowym i trójosiowym. W sieniach znajdują się sklepienia krzyżowe na gurtach, korytarze ze sklepieniami odcinkowymi. W budynku nr 9, w korytarzach znajduje się posadzka ceramiczna z motywem dywanowym. Fasady artykułowane gzymsami, zwieńczone różnorodnie ukształtowanymi szczytami. W szczycie budynku nr 8 czteropolowa tarcza herbowa. W szczycie budynku nr 9 zegar i tarcza z herbem Myślenic. Portale kamienne wykonane z piaskowca, z nadświetlami, nad portalem budynku nr 8 balkon na kamiennych wspornikach. Otwory okienne zamknięte segmentowo, na piętrze budynku nr 8 trzy środkowe okna rozwiązane arkadowo. W fasadzie budynku nr 9 tablica pamiątkowa ku czci Adama Mickiewicza z 1898 r. Wewnątrz stolarka drzwiowa dwuskrzydłowa, płycinowa, pełna i przeszklona, z profilowanymi opaskami. Budynki stanowią istotny element starej zabudowy przyrynkowej o wysokich walorach architektonicznych, urbanistycznych i artystycznych. Zostały objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków pod numerem A-516, decyzja z dnia 19.06.1985 r.

Zdjęcie 23. Kamienice przy Rynku 8 i 9 w Myślenicach, obecnie Urząd Miasta i Gminy Myślenice. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 15 w Myślenicach. Kamienica przy Rynku 15 w Myślenicach, usytuowana narożnikowo u zbiegu zachodniej pierzei rynkowej z ul. Piotra Skargi. Zbudowana wraz z krótszym skrzydłem bocznym (od ul. P. Skargi) na przeł. XVIII/XIX w., przebudowana gruntownie ok. 1920 r. Modernistyczna, murowana, piętrowa z facjatami i ozdobnymi attykami. Podpiwniczona, na rzucie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej. Dwutraktowa z wejściem i krótką sienią w elewacji bocznej. Fasada dwuosiowa zwieńczona facjatą z wolutowym szczytem. Na piętrze para porte - fenetre o koszowo zamkniętych arkadach. Dach mansardowy, wzdłuż okapu attyka z obeliskami i spływami. Kamienica stanowi istotny element starej zabudowy przyrynkowej o cechach stylistycznych typowych dla 1 ćw. XX w. Posiada wartości urbanistyczne, architektoniczne i artystyczne, dlatego została wpisana do rejestru zabytków pod numerem A-512, decyzją z dnia 12.10.1989 r.

Zdjęcie 24. Kamienica przy Rynku 15 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 23 w Myślenicach. Kamienica przy Rynku 23 w Myślenicach zbudowana w XVIII wieku, detal fasady częściowo przekształcony w XIX w., barokowo - klasycystyczny z elementami historyzmu. W 2 poł. XX w. wykonano adaptację poddasza dobudowując 4 jaskółki. Budynek na rzucie prostokąta zwróconego krótszym bokiem do pierzei rynkowej. Murowany z kamienia łamanego, tynkowany, kryty dachówką. Piętrowy, podpiwniczony. Dwutraktowy z sienią usytuowaną asymetrycznie. W sieni i niektórych pomieszczeniach sklepienia kolebkowe z lunetami. Fasada pięćosiowa artykułowana gzymsami, ujęta plastycznymi boniami w tynku. W wejściu znajduje się kamienny portal z profilowaną arkadą, o łuku koszowym, wspartą na węgarach, posiadający cechy barokowe. Obramienia okienne profilowane w tynku. W elewacji podwórzowej ganek drewniany. Dach dwuspadowy. Kamienica posiada wartości architektoniczne i artystyczne, dlatego została wpisane do rejestru zabytków pod numerem A-517, decyzją z dnia 20.06.1985 r.

Zdjęcie 25. Kamienica przy Rynku 23 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 26 w Myślenicach. Budynek usytuowany w południowej części bloku przyrynkowego, na prostokątnej działce z ogrodem i dwoma wschodnimi oficynami na zapleczu. Zbudowany na przełomie XVIII/XIX w. fasada została częściowo przekształcona w obrębie piętra w 2 poł. XIX w., w obrębie parteru nastąpiły przekształcenia na przeł XIX/XX w. oraz współcześnie. Kamienica o skromnych cechach historyzmu z zachowaną bryłą i układem przestrzennym z fazy barokowo - klasycystycznej. Murowana, tynkowana, kryta wysokim dachem dwuspadowym. Dwukondygnacyjna, podpiwniczona, na rzucie prostokąta ze skrzydłem bocznym, zwrócony krótszym bokiem do pierzei rynkowej, dwutraktowa o dwuosiowym układzie wnętrza z sienią przelotową w osi zachodniej. Fasada trójosiowa, zwieńczona profilowanym gzymsem podokapowym. W trakcie tylnym znajdują się schody zabiegowe prowadzące na piętro. Na parterze w sieni znajdują się sklepienia kolebkowe oraz żaglaste na gurtach. W osi zachodniej brama do sieni ze stolarką dwuskrzydłową, płycinową, przeszkloną, z nadświetlem. W części wschodniej i środkowej otwór drzwiowy wraz z witryną sklepową z typową współczesną ślusarką. Oba otwory ujęte prostymi tynkowanymi opaskami. Między nimi latarnia na kutym wysięgniku. Na piętrze okna w obramieniach profilowanych w tynku, nad nimi dekoracje sztukatorskie z motywami palmet i wici. Budynek ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i artystyczne został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-518, decyzją z dnia 24.06.1985 r.

Zdjęcie 26. Kamienica przy Rynku 26 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 27 w Myślenicach - dom "Pod Matką Boską". Budynek przy Rynku 27 w Myślenicach - dom "Pod Matką Boską", zbudowany został w 1784 r. Murowany, tynkowany, kryty dachówką. Piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta zwróconego krótszym bokiem do pierzei rynkowej, dwutraktowy z szeroką sienią przejazdową w osi środkowej. W sieni znajdują się sklepienia kolebkowe, w innych pomieszczeniach zwierciadlane z późnobarokową dekoracją sztukatorską. Fasada sześćoosiowa, artykułowana gzymsami. W licu parteru pseudoboniowanie w tynku. W wejściu do bramy portal kamienny, późnobarokowy, z odbojami, profilowanymi węgarami i profilowaną arkadą o wykroju koszowym, z konsolowym kluczem, po bokach którego widnieje napis: "Antoni Oboński. P. 1784". Obramienia okienne na parterze ujednoczone boniowaniem, na piętrze profilowane w tynku, z gzymsami i parapetami. Między nimi w owalnym medalionie znajduje się obraz Matki Boskiej Myślenickiej. Nad środkową częścią fasady usytuowana attyka z motywem balustrady. Budynek stanowi bardzo cenny zabytek zabudowy miejskiej Myślenic z końca XVIII wieku i ze względu na wartości architektoniczne i artystyczne, został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-519, decyzją z dnia 20.06.1985 r.

Zdjęcie 27. Kamienica przy Rynku 27 w Myślenicach - dom "Pod Matką Boską". (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 28 w Myślenicach. Budynek przy Rynku 28 w Myślenicach, zbudowany w 1819 r. o zachowanych skromnych cechach barokowo - klasycystycznych. Murowany z kamienia łamanego i cegły, tynkowany, kryty pierwotnie dachówką. Piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta zwróconego krótszym bokiem do pierzei rynkowej, dwutraktowy o dwuosiowym układzie wnętrza. Sień przejazdowa znajduje się w osi wschodniej. Na parterze w sieni - sklepienia kolebkowe i żaglaste na gurtach. Fasada trójosiowa, zwieńczona profilowanym gzymsem podokapowym. Na parterze kamienny portal wykonany z piaskowca w tradycji późnobarokowej z profilowaną archiwoltą wspartą na węgarach, o wykroju koszowym z kluczem i kapitelami. Na archiwoltcie napis: "Woyciech Mosor 18 - 19 Józef z Góralików" (fundatorzy). W 2 poł. XX wieku przekształcono dolną część elewacji wybijając witrynę sklepową. Budynek ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i artystyczne został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-520, decyzją z dnia 28.06.1985 r.

Zdjęcie 28. Kamienica przy Rynku 28 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Kamienica przy Rynku 29 w Myślenicach. Budynek przy Rynku 29 w Myślenicach, zbudowany w końcu XIX w. na miejscu starszego pochodzącego z przeł. XVIII/XIX w. Murowany, tynkowany o skromnych cechach historyzmu, dach dwuspadowy. Piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta zwróconego krótszym bokiem do pierzei rynkowej, dwutraktowy o dwuosiowym układzie wnętrza z sienią przelotową w osi wschodniej. Fasada czteroosiowa, zwieńczona profilowanym gzymsem podokapowym. Wejście do sieni ujęte w kamienny prostokątny profilowanym portal wykonany z piaskowca. Nad wejściem porte - fenetre z balkonem o kutej balustradzie. Nad otworami okiennymi w obu kondygnacjach gzymsy. Budynek ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i artystyczne został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-521, decyzją z dnia 29.06.1985 r.

Zdjęcie 29. Kamienica przy Rynku 29 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Budynek szkoły przy ul. Sobieskiego 1 w Myślenicach. Budynek szkoły przy ul. Sobieskiego 1 w Myślenicach, usytuowany u wylotu ul. Sobieskiego na Rynek został zbudowany w 1869 r. Murowany, tynkowany o skromnych cechach historyzmu, dach dwuspadowy. Piętrowy z przyziemem w strefie cokołowej i wysokim parterem. Dwutraktowy z korytarzem międzytraktowym, o pięcioosiowym układzie wnętrza. W osi środkowej znajduje się sień i klatka schodowa. Elewacje artykułowane gzymsami, zwieńczone belkowaniem. Fasada w stylu neorenesansowym o kompozycji symetrycznej, dziewięcioosiowa z pięcioosiowym ryzalitem środkowym, zwieńczonym trójkątnym szczytem z herbem Myślenic w tympanonie. Cokół dekorowany boniowaniem w tynku. Przed ryzalitem w strefie cokołowej dwa biegi kamiennych schodów z balustradą tralkową. Piętra artykułowane parami pilastrów, obramienia okienne profilowane, uszate, w ryzalicie na piętrze arkadowe. Budynek ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i artystyczne został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-523, decyzją z dnia 28.02.1986 r.

Zdjęcie 30. Budynek szkoły przy ul. Sobieskiego 1 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

Budynek przy ul. Sobieskiego 3 w Myślenicach tzw. "Dom Grecki". Budynek przy ul. Sobieskiego 3 w Myślenicach, tzw. "Dom Grecki" do 2020 r. był siedzibą Muzeum Regionalnego w Myślenicach. Zbudowany został w XVII w., przy średniowiecznym trakcie do Krakowa jako dawny Dom Zajezdny Kupców ormiańskich, nazywanych potocznie przez miejscową ludność Grekami. Pierwotnie budynek parterowy, w 1818 r. powiększony przez nadbudowę piętra - facjaty, nakryty dachem łamanym. Budynek murowany z kamienia łamanego i cegły, dwutraktowy. Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem podokapowym. Fasada symetryczna z trójosiowym piętrowym ryzalitem środkowym. Budynek wybudowany w stylu barokowo - klasycystycznym, na rzucie prostokąta. Wewnątrz znajduje się salonik w stylu Ludwika Filipa i korytarz, które posiadają sklepienia żaglaste na gurtach. Pomieszczenia parteru mieszczą XIX wieczne wnętrza mieszczkańskie, ze stropami belkowanymi oraz krzyżowymi. W stropie belkowanym na parterze budynku umieszczona jest belka z datami 1787 - 1792, zdobione motywem warkocza i rozetami cyrklowanymi. Belka ta pochodząca z Makowa Podhalańskiego, zamontowana została w czasie ostatniego remontu przeprowadzonego w latach 1972 - 1975 przez Pracownię Konserwacji Zabytków w Krakowie. Ciekawym elementem wnętrza jest komin znajdujący się w wędzarni, który jest rodzajem małej sklepionej izby zbierającej dym do wspólnego przewodu kominowego o kształcie butelki. Ciekawym elementem wystroju piec kaflowy, bogato zdobiony ornamentami roślinnymi i herbami Rogala i Leliwa, pochodzący z ok. 1885 roku z dworu w Krzyszkowicach. W 1929 r. z inicjatywy miejscowych działaczy Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego powstało Muzeum Regionalne, którego pierwotną placówką był budynek przy Rynku 8/9, a od 1953 r. "Dom Grecki", gdzie funkcjonowało do 2020 r. Po zakończeniu II wojny światowej PTK przystąpiło do reaktywacji placówki. Otwarcie nowej siedziby muzeum miało miejsce w 1953 roku, a patronat nad nim objęło PTTK.

Zdjęcie 31. Budynek przy ul. Sobieskiego 3 w Myślenicach tzw. "Dom Grecki". (fot. 2020 r.)

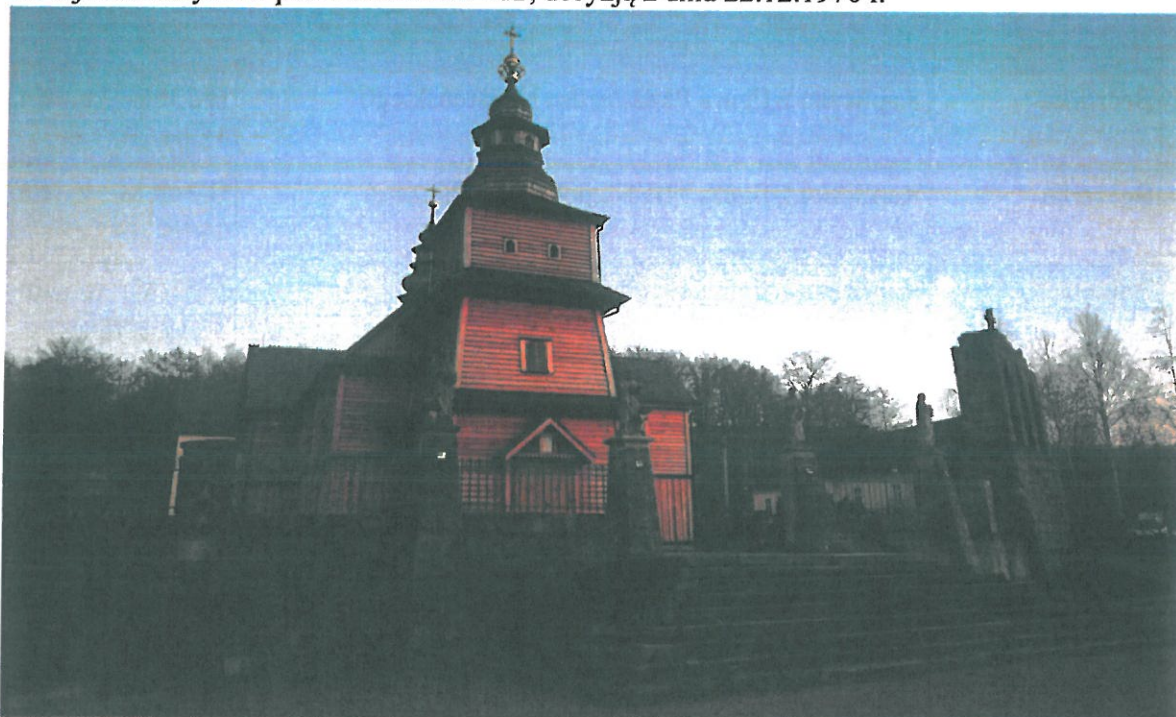
Od 21 stycznia 2017, po zmianie statutu, muzeum zmieniło nazwę na Muzeum Niepodległości w Myślenicach. W ramach działalności muzeum gromadziło zbiory zgrupowane tematycznie i obejmujące: zbiory etnograficzne, archeologiczne, geologiczne, historyczne oraz militaria. Ekspozycja etnograficzna mieszcząca się na piętrze, prezentowała muzealia związane z kulturą ludową Ziemi Myślenickiej, zawierające eksponaty związane z kulturą Krakowiaków i Górali Myślenickich, ukazywała wnętrza, przedmioty codziennego użytku, rzemiosło oraz sztukę ludności z Myślenic i okolicy. Stała wystawa zatytułowana "Pradzieje Ziemi Myślenickiej" poświęcona była zabytkom archeologicznym wśród których znajdowały się wykopaliska znalezione w ruinach wieży strażniczej znajdującej się na Zarabiu, na terenie zwanym "Zamczyskiem". Dział poświęcony geologii zawierał m. in. próbki fliszu karpackiego. Dział poświęcony historii ukazywał m.in. wnętrza mieszczkańskie z XIX wieku oraz losy miasta podczas II wojny światowej. Dział ten mieścił się w pomieszczeniach parteru gdzie znajdują się trzy wnętrza mieszczkańskie w stylu XIX wiecznym - biedermeier, styl Ludwika Filipa oraz wnętrza w stylu eklektycznym, zwane „gabinetem burmistrza”. W muzeum znajdowały się również ekspozycje związane z II wojną światową, m. in. militaria związane z okresem okupacji ziemi myślenickiej. Obecnie siedziba muzeum została przeniesiona do nowowypbudowanego obiektu przy ul. Traugutta. Budynek ze względu na wartości zabytkowe, architektoniczne i artystyczne został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-706, decyzją z dnia 19.05.1947 r.

Dwór Dolnowiejski przy ul. Żeromskiego 9 w Myślenicach, obecnie siedziba filii krakowskiej biblioteki pedagogicznej. Dwór Dolnowiejski przy ul. Żeromskiego 9 w Myślenicach został wzniesiony w 2 poł. XVIII wieku. Murowany z kamienia, tynkowany. Parterowy, podpiwniczony, na planie wydłużonego prostokąta. Dwutraktowy, ośmioosiowy. Od strony wschodniej - elewacja frontowa z mansardą w osiach środkowych, zwieńczona trójkątnym szczytem. Nad nią dach dwuspadowy, kryty dachówką ceramiczną. W osiach skrajnych, w pomieszczeniach od strony południowej znajdują się sklepienia żaglaste, ceglano - kamienne, w pozostałych pomieszczeniach stropy drewniane. Okna fasady czterokwaterowe. Na elewacji od strony południowej drewniana przeszklona weranda. Dwór posiada cechy stylowe klasycystyczne. Stanowi przykład budownictwa dworskowego. Ze względu na walory architektoniczne, historyczne, kulturowe oraz zabytkowe został objęty wpisem do rejestru zabytków wraz z działką, pod numerem A-469, decyzją z dnia 19.10.1982r.

Zdjęcie 32. Dwór Dolnowiejski przy ul. Żeromskiego 9 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)

TRZEMEŚNIA. Kościół par. p.w. św. Klemensa w Trzemeśni. Kościół został wzniesiony w 1780 roku. Usytuowany jest w środkowej części wsi, na wzniesieniu, u podnóża niewielkiego stoku, oddzielony od drogi niewielkim placem, otoczony murem oporowo - ogrodzeniowym. Zwrócony jest wejściem do drogi prowadzącej z Poręby do Myślenic, orientowany. Kościół drewniany, jednonawowy z trójbocznie zamkniętym prezbiterium o konstrukcji zrębowej, z kwadratową wieżą słupową, zwieńczoną hełmem baniastym. Podmurówka kamienna. Ściany w całości szalowane pionowo. Posadzki kamienne, uzupełnione ozdobnymi płytkami ceramicznymi. Drzwi szpungowe z okuciami. Kościół otoczony jest ogrodzeniem z dzwonnica, grotą Matki Boskiej i ołtarzem polowym (kaplicą św. Józefa), które powstało w latach 50-tych XIX w. w miejscu starego ogrodzenia i drewnianej dzwonnicy. Do jego wykonania użyto kamienia odzyskanego z poprzedniego ogrodzenia, a także z kamieniołomu z Trzemeśni i Drogini. Prace kamieniarskie wykonywał Stanisław Mazur. Umieszczone przy grocie Matki Boskiej daty: 1858 - 1958 upamiętniają te wydarzenia, pierwsza data prawdopodobnie wiąże się z budową pierwszego ogrodzenia kościoła. Obecne ogrodzenie wybudowane jest na planie zbliżonym do kwadratu z szerokimi schodami wachlarzowymi od zachodu, grotą usytuowaną na północ od schodów, dzwonnica przy narożu południowo - zachodnim oraz kaplicą przy narożniku północno - wschodnim. Ogrodzenie murowane, z ciosów piaskowca zwieńczone płotem z żelaznych sztachet między murowanymi słupami. Po północnej stronie znajduje się wysoki mur, w który od wewnątrz wbudowano liczne tablice pamiątkowe oraz płytę nagrobną z 1530 roku. Na słupach od strony zachodniej znajdują się figury z piaskowca przedstawiające czterech ewangelistów. Dzwonnica dwukondygnacyjna, w dolnej części mur. Nad wejściem do grotki rzeźbiona w kamieniu kapliczka w kształcie arkady o dwóch doryckich kolumnach. Wewnątrz kamienna figurka Chrystusa Frasobliwego. Ołtarz polowy murowany z ciosów piaskowca. W szczycie budowli znajduje się wnęka z figurą Chrystusa Frasobliwego. Szczyt zwieńczony jest kulą i kamiennym krzyżem. Kościół wraz z otoczeniem jest cennym przykładem ludowej sakralnej architektury drewnianej i z uwagi na wartości artystyczne, zabytkowe, architektoniczne i krajobrazowe został wpisany wraz z najbliższym otoczeniem w obręb ogrodzenia i drzewostanem do rejestru zabytków pod numerem A-212, decyzją z dnia 22.12.1970 r.

Zdjęcie 33. Kościół par. p. w. św. Klemensa w Trzemeśni. (fot. 2020 r.)

5.3.2. ZABYTKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO Z TERENU MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Na podstawie art.3 pkt 1 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, za zabytek ruchomy uznaje się rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością, stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie konserwatorskiej wynikającej z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Właściciel lub posiadacz zabytku ruchomego zobowiązany jest między innymi do:

- zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremniania niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałania kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnienia zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Najcenniejsze zabytki ruchome z terenu Miasta i Gminy Myślenice wpisane są do rejestru zabytków ruchomych. Składają się na nie głównie elementy wyposażenia i wystroju wnętrz obiektów sakralnych (ze względów bezpieczeństwa nie publikuje się szczegółowych danych dotyczących tych obiektów), kapliczki z figurami, nagrobki cmentarne o najwyższych walorach artystycznych, historycznych czy kulturowych. Wykaz obiektów został zamieszczony w Tabeli 4.

Tabela 4. Wykaz zabytków ruchomych na terenie Miasta i Gminy Myślenice wpisanych do Rejestru Zabytków Ruchomych Województwa Małopolskiego (stan na styczeń 2021 r.).

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	TYP OBIEKTU/TYP OBSZARU	NR REJESTRU
1	Bęczarka	Kapliczka z figurą Pana Jezusa Nazareńskiego	B-336M z dn. 15.04.2013 r.
2	Bęczarka	Kapliczka z figurą MB Niepokalanie Poczętej	B-340/M z dn. 29.05.2013 r.
3	Borzęta	Kapliczka z figurą św. Floriana	B-51/M z dn. 12.12.2007 r.
4	Borzęta	Kapliczka z figurą św. Wojciecha	B-52/M z dn. 18.12.2007 r.
5	Borzęta	Kapliczka z figurą Andrzeja	B-53/M z dn. 12.12.2007 r.
6	Borzęta	Kapliczka z figurą Matki Boskiej	B-55/M z dn. 16.09.1977 r.
7	Borzęta	Kapliczka z figurą Pieta	B-216/M z dn. 20.07.2010 r.

8	Borzęta	Kapliczka z figurą św. Antoniego	B-217/M z dn. 20.07.2010 r.
9	Borzęta	Kapliczka z figurą Matki Boskiej Różańcowej	B-218/M z dn. 20.07.2010 r.
10	Borzęta	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B-339/M z dn. 29.05.2013 r.
11	Borzęta	Kapliczka - kolumna (Boża Męka?) z XVIII w.	B-342/M z dn. 29.05.2013 r.
12	Bysina	Kapliczka z figurą św. Floriana	B-324/M z dn 13.02.2013 r.
13	Droginia	Figura Matki Boskiej Różańcowej	B-161/M z dn. 14.09.2009 r.
14	Droginia	Kościół par. p.w. św. Wojciecha (wyposażenie – 30 poz. 2 nagrobki, figura)	B-340/M z dn. 29.09.1976 r.
15	Droginia	Figura św. Floriana	B-398/M z dn. 22.04.1986 r.
16	Droginia	Figura św. Jana Nepomucena	B-399/M z dn. 23.04.1986 r.
17	Jasienica	Zespół figur	B-296/M z dn. 23.04.2012 r.
18	Jasienica	Wyposażenie kapliczki w Jasienicy (5 poz.)	B-347/M z dn. 17.07.2013 r.
19	Jasienica	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B/393/M z dn. 19.05.2015 r.
20	Krzyszkowice	Kapliczka z figurą św. Floriana	B-186/M z dn. 05.02.2010 r.
21	Krzyszkowice	Kapliczka z figurą św. Jan Nepomucena	B-200/M z dn. 19.04.2010 r.
22	Krzyszkowice	Zespół nagrobków i kapliczka z figurą NMP z 1889 r. na cmentarzu komunalnym (7 poz.)	B-343/M z dn. 18.06.2013 r.
23	Łęki	Kapliczka z figurą Najświętsze Serce Pana Jezusa	B-185/M z dn. 05.02.2010 r.
24	Łęki	Kapliczka z figurą NMP Niepokalanie Poczętej	B-295/M z dn. 18.04.2012 r.
25	Myślenice	Figura św. Jana Nepomucena	B-47/M z dn. 08.11.2007 r.
26	Myślenice	Figura św. Floriana na Rynku	B-81/M z dn. 05.05.2008 r.

27	Myślenice	Kapliczka - kolumna	B-145/M z dn. 27.04.2009 r.
28	Myślenice	Fontanna „Tereska” na Rynku	B-155/M z dn. 16.07.2009 r.
29	Myślenice	Figura Pana Jezusa Nazareńskiego ul. Wł. Łokietka	B-156/M z dn. 16.04.1997 r.
30	Myślenice	Kapliczka z figurą „Pieta” ul. Średniawskiego 85	B-348/M z dn. 17.07.2013 r.
31	Myślenice	Kapliczka z figurą Chrystusa Nazareńskiego z 1806 r.	B-392/M z dn. 19.05.2015 r.
32	Myślenice	Kapliczka z figurą św. Antoniego z 1807 r.	B-409/M z dn. 17.02.2016 r.
33	Myślenice	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B-463/M z dn. 06.03.2018 r.
34	Myślenice	Kapliczka z figurą MB Szkaplerznej	B-479/M z dn. 04.12.2018 r.
35	Osieczany	Kapliczka z figurą Pieta	B-184/M z dn. 05.02.2010 r.
36	Osieczany	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B-287/M z dn. 13.02.2012 r.
37	Osieczany	Kapliczka z figurą Chrystusa Nazareńskiego	B-341/M z dn. 29.05.2013 r.
38	Osieczany	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B-477/M z dn. 27.06.2018 r.
39	Polanka	Kapliczka	B-171/M z dn. 14.12.2009 r.
40	Polanka	Kapliczka z figurą św. Józefa	B-292/M z dn. 18.04.2012 r.
41	Polanka	Kapliczka z figurą św. Dominika	B-293/M z dn. 18.04.2012 r.
42	Trzemeśnia	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	B-187/M z dn. 05.02.2010 r.
43	Zasań	Kapliczka z krzyżem i figurą MB Różańcowej	B-475/M z dn. 19.06.2018 r.
44	Zasań	Kapliczka z figurą MB Różańcowej	B-476/M z dn. 19.06.2018 r.
45	Zawada	Kapliczka z figurą św. Piotra	B-54/M z dn. 18.12.2007 r.

46	Zawada	Kapliczka z figurą św. Józefa z Dzieciątkiem	B-56/M z dn. 25.08.2000 r.
47	Zawada	Kapliczka z figurą św. Stanisława Kostki	B-57/M z dn. 23.12.2003 r.
48	Zawada	Kapliczka zwieńczona krzyżem	B-183/M z dn. 05.02.2010 r.
49	Zawada	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	B-294/M z dn. 18.04.2012 r.

Powyższe zestawienie wykonano na podstawie: *WYKAZU OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW RUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO REJESTR „B”*, uwzględniającego podział skatalogowanych obiektów na powiaty i gminy. Stan na styczeń 2021 r.

5.3.3. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Zgodnie z art.3 pkt.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy będący tym wytworem. Przedmiotem ochrony są zatem nie tylko poszczególne wytwory człowieka, ale i ich kulturowy kontekst, które razem tworzą integralną całość i w terminologii naukowej są uznawane za stanowiska archeologiczne.

Obszar miasta i gminy Myślenice został rozpoznany metodą powszechnej inwentaryzacji zabytków archeologicznych Polski pod nazwą Archeologiczne Zdjęcie Polski. Stanowiska zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski: 105-56, 106-55, 106-57, 107-55, 107-56, 107-57. Na terenie miasta i gminy Myślenice znajduje się 116 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych, przedstawionych w Tabeli 5.

Tabela 5. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych na terenie Miasta i Gminy Myślenice.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA	FUNKCJA	CHRONOLOGIA
1	Bęczarka	106-55	1	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
2	Bęczarka	106-55	1	Ślad osadnictwa	Nowożytność
3	Bęczarka	106-55	2	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
4	Bęczarka	106-55	3	Osada	Kultura przeworska
5	Bęczarka	106-55	3	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
6	Bęczarka	106-55	3	Ślad osadnictwa	Nowożytność
7	Bęczarka	106-55	4	Ślad osadnictwa	Prahistoria
8	Bęczarka	106-55	4	Ślad osadnictwa	Nowożytność
9	Bęczarka	106-55	5	Ślad osadnictwa	Średnio
10	Bęczarka	106-55	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze

11	Bęczarka	106-55	6	Ślad osadnictwa	Nowożytność
12	Bęczarka	106-55	7	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
13	Bęczarka	106-55	7	Osada	Nowożytność
14	Borzęta	106-57	1	Ślad osadnictwa	Brak danych
15	Borzęta	106-57	2	Ślad osadnictwa	Neolit
16	Borzęta	106-57	2	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
17	Borzęta	106-57	3	Ślad osadnictwa	Neolit
18	Borzęta	106-57	3	Cmentarzysko kurhanowe	Wczesne średniowiecze
19	Borzęta	106-57	4	Ślad osadnictwa	Kultura przeworska
20	Borzęta	106-57	5	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
21	Borzęta	106-57	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
22	Borzęta	106-57	7	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
23	Borzęta	106-57	8	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
24	Borzęta	106-57	9	Ślad osadnictwa	Nowożytność
25	Borzęta	106-57	10	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
26	Borzęta	106-57	11	Ślad osadnictwa	Neolit/późny brąz
27	Borzęta	106-57	11	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
28	Borzęta	106-57	12	Ślad osadnictwa	Neolit
29	Borzęta	106-57	13	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
30	Bysina	107-56	1	Skarb	Późne średniowiecze
31	Bysina	107-56	2	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
32	Bysina	107-56	3	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
33	Głogoczów	105-56	1	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
34	Głogoczów	105-56	1	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
35	Głogoczów	105-56	1	Ślad osadnictwa	Nowożytność
36	Głogoczów	106-55	2	Ślad produkcji dymarskiej	Średniowiecze
37	Głogoczów	106-55	2	Ślad osadnictwa	Nowożytność
38	Głogoczów	106-55	3	Ślad osadnictwa	Neolit
39	Głogoczów	106-55	4	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
40	Głogoczów	106-55	4	Osada	Nowożytność
41	Głogoczów	106-55	5	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
42	Głogoczów	106-55	5	Ślad osadnictwa	Nowożytność

43	Głogoczów	106-55	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
44	Głogoczów	106-56	7	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
45	Głogoczów	106-56	7	Ślad osadnictwa	Prahistoria
46	Głogoczów	106-56	8	Ślad osadnictwa	Okres wpływu rzymskiego
47	Głogoczów	106-56	9	Ślad osadnictwa	Prahistoria
48	Głogoczów	106-56	10	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
49	Głogoczów	106-56	10	Ślad osadnictwa	Prahistoria
50	Głogoczów	106-56	11	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
51	Jasienica	107-55	1	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
52	Jawornik	106-55	1	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
53	Jawornik	106-55	1	Ślad osadnictwa	Nowożytność
54	Jawornik	106-55	2	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
55	Jawornik	107-56	3	Ślad osadnictwa	Prahistoria
56	Jawornik	106-56	4	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
57	Jawornik	106-56	5	Ślad osadnictwa	Neolit
58	Jawornik	106-56	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
59	Jawornik	106-56	7	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
60	Jawornik	106-56	8	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
61	Krzyszkowice	106-56	1	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
62	Krzyszkowice	106-56	2	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
63	Krzyszkowice	106-56	2	Osada	Okres wpływu rzymskiego
64	Krzyszkowice	106-56	3	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
65	Krzyszkowice	106-56	3	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
66	Krzyszkowice	106-56	4	Ślad osadnictwa	Prahistoria
67	Krzyszkowice	106-56	4	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
68	Krzyszkowice	106-56	5	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
69	Krzyszkowice	106-56	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
70	Krzyszkowice	106-56	7	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
71	Krzyszkowice	106-56	8	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
72	Krzyszkowice	106-56	9	Osada	Prahistoria
73	Krzyszkowice	106-56	9	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
74	Krzyszkowice	106-56	9	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
75	Krzyszkowice	106-56	10	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
76	Krzyszkowice	106-56	11	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze

77	Krzyszkwice	106-56	12	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
78	Krzyszkwice	106-56	13	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
79	Krzyszkwice	106-56	14	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
80	Krzyszkwice	106-56	15	Osada	Późne średniowiecze
81	Krzyszkwice	106-56	16	Osada	Późne średniowiecze
82	Krzyszkwice	106-56	17	Ślad osadnictwa	Okres wpływu rzymskiego
83	Krzyszkwice	106-56	17	Osada	Prahistoria
84	Krzyszkwice	106-56	18	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
85	Krzyszkwice	106-56	19	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
86	Krzyszkwice	106-56	20	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
87	Krzyszkwice	106-56	21	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
88	Krzyszkwice	106-56	22	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
89	Krzyszkwice	106-56	22	Ślad osadnictwa	Nowożytność
90	Krzyszkwice	106-56	23	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
91	Krzyszkwice	106-56	24	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
92	Łęki	107-57	1	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
93	Łęki	107-57	2	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
94	Myślenice	107-56	1	Ślad osadnictwa	Prahistoria
95	Myślenice	107-56	1	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
96	Myślenice	107-56	2	Ślad osadnictwa	Prahistoria
97	Myślenice	107-56	3	Zamek - strażnica	Późne średniowiecze
98	Myślenice	107-56	4	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
99	Myślenice	107-56	5	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
100	Myślenice	107-56	6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
101	Myślenice	107-56	7	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
102	Myślenice	107-56	8	Ślad osadnictwa	Neolit
103	Myślenice	107-56	9	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
104	Myślenice	107-56	10	Ślad osadnictwa	Prahistoria
105	Myślenice	107-56	11	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
106	Myślenice	107-56	12	Osada	Kultura przeworska
107	Myślenice	107-56	13	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
108	Myślenice	107-56	14	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesny brąz
109	Myślenice	107-56	15	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
110	Myślenice	107-56	16	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze

111	Myślenice	107-56	17	Ślad osadnictwa	Neolit
112	Myślenice	107-56	17	Ślad osadnictwa	Prahistoria
113	Myślenice	107-56	17	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
114	Myślenice	107-56	18	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
115	Osieczany	107-57	1	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
116	Zawada	106-57	1	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia

5.4. ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy mają dbać między innymi o *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie* a także przeciwdziałać *zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków*.

W tym zakresie zgodnie z art.22 ust.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Stosownie do art.22 ust.5 ustawy w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Do nałożonych przez ustawę na gminę obowiązków należy także *uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska*”, w odniesieniu do obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Konsekwencją ujęcia obiektów lub obszarów niewpisanych do rejestru zabytków w gminnej ewidencji zabytków jest obowiązek uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków planowanych przy nich działań za pośrednictwem właściwego organu gminy lub organu administracji architektoniczno-budowlanej na etapie wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, na podstawie art. 53 i 60 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2015. poz.199), pozwolenia na budowę lub rozbiórkę, na podstawie art.39 ust.3 ustawy Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2016r. poz. 290 ze zm.).

Dodatkowo zapisy Ustawy z dnia 18 marca 2010r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. 2010 r. Nr75, poz.474) istotnie wzmacniają rangę gminnej ewidencji zabytków, nakładając obowiązek uzgadniania z wojewódzkim konserwatorem zabytków projektów decyzji o ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (WZIZT) oraz projektów budowlanych dotyczących obiektów ujętych między innymi w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 6. Zestawienie zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice z podziałem na funkcję i lokalizację obiektu.

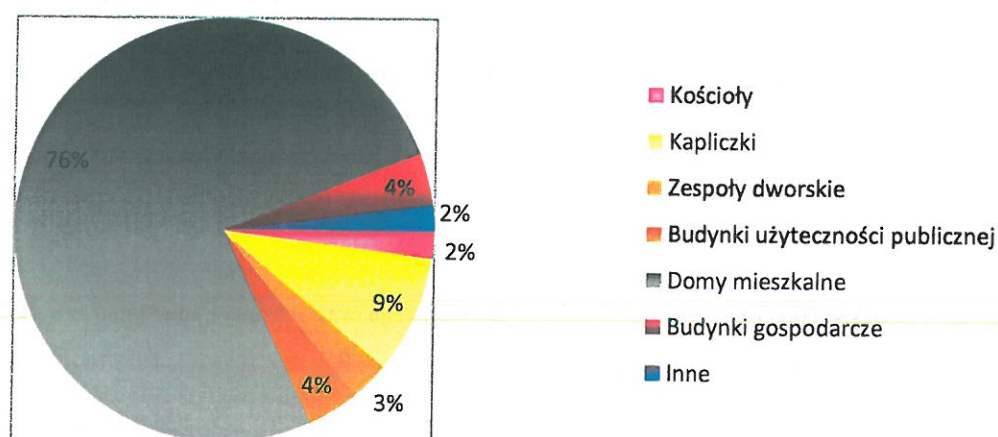
Lokaliza/ Funkcja obiektu	Liczba zabytków ujętych w GEZ	Kościoty	Kapliczki	Zespoły dworskie	Budynki użyteczności publicznej	Domy mieszkalne	Budynki gospodarcze	Inne
Bęczarka	6	-	-	-	-	5	1	-
Borzęta	7	1	5	-	-	1	-	-
Bysina	8	-	3	-	-	5	-	-
Droginia	3	-	2	-	-	-	-	1
Głogoczów	11	1	2	1	-	3	4	-
Jasienica	4	-	1	-	-	3	-	-
Jawornik	12	-	2	-	-	8	1	1
Krzyszkowice	10	1	-	1	1	7	-	-
Łęki	5	-	-	-	-	2	3	-
Myślenice	222	2	6	4	12	191	4	3
Polanka	1	-	1	-	-	-	-	-
Poręba	11	-	-	-	-	11	-	-
Osieczany	2	-	1	1	-	-	-	-
Trzemeśnia	8	1	2	1	-	4	-	-
Zasań	2	-	-	-	-	2	-	-
Zawada	5	-	3	-	-	1	1	-
Łącznie	317	6	28	8	13	243	14	5

Wnioskując na podstawie lokalizacji zabytków ujętych w gminnej ewidencji można stwierdzić, że największa koncentracja zabytków występuje na obszarze miasta Myślenice (70%), pozostałe są zlokalizowane na obszarze 15 miejscowości gminy, tworząc równomiernie rozproszoną strukturę. Przeważającą grupę - 76% zabytków stanowią domy mieszkalne (w tym kamienice, rezydencje, wille), usytuowane głównie w centrum miasta Myślenice (w obrębie historycznie ukształtowanego zespołu urbanistycznego), wzdłuż najbardziej reprezentacyjnych arterii miejskich i ciągów komunikacyjnych (Słowackiego, Średniawskiego, 3 Maja, Kazimierza Wielkiego, Sobieskiego, Daszyńskiego) oraz w dzielnicy Zarabie powodując, iż łącznie prawie 80% tego typu obiektów zabytkowych skupionych jest na terenie miasta. Drugą pozycję pod względem ilości stanowią kapliczki (9%), występujące w przeważającej liczbie miejscowości (z wyjątkiem miejscowości

Bęczarka, Krzyszkowice, Łęki, Poręba i Zasań). Dużą kategorię zabytków stanowią budynki w których prowadzona jest działalność użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urzędy, muzeum, biblioteka, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, budynek OSP, przedszkola, budynek sądu). Do najistotniejszych założeń dworsko - parkowych należą zlokalizowane w Głogoczowie wraz z przylegającym lamusem dworskim, Krzyszkowicach (bez budynku dworu, który popadł w ruinę i został wykreślony z rejestru zabytków oraz gruntownie przebudowany po 2010 r.), Myślenicach - zespół dworski Jana Hołuja przy ul. Mickiewicza 40, dawny dwór, ogród - obecnie siedziba Rady i Zarządu Powiatu (Starostwo Powiatowe) przy ul. Reja 13, dwór dolnowiejski - obecnie biblioteka przy ul. Żeromskiego 9, Osieczanach i Trzemeśni. Spośród zabytków sakralnych do najważniejszych można zaliczyć kościoły parafialne: p.w. Narodzenia NMP w Myślenicach z cmentarzem przykościelnym i plebanią, p.w. św. Marii Magdaleny w Głogoczowie z otoczeniem i drzewostanem, p.w. św. Anny w Krzyszkowicach z otoczeniem, p.w. św. Klemensa w Trzemeśni z otoczeniem i drzewostanem czy też kościół na Stradomiu p.w. NMP i św. Jakuba wraz z otoczeniem cmentarnym. Do kategorii innych zabytków zaliczono w Drogini cmentarz z I wojny światowej, w Myślenicach: Zespół urbanistyczny miasta (łącznie z ruiną zamku na Uklejnie), zabytki techniki - budynek dawnego wodociągu miejskiego „na Studziencie” tj. ujęcie wody wraz ze zbiornikiem do magazynowania i otoczeniem przy ul. Daszyńskiego, młyn wodny ze skrzydłem mieszkalnym przy ul. Daszyńskiego 58, w Jaworniku - wieżę murowaną z otoczeniem i drzewostanem.

Wykres 1. Zestawienie zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice ze względu na funkcję.

Zestawienie zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice ze względu na funkcję obiektu

5.5. ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

Dokonując analizy zasobów dziedzictwa kulturowego gminy należy uznać, że do najważniejszych zabytków gminnych należą zabytki nieruchome wpisane do rejestru województwa małopolskiego wraz z zabytkami ujętymi w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice oraz zabytki ruchome wpisane do rejestru województwa małopolskiego. Za cenne należy również uznać zabytki ruchome, eksponaty i kolekcje etnograficzne gromadzone i eksponowane w Muzeum Niepodległości w Myślenicach.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy Myślenice zostały wykazane w Tabeli nr 1, stanowiącej załącznik do Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami pod nazwą „Gminna

Ewidencja Zabytków - wykaz zabytków nieruchomych Miasta i Gminy Myślenice”.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA I GMINY MYŚLENICE. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ. Najistotniejszym dokumentem określającym w sposób spójny i całościowy politykę gminy w obszarze ochrony i opieki nad zabytkami w myśl zapisów art. 87 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami. Program dla Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 jest pierwszym tego typu opracowaniem. Prace nad Programem rozpoczęto w połowie 2020 r. Poddano analizie ocenę stanu dziedzictwa kulturowego oraz oceniono działania podejmowane przez gminę Myślenice oraz prywatne podmioty w obszarze zachowania dziedzictwa kulturowego na terenie miasta i gminy.

6.1. ANALIZA SWOT DOTYCZĄCA CZYNNIKÓW ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH WPLYWAJĄCYCH NA STAN ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I OCHRONĘ ZABYTKÓW. Analiza SWOT stanowi jedną z najpowszechniej stosowanych technik analitycznych, pozwalających na porządkowanie informacji oraz diagnozowanie sytuacji w konkretnym aspekcie. Stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów własnych i otoczenia zewnętrznego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów projektu. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów określających mocne i słabe strony przedsięwzięcia oraz wskazujących szanse i zagrożenia, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie projektu strategicznego a także na ocenę ryzyka przedsięwzięcia.

Czynniki mające wpływ na powodzenie projektu można różnicować ze względu na ich pochodzenie na czynniki wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ - mocne i słabe strony oraz na czynniki umiejscowione w otoczeniu zewnętrznym, na które społeczność lokalna nie ma bezpośredniego wpływu - szanse i zagrożenia.

W Tabeli 7 zaprezentowano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dotyczące stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, w szczególności warunków do realizacji działań w zakresie inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac konserwatorskich oraz budowlanych w odniesieniu do nieruchomości zabytkowych, jak również upowszechniania i promowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego Miasta i Gminy Myślenice.

Tabela 7. Analiza SWOT dotycząca dziedzictwa kulturowego oraz ochrony i opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Myślenice.

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE WPLYWAJĄCE NA STAN ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I OCHRONĘ ZABYTKÓW W MIEŚCIE I GMINIE MYŚLENICE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zabytki wysokiej rangi i o dużej różnorodności - dobrze zachowane obiekty sakralne i kapliczki o wysokiej wartości kulturowej, zespoły pałacowo - dworskie, kamienice miejskie i budynki wiejskie charakterystyczne dla regionu, • zachowany w znacznym stopniu średniowieczny układ urbanistyczny centrum 	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan zabezpieczenia niektórych obiektów zabytkowych, postępujący proces ich niszczenia w związku z ograniczonymi możliwościami utrzymania ich funkcji użytkowych (zabudowa mieszkalna i gospodarcza), • zły stan techniczny obiektów o ograniczonym zakresie adaptacji funkcjonalnych,

<p>miasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowane i uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględniające ochronę dziedzictwa kulturowego oraz wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej, • opracowany i realizowany aktualnie program rewitalizacji miasta obejmujący m. in. obszar zabytkowej części miasta w tym rynek z przyległymi ulicami, • tereny objęte prawnymi formami ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Zamczysko nad Rabą”, użytki ekologiczne: „Młaka źródłiskowa” i „Mokradło śródleśne” oraz liczne pomniki przyrody, • nowo powstałe Muzeum Niepodległości gromadzące zbiory etnograficzne oraz związane z historią miasta i gminy. Muzeum stanowi wizytówkę dla osób przyjezdnych, pragnących zapoznać się z dziedzictwem kulturowym regionu. • aktywna działalność instytucji, organizacji i stowarzyszeń: Oddział PTTK „Lubomir”, Galeria Sztuki Współczesnej, Punkt Informacji Turystycznej MSIT, Myślenicki Ośrodek Kultury i Sportu, • atrakcyjne położenie przyrodniczo-krajobrazowe, stwarzające warunki do rozwoju infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej, • dogodne położenie w rozwidleniu szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym - trasa europejska E77 (odcinek drogi krajowej nr 7 Kraków - Chyżne) oraz drogi krajowej nr 52 (Kraków - Bielsko-Biała), • bogata i ciekawa historia miasta i gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • nieuregulowany stan prawny bądź mieszana struktura własnościowa części zabytkowych nieruchomości, zniechęcająca lub uniemożliwiająca podjęcie prac renowacyjnych, remontowych tych obiektów, • brak obowiązującej uchwały dotyczącej udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, remontowych lub robót budowlanych w odniesieniu do zabytków wpisanych do rejestru lub znajdujących się w gminnej ewidencji, • niewystarczające środki z budżetu miasta i gminy przeznaczane na ochronę zabytków, prowadzenie badań architektonicznych, historycznych i archeologicznych, • niewystarczająca wiedza społeczeństwa o integrującej roli dziedzictwa kulturowego w tym o zabytkach identyfikujących region, • niewystarczające oznaczenie zabytkowych budynków oraz brak znaków kierunkowych do historycznych obiektów.
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania projektów związanych z zachowaniem i promocją zabytków, • zwiększenie zaangażowania środków z budżetu gminy na realizację prac konserwatorskich, remontowych i budowlanych dotyczących obiektów zabytkowych, • opracowanie i wprowadzenie przez gminę programu dotacji i wsparcia dla prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych w celu zwiększenia liczby właściwie przeprowadzanych prac konserwatorskich i remontowo-budowlanych przy zabytkach, • kreowanie nowych obszarów i produktów przemysłu czasu wolnego w powiązaniu z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i kulturowych gminy w tym obiektów zabytkowych, • koordynowanie działań promocyjnych, edukacyjnych i popularyzujących walory dziedzictwa gminy z wykorzystaniem nowych narzędzi komunikacji, • rozwijanie działalności Muzeum Niepodległości poprzez zwiększanie przestrzeni wystawienniczej poświęconej eksponowaniu dziedzictwa miasta i regionu, • wypracowanie form współpracy organizacji społecznych i podmiotów prywatnych działających na rzecz ochrony zabytków z organami administracji samorządowej, • rozwój współpracy między władzami gminy, powiatu i województwa oraz współpraca z ościennymi gminami przy realizacji wspólnych projektów o szerszym zasięgu, służących zachowaniu, udostępnianiu, popularyzowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • samowola budowlana prowadzona bez wymaganych uzgodnień konserwatorskich, skutkująca wprowadzaniem elementów obcych, niezgodnych z historycznym charakterem zabudowy, nieodwracalną degradacją i zacieraniem substancji zabytkowej co w konsekwencji prowadzi do utraty walorów zabytkowych obiektu, • skomplikowane procedury w ubieganiu się o środki zewnętrzne, skutkujące stosunkowo niewielkim wykorzystaniem finansowania z tych źródeł, zwłaszcza przez osoby prywatne, • brak realnych systemowych zachęt dla prywatnych inwestycji w obiekty zabytkowe, zwłaszcza wobec relatywnie wysokich kosztów renowacji, remontów czy adaptacji do nowych funkcji takich obiektów, • niedostosowany do charakteru obiektu sposób użytkowania lub zmiana sposobu użytkowania niektórych zabytków w wyniku ich prywatyzacji i komercjalizacji, • zanik tradycyjnych metod i materiałów budowlanych powodujący zasadnicze trudności w pracach renowacyjnych, remontowych bądź stosowanie zamiennie nowoczesnych materiałów, technologii, skutkujący zmianą pierwotnego charakteru obiektu zabytkowego, • negatywne nastawienie części właścicieli i użytkowników do ograniczeń i zwiększonych kosztów utrzymania i zachowania obiektów zabytkowych, • bliskość aglomeracji krakowskiej i śląskiej powodująca odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry z terenu gminy, migracja zarobkowa młodszych pokoleń i związane z tym zerwanie więzi z regionem.

<p>zasobów dziedzictwa kultury,</p> <ul style="list-style-type: none"> • adaptacja do lokalnych uwarunkowań doświadczeń i dobrych praktyk międzynarodowych, krajowych i regionalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, zagospodarowania i poszanowania obiektów zabytkowych, • wprowadzenie i egzekwowanie polityki ochrony walorów środowiska naturalnego, kulturowego i kształtowania przestrzennego, • systematyczne opracowywanie aktualizacji dokumentów dotyczących zasobów kulturowych na poziomie miasta i gminy. 	
--	--

Ocena sytuacji rozwojowej powoduje konieczność spojrzenia na potencjał wewnętrzny oraz przestrzeń kulturową Miasta i Gminy Myślenice, jako jednego z najistotniejszych czynników rozwoju gminy. Obecnie coraz większą rolę w podniesieniu atrakcyjności wspólnej przestrzeni odgrywa nie tylko kapitał fizyczny wyrażony w zasobach ale także kapitał intelektualny, bazujący na wykształceniu, wiedzy, kreatywności i aspiracjach, a także kapitał symboliczny odwołujący się do wspólnej tradycji, tożsamości i poczucia związku z przestrzenią geograficzną ukształtowaną historycznie, uznawaną za wyjątkową i unikatową. Uwzględniając te aspekty, możliwe jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni i wzmocnienie jej kapitału społecznego i gospodarczego. Wymaga to jednak przemyślanej i spójnej polityki promocyjnej, której nieodzownym elementem jest poczucie dumy z zachowanego dziedzictwa kulturowego, przejawiającego się również we wspólnej trosce i opiece nad zabytkami.

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami precyzuje główne cele Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyekspozowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań służących poprawie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego w różnych dziedzinach życia społecznego. Realizacja wyznaczonych celów wymaga przede wszystkim zmiany świadomości w obszarze odpowiedzialności samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych, odpowiadających za ochronę środowiska kulturowego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne, a także wyznaczone kierunki rozwoju gminy. Istotna jest również świadomość społeczności lokalnej i jej akceptacja dla realizowanych celów w tym właścicieli zabytkowych obiektów, bo to od ich odpowiedzialnej postawy w znacznym stopniu zależy stanu zachowania środowiska kulturowego miasta i gminy.

7.1. PRIORYTETY GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2021 - 2024. W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami sformułowano dwa priorytety, kierunki działań oraz zadania, które pozwolą na realizację celów dotyczących ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego zawartych w ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami oraz różnego rodzaju przyjętych strategiach.

W związku z wyznaczonymi celami głównymi samorząd w kwestii dziedzictwa kulturowego powinien kierować się następującymi priorytetami:

PRIORYTET 1: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno - gospodarczego Miasta i Gminy Myślenice.

PRIORYTET 2: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja wzmacniająca tożsamość kulturową mieszkańców Miasta i Gminy Myślenice.

Tabela 8. Kierunki działań i zadania w ramach Priorytetu 1.

PRIORYTET 1: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno - gospodarczego Miasta i Gminy Myślenice.		
Kierunki działań	Zadania	Sposób weryfikacji
1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.	1. Zachowanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prowadzenie prac konserwatorskich, remontowych przy obiektach stanowiących własność miasta i gminy.	rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych działań, wartość zaplanowanych/ wydatkowanych środków z budżetu gmin, liczba obiektów.
	2. Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych stanowiących własność miasta i gminy.	rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych działań, wartość pozyskanych środków.
	3. Monitorowanie możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego, informowanie i doradztwo w zakresie sporządzania wniosków o dofinansowanie prac przy zabytkach objętych ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków będących własnością osób prywatnych.	rodzaj/liczba dostępnych programów, liczba spotkań informacyjnych, liczba sporządzonych wniosków.
	4. Dokonywanie okresowych kontroli stanu technicznego obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz	liczba kontroli w cyklach dwuletnich, wykaz obiektów objętych planem remontu, zakres

	<p>ujętych w gminnej ewidencji zabytków stanowiących własność miasta i gminy. Sporządzanie planów remontów.</p>	<p>prac remontowych, wartość wydatkowanych środków z budżetu gminy.</p>
	<p>5. Dokonywanie okresowych kontroli stanu zabezpieczeń obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą, dewastacją. Sporządzanie planów zabezpieczeń.</p>	<p>liczba kontroli, wykaz obiektów objętych kontrolą, zakres prac zabezpieczających, wartość wydatkowanych środków z budżetu gminy.</p>
	<p>6. Interweniowanie w przypadku rażących naruszeń zapisów ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami na obszarach objętych ochroną konserwatorską lub w obiektach zabytkowych we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	<p>liczba interwencji.</p>
<p>2. Poszerzanie instrumentów prawnych i organizacyjnych wzmacniających ochronę i opiekę nad zabytkami.</p>	<p>1. Zabezpieczenie w budżecie gminnym środków na dofinansowanie prac konserwatorskich, remontowych przy zabytkach jako wkład własny przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych na ten cel.</p>	<p>wartość zaplanowanych/ wydatkowanych środków z budżetu gmin.</p>
	<p>2. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków po uprzednim uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków obejmująca:</p> <p>a) zakładanie nowych kart ewidencyjnych dla zabytków dotychczas nie ujętych w ewidencji o istotnych walorach dla obrazu dziedzictwa kulturowego miasta i gminy,</p> <p>b) wykreślenia z ewidencji obiektów nieistniejących oraz takich, które utraciły cechy zabytkowe,</p> <p>c) systematyczne dokumentowanie i odnotowywanie w kartach ewidencyjnych zmian stanu zachowania obiektów zabytkowych, poddawanych pracom konserwatorskim, remontowym, rozbiórkowym.</p>	<p>liczba/rodzaj aktualizacji.</p>
	<p>3. Uzupełnienie gminnej ewidencji zabytków o karty ewidencyjne cmentarzy o najwyższych walorach kulturowych.</p>	<p>liczba założonych kart.</p>
	<p>4. Opracowanie oraz okresowa aktualizacja planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.</p>	<p>rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych opracowań.</p>
<p>3. Intensyfikacja działań mających na celu podniesienie atrakcyjności dziedzictwa kulturowego miasta i gminy na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne.</p>	<p>1. Współpraca z organizacjami turystycznymi i instytucjami kultury w celu opracowania nowych szlaków turystycznych (np. Szlak kapliczek przydrożnych, Szlak pieszy po starym mieście) eksponujących walory dziedzictwa kulturowego miasta i gminy z uwzględnieniem towarzyszącej jej infrastruktury oraz nośników informacji turystycznej.</p>	<p>liczba opracowanych/ zrealizowanych szlaków.</p>
	<p>2. Aktualizowanie, wdrażanie i egzekwowanie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, w strefach ochrony konserwatorskiej oraz zasad dotyczących funkcjonowania, lokalizacji i wystroju obiektów sezonowych (gastronomicznych, handlowych) w porozumieniu z Miejskim i Wojewódzkim</p>	<p>liczba opracowań/ aktualizacji, liczba kontroli/zaleceń pokontrolnych.</p>

	Konserwatorem Zabytków.	
	3. Promowanie unikatowych wartości krajobrazowych oraz atrakcyjnych przestrzeni widokowych, w tym ochrona historycznego tła krajobrazowego.	liczba oznaczonych obiektów zabytkowych, punktów widokowych, tras turystycznych.
	4. Zwiększenie dostępności najistotniejszych obiektów zabytkowych poprzez udostępnianie obiektów dla zwiedzających we współpracy z właścicielami.	liczba udostępnionych obiektów.
	5. Prowadzenie bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających przy obiektach zabytkowych i w ich otoczeniu, w szczególności uwzględniając kapliczki przydrożne, cmentarze.	Liczaba/ rodzaj przeprowadzonych prac (w tym przy kapliczkach, nagrobkach).
4. Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.	1. Weryfikacja i aktualizacja dokumentów planistycznych, w szczególności zapisów zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury współczesnej oraz w obszarze stref ochrony konserwatorskiej w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	liczba podjętych/ zrealizowanych opracowań, aktualizacji.
	2. Ochrona dziedzictwa kulturowego w ścisłym połączeniu z ochroną środowiska przyrodniczego.	rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych opracowań, działań.
	3. Współdziałanie z Zarządem Województwa Małopolskiego i Powiatu Myślenickiego przy opracowywaniu ich Programów Opieki nad Zabytkami w celu włączenia najistotniejszych zabytków kultury z terenu Miasta i Gminy Myślenice jako wartościowych dla dziedzictwa kulturowego powiatu i województwa.	liczba obiektów zabytkowych z terenu Miasta i Gminy Myślenice uwzględnionych w Wojewódzkim i Powiatowym Programie Opieki nad Zabytkami.
	4. Tworzenie zbiorów i dokumentowanie informacji o dziedzictwie niematerialnym gminy (obyczaje, obrzędy, stroje, muzyka).	Liczba zrealizowanych/ udokumentowanych zbiorów.

Tabela 9. Kierunki działań i zadania w ramach Priorytetu 2.

PRIORYTET 2: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja wzmocniająca tożsamość kulturową mieszkańców Miasta i Gminy Myślenice.		
Kierunki działań	Zadania	Sposób weryfikacji
1. Upowszechnianie informacji o walorach zasobów kulturowych Miasta i Gminy Myślenice – edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy.	1. Opracowanie zintegrowanego systemu informacji wizualnej prezentującego zasoby i walory dziedzictwa kulturowego miasta i gminy, zawierającego : opisy najważniejszych zabytków, stanowisk archeologicznych, informacje o znanych postaciach związanych z terenem miasta i gminy, wydarzeniach historycznych i lokalnych.	rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych opracowań, publikacji, liczba odsłon.
	2. Wspieranie rozwoju Muzeum Niepodległości w poszerzaniu oferty programowej o projekty edukacyjne,	liczba, rodzaj podjętych/ zrealizowanych projektów.

	popularyzujące wiedzę o własnym dziedzictwie kulturowym.	
	3. Wspieranie badań dotyczących historii obiektów zabytkowych, zbiorów archiwaliów, muzealiów z terenu miasta i gminy.	Liczba, rodzaj podjętych badań.
	4. Wydawanie i wspieranie publikacji, folderów promocyjnych, przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego miasta i gminy.	liczba publikacji, wydawnictw.
	5. Upowszechnianie i wspieranie działań edukacyjnych skierowanych do młodzieży szkolnej, popularyzujących historię miasta i gminy, tematykę ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez organizowanie odpowiednich zajęć, konkursów szkolnych, spotkań, wystaw, prelekcji.	rodzaj zaplanowanych/ podjętych/ zrealizowanych działań edukacyjnych.
	6. Aktywna współpraca z mediami w celu promocji zabytków, upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami w tym tzw. dobrych praktyk przy renowacji, adaptacji do nowych funkcji obiektów zabytkowych.	liczba, rodzaj podjętych/ zrealizowanych działań, liczba, rodzaj zainteresowanych tą tematyką mediów, liczba podjętych kontynuacji, działań cyklicznych.
2. Promocja dziedzictwa kulturowego w tym zabytków jako obiektów atrakcyjnych turystycznie.	1. Opracowanie i wprowadzenie ujednoliconego systemu oznakowania (kierunkowe znaki drogowe E-9, tablice informacyjne), ułatwiającego lokalizację i dotarcie do najważniejszych obiektów zabytkowych, miejsc atrakcyjnych kulturowo, krajobrazowo.	liczba, tablic, znaków.
	2. Promowanie i nagłaśnianie informacji o ważnych odkryciach konserwatorskich i archeologicznych, wzmacniających zainteresowanie dziedzictwem kulturowym regionu i jego roli w kształtowaniu tożsamości historyczno-kulturowej.	rodzaj działań podjętych/ zrealizowanych/zaplanowanych, forma rozpowszechniania informacji.
	3. Promocja dziedzictwa kulturowego miasta i gminy na konferencjach popularnonaukowych, spotkaniach tematycznych oraz mediach społecznościowych i środkach masowego przekazu.	liczba, rodzaj działań promocyjnych, publikacji, odston.
	4. Wspieranie działań i współpraca z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, sąsiednimi gminami w celu wspólnej promocji regionu.	liczba, rodzaj wspólnie podjętych działań promocyjnych.

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Myślenice na lata 2021 - 2024 będzie realizowany poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych kierunków działań. Za podstawę instrumentarium przyjęto obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Regulacje te dotyczą instrumentów ekonomiczno - prawnych, społecznych oraz finansów publicznych.

Przyjęto założenie, że zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

1. Instrumenty prawne, wynikające z obowiązujących regulacji prawnych:

- wykonywanie decyzji administracyjnych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków,
- aktualizacja miejscowych dokumentów planistycznych,
- wpis do rejestru zabytków obiektów o wielkim znaczeniu historycznym, kulturowym dla regionu,
- prowadzenie inwentarzy muzealnych.

2. Instrumenty finansowe:

- finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością miasta i gminy,
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków,
- korzystanie z programów umożliwiających finansowanie z funduszy europejskich oraz uwzględniających dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- dofinansowywanie i finansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego we współpracy Miasta i Gminy Myślenice z instytucjami kultury, administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

3. Instrumenty koordynacji:

- poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju,
- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- współpraca z ośrodkami naukowo - badawczymi i akademickimi,
- współpraca z sąsiednimi samorządami w celu opracowania wspólnej strategii ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego.

4. Instrumenty społeczne:

- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi),
- prowadzenie szkoleń dotyczących tematyki opieki i ochrony nad zabytkami, w szczególności obejmujących właścicieli i użytkowników zabytków,
- prowadzenie działalności edukacyjnej w celu uzyskania szerokiego poparcia społecznego na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- promowanie dziedzictwa kulturowego i działań w zakresie budowania tożsamości kulturowej mieszkańców Miasta i Gminy Myślenice,
- działania sprzyjające tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

5. Instrumenty kontrolne:

- ocena zmian i monitoring wdrażanych zasad dotyczących zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice w aspekcie oddziaływania na stan zachowania dziedzictwa kulturowego,
- aktualizacja i weryfikacja Gminnej Ewidencji Zabytków,
- monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy

Myślenice na lata 2021 - 2024 oraz jego aktualizacja w związku z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania.

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY MYŚLENICE NA LATA 2021 - 2024. W rozdziale tym opisano możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych gminy.

Ochrona i opieka nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem państwa, samorządów oraz właścicieli zabytków. W myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. (Dz.U. z 2021r., poz.710), opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega między innymi na zapewnieniu naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Aby zapewnić zabytkom opiekę i ochronę potrzebne są środki finansowe prowadzenie wszelkich prac konserwatorskich. Do finansowania działań na rzecz utrzymania dziedzictwa kulturowego jest zobowiązany właściciel zabytku: osoba fizycznej lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do korzystania z zabytku wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego. Obowiązek ten spoczywa również na organach władzy publicznej (państwowych czy samorządowych), o czym informuje nas art. 71 ww. Ustawy. Finansowanie tych działań jest więc obowiązkiem nie tylko właściciela zabytku, lecz także każdego podmiotu mającego tytuł prawny do korzystania z niego, w tym trwałych zarządców, użytkowników wieczystych i in. Dla jednostki samorządu terytorialnego posiadającej tego rodzaju tytuł prawny, opieka nad zabytkiem jest zadaniem własnym tej jednostki.

Zgodnie z powołaną wyżej ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub znajdującego się w gminnej ewidencji zabytków. Dotacja udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do realizacji w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu tych prac.

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa rozdział 7 ww. ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art.74 omawianej ustawy mówi, że dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

1. Ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
2. Wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art.81, w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona również przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Art.77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacje na przeprowadzenie prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach mogą obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na realizację tych prac, do których należą:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru,
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja najczęściej udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Wysokość dotacji może jednak zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, udzielonych

przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Istotną rolę odgrywa zabezpieczenie w budżecie miasta i gminy środków przeznaczonych na realizację działań związanych z ochroną dóbr kultury, gdyż znaczna część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego w finansowanych tego typu projektach. Gmina powinna z własnej inicjatywy podejmować próby pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania projektów związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

Wśród publicznych źródeł finansowania ochrony i opieki nad zabytkami należy wymienić dotacje na ochronę dziedzictwa kulturowego, w tym na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane oraz popularyzację zabytków, przyznawane z budżetu państwa i budżetów samorządów lokalnych. Zaliczają się do nich:

- środki z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Sportu, w ramach dotacji przyznanej zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w oparciu o ogłaszane corocznie przez Ministerstwo aktualne programy,
- dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace, zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dla właścicieli obiektów zabytkowych nie będących jednostkami samorządu terytorialnego i ich jednostkami organizacyjnymi,
- dotacje z budżetu Powiatu Myślenickiego,
- dotacje celowe gminy Myślenice,
- środki z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków,

Pozostałymi publicznymi źródłami finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Myślenice mogą być:

1. Fundusz Kościelny,
2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
3. Środki z Unii Europejskiej w ramach funduszy strukturalnych, do których należą:
  - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
  - Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego, Programu Polska Cyfrowa PO PC na lata 2021 – 2027,
  - Program Kultura i Turystyka w ramach umowy partnerskiej Polski i Unii Europejskiej,
  - Program Kreatywna Europa na lata 2021-2027,
  - Nowa Perspektywa na lata 2021-2027.
4. Źródła pozaunijne, m. in.:
  - Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

Wśród prywatnych źródeł finansowania ochrony zabytków są środki stowarzyszeń i fundacji polskich i międzynarodowych, darowizny osób prywatnych lub firm, kredyty bankowe oraz inne pożyczkowe instrumenty finansowe.

Poniżej przedstawiono wybrane źródła pozyskiwania środków zewnętrznych oraz możliwości finansowania ochrony i opieki nad zabytkami na terenie Miasta i Gminy Myślenice z uwzględnieniem środków publicznych oraz prywatnych.

Dotacje rządowe. Dotacje Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu, w skład których wchodzi dotacje celowe oraz realizowane każdego roku programy, w ramach których finansowane są projekty dotyczące ochrony zabytków.

Dotacje celowe. Dotacje celowe Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, albo wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa, realizowane są na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz aktów wykonawczych do ww. ustawy, w tym m. in. *rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 roku w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz. U. Z 2017 r., poz. 1674), zmienionego *rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 16 kwietnia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz. U. Z 2021 r., poz. 731). Dotacja celowa przyznawana jest ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest Minister Kultury.

Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na badania archeologiczne. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego udziela dotacji na badania archeologiczne zgodnie z przyjętym *Rozporządzeniem z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne*. Rozporządzenie określa warunki i tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na:

1. Badania archeologiczne prowadzone ze względu na planowane albo realizowane:
  - a) roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
  - b) roboty ziemne lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co może doprowadzić do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego.
2. Wykonanie dokumentacji badań archeologicznych, o których mowa w pkt. 1.

Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia prac. Zasady udzielania określone są w art. 82a i 82b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w *rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne*.

Programy operacyjne Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na 2021 r. w ramach Dziedzictwa Kulturowego. Oprócz dotacji celowych, Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa

Narodowego i Sportu prowadzi dofinansowanie w ramach programów. Programy Ministra są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane m. in. przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze i osoby fizyczne. Jeden z nich to program Ochrona zabytków, którego celem jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację oraz rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, jak również ich udostępnianie na cele publiczne. Należą do nich:

- **Dziedzictwo kulturowe - Ochrona Zabytków.** Strategicznym celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. W ramach Programu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
  - 2) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii (dotyczy wpisów indywidualnych oraz obszarowych);
  - 3) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków);
  - 4) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków) dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii (dotyczy wpisów indywidualnych oraz obszarowych).
- Kluczowe dla realizacji celów programu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, w ramach programu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. Do programu nie kwalifikują również się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich. O dofinansowanie w ramach programu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie. Duży nacisk kładziony będzie na dofinansowanie prac przy obiektach najbardziej zagrożonych oraz zabytkach najcenniejszych - wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznanych za Pomniki Historii oraz tych, posiadających wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Istotnym celem programu jest również zwrócenie uwagi na obiekty, mające szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego - zarówno w kontekście ogólnoswiatowym, jak lokalnym, gdzie pełnią ważną rolę nośnika historii i tradycji. Określone regulaminem zasady dopuszczają możliwość całkowitego finansowania zadania, jednakże wsparcie można otrzymać tylko w szczególnych przypadkach, np. gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną i naukową i wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub gdy stan zabytku wymaga niezwłocznej interwencji. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie wniosków jest podejmowanie w przeszłości działań zmierzających do zabezpieczenia obiektu, będące wyrazem troski i dbałości o dziedzictwo. Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach programu powinno być stworzenie trwałych

podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu.

• **Dziedzictwo kulturowe - Ochrona zabytków archeologicznych.** Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, realizowanych zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:

- niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentacja zasobów dziedzictwa archeologicznego z wykorzystaniem metod tradycyjnych i nowoczesnych, m. in. badań powierzchniowych, prospekcji podwodnej, badań geofizycznych, prospekcji lotniczej, skaningu laserowego,
- opracowanie wraz z obowiązkową publikacją książkową wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach programu powinno być upowszechnienie w środowisku naukowym i konserwatorskim wyników przeprowadzonych dotychczas badań, a także przekazanie wojewódzkim konserwatorom zabytków dokumentacji niezbędnej do prowadzenia dalszych działań administracyjnych i konserwatorskich służących świadomej i zrównoważonej ochronie dziedzictwa. Równoległe działania te powinny rozwijać świadomość społeczną, zarówno jeśli chodzi o wartość dziedzictwa archeologicznego, jak i potrzebę jego zachowania i ochrony, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

• **Dziedzictwo kulturowe - Groby i cmentarze wojenne w kraju.** Celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń. Realizacja ustawowych zadań Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego służy podtrzymywaniu i rozpowszechnianiu tradycji narodowej i państwowej. Celem programu jest otoczenie grobów i cmentarzy wojennych w kraju opieką polegającą na:

- prowadzeniu robót budowlanych, prac remontowych, konserwatorskich i restauratorskich,
- zabezpieczeniu i utrzymaniu w jak najlepszym stanie,
- prowadzeniu badań archeologicznych i prac poszukiwawczych,
- prowadzeniu prac związanych z urządzeniem grobu/kwatery/cmentarza wojennego,
- dokumentowaniu i prowadzeniu badań naukowych,
- popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy.

• **Dziedzictwo kulturowe - Infrastruktura dla domów kultury.** Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.

• **Dziedzictwo kulturowe - Infrastruktura kultury.** Celem programu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Przedmiotem dofinansowania mogą być modernizacje i remonty obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną i edukacyjną, w zakresie kultury oraz przygotowanie dokumentacji technicznej

do inwestycji.

• **Dziedzictwo kulturowe - Kultura ludowa i tradycyjna.** Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania. Strategicznym celem programu jest wspieranie zjawisk związanych z kulturami tradycyjnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim (oraz narodowym), które występują zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Dofinansowane mogą być przedsięwzięcia związane ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania, w tym odnoszących się także do kultur mniejszości narodowych i etnicznych oraz tradycji środowiskowych (w tym zawodowych i wiekowych np. zjawisk folkloru dziecięcego i młodzieżowego). Inicjatywy te mają przyczynić się do integracji członków społeczności, wśród których dane zjawiska funkcjonują, i w ramach których są przekazywane. Zadaniem programu jest wspieranie działań związanych z materialnym oraz niematerialnym wymiarem dziedzictwa kulturowego, co wpisuje się w założenia ratyfikowanej w 2011 roku przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Szczególny nacisk w programie zostaje położony na projekty kompleksowe, integrujące zarówno nadawców - twórców depozytariuszy i nosicieli treści kultury wywodzących się ze społeczności lokalnych i regionalnych oraz profesjonalistów i znawców w swoich dziedzinach, jak i odbiorców (indywidualnych i zbiorowych). Istotne jest rejestrowanie, dokumentowanie i archiwizowanie materialnych i niematerialnych przejawów kultur tradycyjnych; tworzenie odpowiednich metod i narzędzi służących ich ochronie i upowszechnianiu; wypracowywanie i dzielenie się dobrymi praktykami oraz nawiązywanie interdyscyplinarnych i międzyśrodowiskowych kontaktów; wykorzystywanie wszelkich form i sposobów promocji podejmowanych działań, w tym tworzenie ogólnodostępnych repozytoriów związanych z zasobami kultur tradycyjnych i ich transformacjami. Biorąc pod uwagę fakt, że czynnikiem wpływającym na skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach programu wprowadza się możliwość finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu programu. Wsparcie finansowe kierowane jest przede wszystkim do zadań konstruowanych w oparciu o różnorodne źródła finansowania, przy założeniu, że autorzy projektów gwarantują stabilność działania i realizację podjętych celów merytorycznych. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie potencjału organizatorów jest ich doświadczenie oraz umiejętność pozyskiwania znaczących środków na realizację zadania, a także zdolność do nawiązywania współpracy z innymi partnerami na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Zasadniczym celem programu jest wspieranie zadań o charakterze niekomercyjnym. Program umożliwia też wsparcia dla zadań, które wysoką wartość merytoryczną łączą z potencjałem komercyjnym - pod warunkiem, że wsparcie mieści się w dopuszczalnych limitach pomocy publicznej. Ze względu na specyfikę programu szczególnie ważne dla realizacji jego celów są zadania, dla których problematyka związana z kulturami tradycyjnymi (zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym) będzie punktem wyjścia do podjęcia działań na rzecz integracji społeczności lokalnych, co przyczynić się może do wzmocnienia tożsamości i budowania poczucia dumy z przejawów lokalnych i regionalnych kultur. Głównym celem tego trybu dofinansowania jest wspieranie procesu transmisji w obrębie danej wspólnoty kulturowej, przejawiającego się w bezpośrednim przekazie wiedzy, umiejętności, funkcji - ze szczególnym naciskiem na ich unikatowość, bądź zagrożenie zanikiem. Istotnym jest przy tym czynnik in situ - przekaz winien odbywać się pomiędzy osobami wywodzącymi się z tej

samej wspólnoty i kultury lokalnej, bądź możliwie najbliższej. Sposób przekazywania powinien odbywać się w jak najbardziej naturalny sposób, z uwzględnieniem lokalnie rozwijających się technik i sposobów transmisji, będących integralną częścią tradycji.

W ramach tego programu kwalifikowane są następujące zadania:

- dokumentacja, archiwizacja i jak najszersze udostępnianie unikalnych zjawisk z zakresu dziedzictwa kultur tradycyjnych;
- przygotowanie ekspertyz, opinii oraz programów ochrony dotyczących zjawisk kultur tradycyjnych, w tym prowadzenia ewaluacji, konsultacji społecznych związanych z realizacją postulatów Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- publikacje związane z dokumentacją kultur tradycyjnych oraz współczesnych kontekstów ich funkcjonowania;
- animacja kulturowa i społeczna prowadzona w oparciu o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, wspomagająca lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji;
- działania edukacyjne, w tym: warsztaty, kursy, szkolenia dotyczące zagadnień szeroko pojętej kultury tradycyjnej;
- działania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultur tradycyjnych, w tym konkursy, przeglądy, festiwale, wystawy, seminaria i konferencje;
- zadania o charakterze artystycznym i użytkowym, inspirowane tradycyjną twórczością, o charakterze interdyscyplinarnym i międzyśrodowiskowym,
- prowadzenie szkoleń w zakresie różnych dziedzin niematerialnego dziedzictwa kulturowego: literatura, muzyka, śpiew, taniec, sztuka, rękodzieło, rzemiosło ludowe, rzemiosło artystyczne, praktyka obrzędowa, tradycyjna uprawa i hodowla w tym potrawy obrzędowe oraz inne przejawy kultury spełniające kryteria niematerialnego dziedzictwa.

• **Dziedzictwo kulturowe - Miejsca pamięci i trwale upamiętnienia w kraju.** Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości. Wspierane są także działania mające na celu upowszechnianie wiedzy na temat miejsc, faktów i postaci związanych z walką i męczeństwem. W sposób szczególny dotyczy to miejsc noszących ślady masowych zbrodni reżimów totalitarnych. Realizacja ustawowych zadań Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego służy podtrzymywaniu i rozpowszechnianiu tradycji narodowej i państwowej. Celem programu jest otoczenie miejsc pamięci i trwałych upamiętnień opieką polegającą w szczególności na:

- naukowym badaniu i dokumentowaniu miejsca pamięci oraz wydarzeń i osób z nim związanych;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy miejscach pamięci;
- zabezpieczeniu i utrzymaniu miejsca pamięci oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- utrwaleniu wartości i autentyczności miejsc pamięci;
- popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy o miejscu pamięci oraz jego znaczeniu dla historii, dziedzictwa i tożsamości narodowej.

• **Dziedzictwo kulturowe - Kultura dostępna.** Celem programu jest wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej.

• **Dziedzictwo kulturowe - Kultura cyfrowa.** Celem programu jest udostępnianie i umożliwianie

ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego. W ramach programu możliwa jest realizacja projektów edukacyjnych dotyczących wykorzystania zasobów cyfrowych. Zwiększenie dostępności opracowanych i zdigitalizowanych zbiorów, przy zastosowaniu atrakcyjnych form ich prezentacji, także wykorzystujących możliwości nowoczesnych technologii, ma na celu przełamywanie barier w dostępie do dóbr kultury, w tym w dostępie do kultury dla osób z niepełnosprawnościami i wykluczonych cyfrowo. Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z zasobami cyfrowymi ma służyć świadomemu i bezpiecznemu korzystaniu z nowych mediów oraz rozwojowi kompetencji związanych ze stymulowaniem działań twórczych obywateli w posługiwaniu się nimi. Zadania składające się na zasadnicze cele programu obejmują udostępnianie za pośrednictwem nowych mediów wartościowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego w postaci cyfrowych muzeów, bibliotek oraz archiwów, umożliwiających także ponowne wykorzystywanie zasobów. Celem programu jest także zwiększenie dostępności cyfrowych zasobów bibliotecznych, archiwalnych, zabytkowych, muzealnych oraz audiowizualnych oraz realizacja wartościowych projektów edukacyjnych z zakresu cyfrowych zasobów kultury. Zadania powinny być realizowane pod merytorycznym nadzorem ekspertów z danej dziedziny i w oparciu o spójną koncepcję - zarówno działań merytorycznych, jak i adekwatnych dla ich realizacji wymagań technologicznych. Istotnym elementem realizowanych zadań powinna być dbałość o zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w art. 2 pkt. 3 *ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz osób doświadczających czasowych lub trwałych ograniczeń funkcjonalnych*, w tym uwzględnianie wytycznych zawartych w *ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych*.

• **Dziedzictwo kulturowe - wspieranie działań muzealnych.** Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych. Główny nacisk w ramach programu zostaje położony na projekty kompleksowe, charakteryzujące się wysoką wartością merytoryczną oraz nowatorskimi rozwiązaniami aranżacyjnymi, dopełnionymi umiejętnie wykorzystanymi elementami multimedialnymi. Finansowane w ramach programu zadania konserwatorskie powinny być realizowane w zgodzie z dobrymi praktykami w zakresie opracowywania i ewidencjonowania zbiorów, przy czym szczególnie istotne jest wspieranie działań, które prowadzić będą do zachowania lub przywrócenia stanu właściwego obiektom zagrożonym nieodwracalnym uszkodzeniem. Z kolei projekty wydawnicze, prócz wysokiej wartości prezentowanych treści, powinny wyróżniać się oryginalną i spójną koncepcją graficzną. Zasadniczym celem programu jest wspieranie zadań o charakterze niekomercyjnym. Program umożliwia też wsparcia dla zadań, które wysoką wartość merytoryczną łączą z potencjałem komercyjnym, pod warunkiem, że wsparcie mieści się w dopuszczalnych limitach pomocy publicznej. Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem umożliwiającym skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach programu przewidziana jest możliwość finansowania zadań w trybie dwuletnim, a suma tych dofinansowań może wynieść do 40% budżetu programu. Wsparcie finansowe udzielane jest tym projektom, których autorzy i wykonawcy gwarantują realizację założonych celów merytorycznych. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie potencjału podmiotów jest ich doświadczenie, zgodność procedur działania ze standardami rekomendowanymi przez ministerstwo, a także umiejętność nawiązywania współpracy z innymi partnerami na szczeblu lokalnym,

ogólnopolskim i międzynarodowym. Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach programu powinno być umocnienie muzeów oraz innych podmiotów działających w tym obszarze jako ważnych centrów kultury, dzięki którym świadomość historyczna i tożsamość kulturowa obywateli staje się kluczowym elementem kształtującym współczesną przestrzeń społeczną. W ramach tego programu kwalifikowane są następujące zadania:

- organizacja czasowych wystaw muzealnych;
- modernizacja stałych wystaw muzealnych;
- tworzenie stałych wystaw muzealnych;
- publikacja bezpłatnych katalogów do wystaw bądź zbiorów muzealnych;
- konserwacja zbiorów;
- wyposażenie pracowni konserwatorskich;
- działania multimedialne, realizowane w całości on-line, prezentujące i popularyzujące dokonania z zakresu działań muzealnych.

Informacje dotyczące trybu składania wniosków znajdują się na stronach internetowych Ministerstwa: <https://www.gov.pl/web/kultura/sport/programy-mkidn-2021>

Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Sportu dla kultury. Strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań realizowanych przy udziale programów europejskich, a także poprzez dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych związanych bezpośrednio z celami kulturalnymi ujętych w umowie o dofinansowanie ze środków europejskich. Katalog działań realizujących cele programu, obejmuje zarówno działania inwestycyjne, jak i tzw. projekty „miękkie”, realizujące najistotniejsze dla rozwoju kultury cele artystyczne i edukacyjne. W zakresie projektów inwestycyjnych preferowane są zamierzenia kompleksowe i gwarantujące zwiększenie dostępu do kultury. Dofinansowanie w ramach programu otrzymać mogą także projekty o znacznie mniejszym zasięgu, lecz ważne dla lokalnych społeczności. Preferowane są zadania, których realizacja wpływa w sposób znaczący na dostępność do kultury na danym obszarze, jak również angażujące różnorodne grupy społeczne. W odniesieniu do projektów „miękkich” preferowane są projekty wspierające międzynarodową współpracę artystów, jak również projekty służące budowie kompetencji i konkurencyjności sektora kultury oraz projekty mające na celu zwiększenie dostępu do kultury.

Konkurs „Zabytek Zadbany”. Jest to coroczny konkurs ogłaszany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 r. podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa. Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów. Obiekty można zgłaszać w 6 kategoriach:

- utrwalenie wartości zabytkowej obiektu,
- rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe),
- adaptacja obiektów zabytkowych,
- architektura i budownictwo drewniane,

- architektura przemysłowa i budownictwo inżynieryjne,
- kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Program dotacyjny "Wspólnie dla dziedzictwa". Organizatorem programu jest Narodowy Instytut Dziedzictwa. Głównym celem Programu jest tworzenie warunków do zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego i wykorzystania jego wartości dla rozwoju społecznego obecnych i przyszłych pokoleń Polaków.

Program ma dwa cele strategiczne:

1. Wzrost społecznego zaangażowania w identyfikację dziedzictwa i w system opieki nad zabytkami, osiągany we współpracy z organizacjami pozarządowymi, lokalnymi samorządami, służbami konserwatorskimi i wolontariuszami.
2. Wzrost świadomości społecznej w zakresie roli i wartości dziedzictwa kulturowego poprzez pozyskiwanie, gromadzenie i upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa, jego znaczenia i wartości z nim związanych, umożliwiającą tworzenie pozytywnej emocjonalnej więzi pomiędzy społecznościami lokalnymi a dziedzictwem kulturowym.

Dla realizacji Programu kluczowe są działania nastawione na osiągnięcie następujących celów operacyjnych:

- animowanie działalności społecznej, a zwłaszcza rozwijanie idei wolontariatu, na polu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad dziedzictwem kulturowym;
- podniesienie kompetencji wolontariuszy i członków organizacji pozarządowych w zakresie ochrony, opieki i upowszechniania dziedzictwa kulturowego;
- wzrost kapitału społecznego poprzez aktywizację i włączenie się społeczności lokalnych we wspólne działania na rzecz poznawania, ochrony i opieki nad lokalnym dziedzictwem kulturowym;
- wypracowanie optymalnego modelu społecznej ochrony dziedzictwa kulturowego, zbudowanie sieci współpracy i forum wymiany doświadczeń wokół idei wolontariatu na rzecz dziedzictwa;
- **identyfikowanie** lokalnego dziedzictwa kulturowego i poszerzanie wiedzy o jego wartościach;
- lepsze wykorzystanie wartości dziedzictwa kulturowego w rozwoju gospodarczym i społecznym regionów poprzez szerokie upowszechnianie i promowanie dziedzictwa i jego wartości;
- poprawa stanu zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i wzmacnianie jego wartości.

W ramach Programu wnioskodawcy mogą ubiegać się o dofinansowanie zadań adresowanych przede wszystkim do społeczności lokalnych, realizujących strategiczne cele Programu poprzez niżej wymienione działania:

- działania przy identyfikowaniu, inwentaryzowaniu i dokumentowaniu dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), prowadzące do rozpoznania, utrwalenia oraz zachowania dziedzictwa kulturowego i jego wartości;
- działania zmierzające do wzmacniania praktyk społeczno - kulturowych, tradycji, w tym tradycji rękodzielniczych i związanych z przekazami ustnymi, upowszechniania umiejętności, w tym umiejętności związanych z rzemiosłem lub tradycyjnymi technikami budowlanymi, umożliwiające zachowanie zabytków i ich wartości;
- działania edukacyjne oraz popularyzujące lokalne dziedzictwo kulturowe (materialne i niematerialne) i wiedzę na jego temat lub na temat jego wartości, prowadzące do zwiększenia świadomości społecznej wartości dziedzictwa oraz wzmacniania społecznej woli zachowania dziedzictwa i korzystania z jego wartości. Działania edukacyjne mające na celu zwiększenie poziomu wiedzy na temat procedury zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa poszukiwania zabytków i

promocji dobrych praktyk w zakresie poszukiwania zabytków przy użyciu urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

- prace porządkowe i zabezpieczające przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub włączonych do gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w ich otoczeniu, prowadzące do zabezpieczenia, utrwalenia, ucytelnienia oraz zachowania substancji i wartości zabytku (wg. katalogu prac porządkowych i zabezpieczających, dopuszczonych do realizacji w ramach Programu, stanowiącego załącznik nr 5 do Regulaminu).

Projekt zgłaszany do Programu może realizować jeden lub kilka rodzajów działań. O dofinansowanie w ramach Programu mogą ubiegać się wyłącznie organizacje pozarządowe będące podmiotami prawa polskiego. Jeden Wnioskodawca może złożyć maksymalnie 2 wnioski w Programie. Szczegółowe informacje o naborze można znaleźć pod adresem: <https://witkac.pl>

Inne rządowe programy zajmujące się wsparciem finansowym w obszarze dziedzictwa kulturowego.

Program Kultura - Interwencje. Organizatorem Programu Kultura - Interwencje jest Narodowe Centrum Kultury. Jest on realizowany zgodnie z założeniami Paktu dla Kultury. Celem strategicznym Programu jest tworzenie warunków dla wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie regionalnym, lokalnym i krajowym, a także upamiętniania polskiego dziedzictwa historycznego poprzez finansowe wsparcie realizacji projektów upowszechniających dorobek kultury i zwiększających obecność kultury w życiu społecznym. Koncepcja programu została oparta na założeniu, że uczestnictwo w kulturze sprzyja podnoszeniu kompetencji społeczeństwa, tworzeniu warunków do rozwijania aktywności twórczej i przygotowaniu obywateli do aktywnego udziału w różnych formach życia społecznego. O wsparcie w ramach programu Kultura - Interwencje mogą ubiegać się zarówno samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem instytucji współprowadzonych przez Ministra oraz jednostki samorządu terytorialnego), jak i organizacje pozarządowe.

Program Dom Kultury+. Organizatorem Programu Dom Kultury+ jest Narodowe Centrum Kultury. Jest on realizowany zgodnie z założeniami Paktu dla Kultury. Celem programu jest zwiększenie zaangażowania domów kultury, ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Zgodnie z założeniami modelowy dom kultury powinien:

- posiadać umiejętność budowy strategii rozwoju i funkcjonowania w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno - ekonomicznej,
- być aktywnym uczestnikiem życia społecznego w danej gminie,
- kształcić postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- integrować społeczności lokalne za pomocą działań kulturalnych,
- przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i jego skutkom,
- przyczyniać się do rozwoju gminy,
- być moderatorem dialogu w społeczności lokalnej,
- budować postawy otwartości i tolerancji.

Program Bardzo Młoda Kultura. Wieloletni program wspierania edukacji kulturowej realizowany przez Narodowe Centrum Kultury w ramach Paktu dla Kultury. Celem programu Bardzo Młoda

Kultura jest wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce poprzez pobudzenie i wykorzystanie edukacyjnego potencjału kultury oraz budowanie systemowych rozwiązań wzmacniających stymulowanie kreatywności i edukacji kulturowej przez 16 podmiotów wyłonionych w drodze konkursu - po jednym z każdego województwa. Podstawowym celem programu jest wspieranie edukacji kulturowej w Polsce. Cel ten jest urzeczywistniany przez realizację całego szeregu zadań pośrednich. O dofinansowanie w ramach programu mogą się ubiegać samorządowe instytucje kultury. Przy realizacji zadania wskazane jest nawiązanie współpracy poprzez zawarcie porozumienia lub utworzenie konsorcjum z następującymi podmiotami:

- kuratoriami oświaty, centrami i ośrodkami doskonalenia nauczycieli,
- publicznymi i/lub niepublicznymi instytucjami oświatowo – wychowawczymi,
- organizacjami pozarządowymi,
- instytucjami kultury,
- innymi podmiotami działającymi na polu edukacji kulturowej w województwie.

Każdy z wnioskodawców może ubiegać się o dotację na trzyletni okres realizacji dokumentu, a także wsparcie organizacyjne i merytoryczne od powołanego przez NCK zespołu zajmującego się jego obsługą. W ramach programu odbywają się doroczne spotkania wszystkich beneficjentów, w trakcie których dzielą się doświadczeniami i poszukiwaniami wspólnych rozwiązań.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów. Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Z programu mogą skorzystać właściciele zasobów mieszkaniowych (gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, właściciele mieszkań zakładowych i prywatni właściciele). Jego beneficjentami są także osoby mieszkające w budynkach objętych programem, gdyż poprawia się komfort zamieszkiwania z jednoczesnym zmniejszeniem opłat za energię cieplną. Program realizowany na podstawie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów obejmuje dwa główne moduły - wsparcie przedsięwzięć termomodernizacyjnych i wsparcie przedsięwzięć remontowych. Wprowadza on także dodatkowe wsparcie dla właścicieli budynków mieszkalnych objętych w przeszłości czynszem regulowanym. Wsparcie jest udzielane w postaci tzw. premii, czyli spłaty części kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia. Spłata jest dokonywana ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, obsługiwanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego i zasilanego ze środków budżetu państwa.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków. Dnia 1 stycznia 2018 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tworzące Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków, jako państwowy fundusz celowy. Wpływami Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków są środki z administracyjnych kar pieniężnych, orzekanych od 1 stycznia 2018 r. na podstawie art. 107a - 107d ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w trybie określonym w dziale IVa Kodeksu postępowania administracyjnego. Wpływami do Funduszu są ponadto nawiązki zasądzone przez sąd w sprawach przestępstw polegających na zniszczeniu lub uszkodzeniu zabytku (art. 108 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Dotychczas zasądzone przez sądy kary za niszczenie zabytków były rażąco niskie. Dlatego działania przeciwdziałające przestępczości związanej z niszczeniem zabytków, bądź prowadzenia inwestycji niezgodnych z wydanym pozwoleniem, a bardzo często wykonywanych bez stosownych pozwoleń konserwatorskich nie były skuteczne. Nieproporcjonalny do wyrządzonych szkód rozmiar kary często powodował, że często inwestorom bardziej opłacało się zniszczyć zabytek, a grzywnę wpisać np. w koszty inwestycyjne. Kary

administracyjne są nakładane przez wojewódzkich konserwatorów od 1 stycznia 2018 r. Środki z Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków mają być przeznaczane na dofinansowanie zabytków uszkodzonych, np. wskutek katastrof, jak powódzie czy pożary. Dodatkowe pieniądze pozwolą na pilne ratowanie zabytków, czyli naprawę uszkodzonego dachu, rynien czy powybijanych okien. Środkami Funduszu będzie dysponował Generalny Konserwator Zabytków, działający w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Fundusz dopłat z Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie. Celem rządowego programu finansowego jest bezzwrotne wsparcie budownictwa oraz zwiększenie zasobu lokali mieszkalnych, lokali i pomieszczeń z zakresu pomocy społecznej, służących zaspokajaniu potrzeb osób o niskich i przeciętnych dochodach.

Fundusz Kościelny. Fundusz kościelny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji działa na rzecz wszystkich Kościołów i innych związków wyznaniowych posiadających uregulowany status prawny w Rzeczypospolitej Polskiej. Dofinansowanie kierowane jest m. in. na konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej. Dotacje na ten cel przeznaczane są na remonty i prace konserwatorskie zabytkowych obiektów sakralnych, jednak charakter tych prac ogranicza się do podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Są to w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolacje, remonty i wymiany zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej. Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się prac dotyczących otoczenia obiektu (takich jak np. chodniki, ogrodzenia, trawniki) oraz obiektów towarzyszących (takich jak np. dzwonnice wolnostojące, krzyże) a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np. polichromie, freski, witraże i posadzki). Zazwyczaj fundusz nie obejmuje również zabytków ruchomych, jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np. instrumenty muzyczne, dzwony, obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony).

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-kościelny>

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest głównym źródłem finansowania w Polsce inwestycji proekologicznych. Wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW tworzy system funduszy ekologicznych. W oparciu o Wspólną Strategię działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizuje on politykę ochrony środowiska w Polsce. W ramach NFOŚiGW realizowane są projekty termomodernizacji zabytkowych budynków, które przyczyniają się do redukcji zużycia energii oraz powodują obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej i ciepłej.

Dotacje wojewódzkie i powiatowe. Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa / Rady Powiatu w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Dotacje Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Dotacje przyznawane przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków to środki finansowe pochodzące z budżetu

państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda, działający przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Środki te przeznaczone są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach posiadających istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub naukowe, będących w złym stanie technicznym. Zgodnie z Regulaminem finansowania prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków ze środków Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie, wnioskodawca może ubiegać się o udzielenie dotacji na następujące prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Dotacje przyznawane są zgodnie z uchwałą nr XII/145/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego. Wnioski o dotacje można składać do dnia 15 grudnia każdego roku kalendarzowego dla prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach z całorocznym harmonogramem prac planowanych do wykonania w kolejnym roku.

Dotacje samorządu Województwa Małopolskiego. Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 710) oraz ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713) dofinansowanie na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielone przez organ stanowiący gminy,

powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym. Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez radę gminy.

W ramach konkursów organizowanych corocznie przez samorząd Województwa Małopolskiego na realizację zadań w dziedzinie kultury na uwagę zasługują:

Konkurs „Mecenat Małopolski - I edycja”. „Mecenat Małopolski - I edycja” to otwarty konkurs, który ma na celu wyłonienie ofert i zlecenie podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego realizacji zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. O przyznanie dotacji na realizację zadania mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, zgodnie z art. 3 ust. 2 oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zwane dalej „Oferentami”, pod warunkiem, że cele statutowe tych podmiotów są zgodne z założeniami konkursu, w jakim realizowane jest zadanie. W ramach konkursu wspierane są następujące zadania:

- 1) wzbogacające ofertę kulturalną Małopolski poprzez realizację działań kulturalnych, animacyjnych, artystycznych oraz chroniących dziedzictwo kulturalne Małopolski, takich jak np. koncerty, wystawy, festiwale, przeglądy, konkursy lub inne;
- 2) rozwijające kompetencje kulturowe mieszkańców Małopolski poprzez edukację kulturalną i animację kultury;
- 3) polegające na przygotowaniu i prezentacji wydarzeń artystycznych mogących mieć wpływ na promocję kultury Małopolski zarówno w kraju, jak i za granicą;
- 4) utrzymujące tożsamość lokalną i regionalną szczególnie poprzez wspieranie folkloru;
- 5) zachowujące i utrwalające w formie cyfrowej zasoby dziedzictwa kulturowego;
- 6) promujące kulturę i tradycje mniejszości narodowych i grup etnicznych zamieszkujących Małopolskę;
- 7) zachęcające do aktywnego i twórczego udziału w kulturze i tworzenia treści kulturowych oraz wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 8) upowszechniające tradycje walk o niepodległość i suwerenność RP.

Konkurs „Mecenat Małopolski bis”. „Mecenat Małopolski bis” przewiduje wspieranie zadań publicznych, mających charakter wieloletnich, cyklicznych (realizowanych co najmniej od 3 lat lub 3 edycji) przedsięwzięć z zakresu kultury i sztuki, których głównym celem jest:

- 1) wzbogacanie oferty kulturalnej Małopolski poprzez realizację działań kulturalnych, animacyjnych, artystycznych oraz chroniących dziedzictwo kulturalne Małopolski, takich jak np. koncerty, spektakle teatralne, wystawy, przeglądy, konkursy, festiwale, wydarzenia muzyczne, teatralne, plastyczne, filmowe, fotograficzne, video art oraz inne wydarzenia kulturalne realizowane na terenie województwa małopolskiego;
- 2) rozwijanie kompetencji kulturowych mieszkańców Małopolski poprzez edukację kulturalną i animację kultury;
- 3) zachęcanie do aktywnego i twórczego udziału w kulturze i tworzenia treści kulturowych;
- 4) budowanie partnerstw w działaniach artystycznych i twórczych, w tym partnerstw publiczno - społecznych i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw;
- 5) wzmacnianie pozycji twórców i aktywności twórczej poprzez realizację projektów artystycznych

- i kulturalnych o wybitnych walorach rozwojowych i promocyjnych, w tym poza regionem;
- 6) kreowanie i promocja Małopolski jako ważnego ośrodka życia kulturalnego;
  - 7) przybliżanie i popularyzowanie wybitnych dzieł muzyki, teatru, tańca, kinematografii oraz sztuk wizualnych;
  - 8) zachowanie i ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
  - 9) realizacja wartościowych projektów z zakresu świadomości kultury, sztuki oraz postaw otwartych i kreatywnych;
  - 10) wzmacnianie znaczenia kultury w rozwoju społecznym oraz gospodarczym regionu.

O przyznanie dotacji na realizację zadania mogą się ubiegać podmioty nienależące do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, z zastrzeżeniem, że ich cele statutowe są zgodne z dziedziną w jakiej realizowane jest zadanie. Są to:

- 1) organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz organizacje zwykłe.
- 2) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
- 3) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, prowadzące działalność pożytku publicznego,
- 4) spółdzielnie socjalne,
- 5) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Na lata 2021 - 2022 samorząd województwa przeznaczył środki finansowe w wysokości 1 000 000 zł. konkurs wspiera kreowanie i realizowanie markowych regionalnych projektów kulturalnych o randze ponadlokalnej, oraz tych o wyraźnych walorach prorozwojowych i promujących województwo. Organizacja składająca ofertę do konkursu zobowiązana jest do wykazania się innymi środkami finansowymi i wkładem osobowym w wysokości co najmniej 40 proc. wszystkich kosztów realizacji zadania.

Konkurs „Ochrona zabytków Małopolski”. Konkurs skierowany do jednostek samorządu terytorialnego podejmujących prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie województwa małopolskiego. Wnioski o dotacje można składać do dnia 15 grudnia każdego roku kalendarzowego z całorocznym harmonogramem prac przy zabytku planowanych do wykonania w kolejnym roku. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku może być przydzielona na nakłady konieczne, obejmujące:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;

- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Konkurs "Kapliczki Małopolski". Jest to konkurs dla jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa małopolskiego, podejmujących prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkowych kapliczkach położonych na obszarze województwa małopolskiego. Kapliczki, przy których będą wykonywane prace nie muszą być wpisane do rejestru zabytków województwa małopolskiego lub gminnych ewidencji, ale powinny charakteryzować się wartościami artystycznymi i historycznymi. Zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych będących przedmiotem wniosku powinien obejmować kompleksową konserwację lub restaurację zabytkowej kapliczki wraz z zagospodarowaniem najbliższego otoczenia. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkowej kapliczce może obejmować finansowanie nakładów koniecznych, obejmujących:

- osuszenie i wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- stabilizację konstrukcyjną,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji,
- odtworzenie części składowych,
- uporządkowanie i zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonywania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- wykonanie tabliczki informującej o udzieleniu dotacji z budżetu województwa małopolskiego, wykonanie dokumentacji powykonawczej.

Dotacja z budżetu województwa małopolskiego na realizację jednego zadania może być udzielona w wysokości do 75 % ogółu nakładów koniecznych wykonania prac, jednak nie może przekroczyć kwoty 20 000 zł.

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <https://www.malopolska.pl/dlamieszkanca/kultura-i-dziedzictwo/konkursy-grantowe>

Dotacje z Unii Europejskiej. Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa

się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Fundusze strukturalne. Fundusze strukturalne stanowią największe źródło finansowania unijnego dla państw członkowskich. Utworzone zostały w celu restrukturyzacji i modernizacji gospodarek państw członkowskich Unii Europejskiej. W ramach funduszy strukturalnych Uczelnia może pozyskiwać środki na projekty badawcze, edukacyjne, a także inwestycyjne. Projekty mogą być realizowane zarówno w partnerstwach, jak i samodzielnie przez jednostkę. W okresie programowania 2014 - 2020 uruchomiono w ramach funduszy strukturalnych 7 programów oraz 16 programów regionalnych (po 1 dla każdego województwa).

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

Dziedzictwo kulturowe może korzystać m. in. z następujących programów:

- **Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2021 - 2027.** Zostały opracowane trzy typy programów: transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnych. Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja ma na celu wzmocnienie współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży. W ramach programu współpracy transnarodowej biorą udział duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw, natomiast w zakresie współpracy międzyregionalnej udział biorą wszystkie regiony UE. Projekty, oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi, mogą dotyczyć między innymi kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.
- **Kreatywna Europa.** Kreatywna Europa to nowy program Unii Europejskiej oferujący wsparcie finansowe dla sektorów audiowizualnych, kultury i kreatywnych. Program ten zawiera trzy komponenty: media (wspierające unijny przemysł filmowy i audiowizualny), kultura i część międzysektorową z nowym instrumentem finansowym. Nowe priorytety, które pojawiają się w Kreatywnej Europie, wynikają z analizy obecnej sytuacji sektorów kultury w Europie i problemów, jakie napotykają europejscy artyści. Są to przede wszystkim: budowanie kompetencji sektorów kultury i kreatywnych do skutecznego działania na poziomie ponadnarodowym oraz strategiczne budowanie i rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł i zwiększanie dostępu do kultury. Komponent Kultura jest częścią programu Kreatywna Europa skierowaną do instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sektorach kultury i kreatywnych. Jego celem jest promocja europejskiej kultury i sztuki, zwiększanie mobilności artystów i dzieł europejskich, budowanie współpracy kulturalnej na poziomie ponadnarodowym, rozwijanie europejskiej publiczności oraz dostosowywanie sektorów kultury i kreatywnych do technologii cyfrowych i wdrażania innowacji. W związku z pracami nad budżetem Unii Europejskiej w perspektywie 2021 - 2027, Komisja Europejska zaproponowała zwiększenie do 1,85 miliarda euro funduszy przeznaczonych na funkcjonowanie programu Kreatywna Europa, wspierającego sektory kultury i kreatywny oraz dzieła audiowizualne. Propozycja Komisji na rzecz zwiększenia środków wsparcia koncentruje się na trzech obszarach: media (wspierającym unijny przemysł filmowy i audiowizualny), kulturze oraz części międzysektorowej.

• **Program Europa dla Obywateli 2021 - 2027.** Powyższy program jest kolejnym programem wspólnotowym skierowanym na realizację „miękkich” działań projektowych między innymi w tematyce dziedzictwa kulturowego, którego celem jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz pomoc w lepszym zrozumieniu polityki UE i jej wpływu na życie codzienne obywateli państw członkowskich. Celami ogólnymi Programu są:

- rozwijanie obywatelstwa europejskiego przez umożliwienie współpracy i uczestnictwa w budowaniu demokratycznej, różnorodnej kulturowo, otwartej na świat Europy,
- rozwijanie poczucia tożsamości europejskiej opartej na wspólnych wartościach, historii i kulturze, umacnianie poczucia odpowiedzialności za UE wśród obywateli,
- pogłębianie tolerancji i wzajemnego zrozumienia między obywatelami Europy.

Cele ogólne realizowane są na poziomie ponadnarodowym za pomocą celów szczegółowych, do których należy:

- gromadzenie członków społeczności lokalnych z całej Europy w celu wymiany doświadczeń, opinii i wartości,
- wspieranie działań, debat i refleksji na temat obywatelstwa europejskiego i demokracji przy współpracy z europejskimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego,
- przybliżanie Europy obywatelom przez propagowanie europejskich wartości i osiągnięć z zachowaniem pamięci o jej historii,
- zachęcanie obywateli i organizacji obywatelskich we wszystkich krajach do wzajemnych kontaktów umacniających dialog międzykulturowy (jedność w różnorodności), budowanie więzi między „starymi” a nowymi członkami UE.

Program składa się z dwóch obszarów tematycznych: Pamięć i Obywatelstwo europejskie oraz Demokratyczne zaangażowanie i uczestnictwo obywatelskie, które są uzupełnione przez działanie horyzontalne nazwane „waloryzacją”, sprowadzające się do analizy, rozpowszechniania i wykorzystania wyników projektów dofinansowanych z Programu „Europa dla Obywateli”. Wnioski mogą składać organizacje badające europejską politykę publiczną (ośrodki analityczne) lub organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które przez swoje stałe i regularnie prowadzone działania wnoszą konkretny wkład w realizację celów programu Europa dla Obywateli, a ponadto spełniają wszystkie następujące wymagania:

- posiadają osobowość prawną co najmniej od czterech lat,
- działają na poziomie europejskim,
- nie są nastawione na zysk,
- mają siedzibę w jednym z krajów członkowskich UE, krajach EFTA i innych, jeśli podpisały one w 2014 r. protokół ustaleń z Komisją Europejską.

• **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2021 - 2027.** Program Infrastruktura i Środowisko to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary, na które można uzyskać środki, to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Jednym z obszarów wsparcia programu Infrastruktura i Środowisko jest Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Projekt dotyczy inwestycji w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <http://www.pois.gov.pl>

• **Polska Cyfrowa PO PC 2021 - 2027.** Projekt programu operacyjnego Polska Cyfrowa

przygotowały Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Program został przyjęty przez rząd 8 stycznia 2014 r. a 5 grudnia 2014 r. przez Komisję Europejską. Celem tego programu jest wykorzystanie potencjału cyfrowego do poprawy jakości życia. Jednocześnie kontynuowane będzie wdrażanie systemów stwarzających możliwość załatwiania wielu spraw urzędowych, związanych z edukacją czy usługami zdrowotnymi on-line. Dofinansowane będą również działania pomagające odnaleźć się w wirtualnej rzeczywistości osobom, które mogą mieć z tym problemy, np. w wieku 50+ lub niepełnosprawnym. Ze wsparcia Programu Polska Cyfrowa można korzystać na dwa sposoby - jako realizator projektów lub użytkownik infrastruktury, która powstała dzięki dofinansowaniu. O dotacje z Programu Polska Cyfrowa mogą zatem występować:

- przedsiębiorstwa telekomunikacyjne,
- jednostki administracji rządowej oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane,
- jednostki naukowe,
- państwowe organizacje kultury,
- organizacje pozarządowe.

W ramach programu planuje się realizację czterech osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu Cel szczegółowy 1. Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach.

Oś priorytetowa II. E-administracja i otwarty rząd. Cel szczegółowy 2. Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych. Cel szczegółowy 3. Cyfryzacja procesów back-office w administracji rządowej. Cel szczegółowy 4. Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego.

Oś priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa. Cel szczegółowy 5. Zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu, w tym e-usług publicznych. Cel szczegółowy 6. Pobudzanie potencjału uzdolnionych programistów dla zwiększenia zastosowania rozwiązań cyfrowych w gospodarce i administracji.

Oś priorytetowa IV. Pomoc techniczna. Cel szczegółowy 7. Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania programu. Cel szczegółowy 8 Informacja, promocja i doradztwo.

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <https://www.eog.gov.pl>

• **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014 - 2020 na 2021 rok.**

Komisja Europejska w dniu 12 lutego 2015 r. przyjęła programy operacyjne na lata 2014 - 2020 dla dziewięciu polskich województw, w tym dla województwa Małopolskiego. Program składa się z 13 Osi Priorytetowych, na realizację których przeznaczone zostanie 2,87 mld euro z funduszy europejskich. Zdecydowana większość środków ok. 72% całkowitej alokacji przeznaczonej na Program pochodzić będzie z EFRR. 1,15 mld. zostanie przeznaczone na rozwój potencjału społeczno - gospodarczego poprzez wspieranie projektów zakładających wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska. Pozostałe 28% czyli ok. 450 mln euro budżetu Programu pochodzące z EFS. ukierunkowanych zostanie na wyrównywanie szans na rynku pracy, wzrost zatrudnienia, inwestycje w kapitał ludzki.

Szczegóły dotyczące ww. Programów dostępne są na stronie internetowej: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

Rewitalizacją obszarów zdegradowanych na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r. (Dz. U.2020 poz. 802). Narzędziem prawnym umożliwiającym prawidłowe działania związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych jest ustawa o rewitalizacji z dnia 9

października 2015 r. (Dz. U.2020 poz. 802). Ma ona na celu programowanie, koordynację i tworzenie warunków do realizacji procesu rewitalizacji. Głównymi adresatami ustawy są organy samorządu terytorialnego oraz mieszkańcy gmin, na terenie których znajdują się obszary zdegradowane i w których prowadzone będą działania rewitalizacyjne. Działania rewitalizacyjne na terenie gminy należą do zadań własnych gminy. Ustawa ta ma na celu zapewnienie skuteczności, powszechnego charakteru działań rewitalizacyjnych, ich kompleksowości oraz wprowadzenia mechanizmów koordynacji. Najważniejszym źródłem finansowania działań rewitalizacyjnych, aktualnie pokrywającym się z pierwszym okresem obowiązywania ustawy są środki europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (głównie EFS, EFRR oraz dodatkowo środki FS).

Umowa Partnerska pomiędzy Polską i Unią Europejską, czyli główny dokument ustanawiający ramy wdrażania środków unijnych w perspektywie budżetowej na lata 2021 - 2027, wskazuje „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” jako jeden z pięciu tzw. obszarów strategicznej interwencji.

Źródła finansowe pozaunijne.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy. Fundusze norweskie i EOG są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE - kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (który tworzą państwa UE oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia). W zamian za udzielaną pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE mimo, że nie są jej członkami. Głównym celem dofinansowania jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami - darczyńcami a państwem - beneficjentem. W Polsce za koordynację wdrażania Funduszy norweskich i EOG odpowiada Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, pełniące rolę tzw. Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK). Obecnie w ramach Programu Kultura prowadzone są dwa działania: Działanie I Poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym (projekty inwestycyjne) i Działanie II Poprawa dostępu do kultury i sztuki (partnerskie projekty kulturalno - artystyczne) z których mogą skorzystać np. publiczne instytucje kultury, archiwa państwowe, publiczne szkoły i uczelnie artystyczne, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe z sektora kultury, jednostki samorządu terytorialnego.

Szczegółowe informacje są dostępne na stronie: <http://eog.gov.pl>

Środki finansowe pochodzące z fundacji. Kolejną możliwością pozyskiwania funduszy zewnętrznych jest finansowanie pochodzące z fundacji oraz innych prywatnych inicjatyw. Są to m. in. Totalizator Sportowy, który z części uzyskanych środków wspiera najważniejsze obiekty dziedzictwa narodowego - Pomniki Historii. Inne organizacje to np. Fundacja LOTTO Milion Marzeń, Fundacja Polska Miedź - KGHM, Fundacja PGNiG, Fundacja Orange oraz fundacje bankowe.

10. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na każdym właścicielu i posiadaczu zabytku spoczywają obowiązki, wynikające z zasad sprawowania opieki nad zabytkami. Dbanie o stan zabytku, tym samym ponoszenie nakładów na

prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane spoczywa na właścicielu i posiadaczu obiektu zabytkowego, dysponującego tytułem prawnym do zabytku. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego prowadzenie i finansowanie wspomnianych prac i robót jest zadaniem własnym. Pełna realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków przez samorząd miejski powinna przebiegać dwutorowo, uwzględniając poniższe priorytety:

- a) opieka nad zabytkowymi obiektami i obszarami, których właścicielem lub współwłaścicielem jest Miasto i Gmina Myślenice;
- b) kształtowanie przestrzeni publicznych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego (w tym krajobrazu kulturowego) na całym obszarze Miasta i Gminy Myślenice.

Gmina Myślenice jest właścicielem (posiada tytuł prawny) 15 obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w tym 7 obiektów jest wpisanych do rejestru zabytków. Wykaz został przedstawiony w tabeli poniżej (Tabela 10).

Tabela 10. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, których Miasto i Gmina Myślenice jest właścicielem lub współwłaścicielem.

LP.	OBIEKT
OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	
1	Droginia - Cmentarz z I wojny światowej (Nr rej. zab. A-726).
2	Krzyszkwice - Stara szkoła (Nr rej. zab. A-1397).
3	Myślenice - Budynek Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" i park miejski, ul. Jordana 3 (Nr rej. zab. A-719).
4	Myślenice - Kamienice przy Rynku 8 i 9, budynek Urzędu Miasta I Gminy (Nr rej. zab. A-516).
5	Myślenice - Kamienica przy Rynku 27 (Nr rej. zab. A-519).
6	Myślenice - Szkoła ul. Sobieskiego 1 (Nr rej. zab. A-523).
7	Myślenice - Dawny wodociąg miejski na Studziencie wraz z otoczeniem przy ul. Daszyńskiego (Nr rej. zab. A-1515/M).
OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	
8	Osieczany - Kapliczka Trzeciego Upadku Chrystusa.
9	Myślenice - Szkoła, ul. K. Wielkiego nr 123.
10	Myślenice - Przedszkole, ul. 3 Maja nr 98.
11	Myślenice - Przedszkole, ul. Niepodległości 50.
12	Myślenice - Kapliczka św Floriana, ul. Rynek - płyta Rynku.
13	Myślenice - Studnia - Fontanna Tereska, ul. Rynek - płyta Rynku.

Gmina jako właściciel wymienionych zabytków jest ustawowo zobligowana do opieki nad nimi, w zakresie utrzymywania ich w dobrym stanie technicznym oraz przeprowadzania remontów i bieżących konserwacji. Niezależnie od obowiązków ustawowych gmina powinna dołożyć wszelkich starań, aby stan zabytków, jak i całej przestrzeni publicznej, wpływał pozytywnie na jakość życia

mieszkańców a turystów zachęcał do dłuższych pobytów. Gmina zamierza wspierać finansowo prace konserwatorskie i remonty zabytków w latach obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Środki przeznaczane na zabytki są zabezpieczane w budżecie gminy w przypadku realizacji wyznaczonych zadań. Inaczej jest w kwestii udzielania dotacji na prace lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków. Kwota udzielanego dofinansowania nie jest stała i uzależniona jest od ilości wpływających wniosków.

W latach 2010 - 2020 gmina przeznaczała z budżetu na cele związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w tym głównie przydrożnych kapliczek kwotę przekraczającą 627 tys. zł. Szczegóły wydatków zostały przedstawione w tabeli poniżej (Tabela 11).

Tabela 11. Wykaz obiektów i kwoty wydatkowane z budżetu gminy w latach 2010 - 2020 na cele związane z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta i Gminy Myślenice.

Wykaz obiektów i kwoty wydatkowane z budżetu gminy w latach 2010 – 2020 na cele związane z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta i Gminy Myślenice.			
LP.	LATA	OBIEKT	KOSZTORYS
1	2016	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej Trzemeśnia.	32319 zł
2	2019	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej przy ul. Ujejskiego 287 w Myślenicach.	28099 zł
3	2015	Kapliczka przydrożna z 1806 r. z rzeźbą Chrystusa Nazareńskiego przy ul. Jana III Sobieskiego w Myślenicach.	29867 zł
4	2016	Kapliczka przydrożna z figurą Św. Antoniego przy ul. 3 Maja 138 w Myślenicach	39478 zł
5	2017	Kapliczka Chrystusa Frasobliwego przy ul. 3-Maja w Myślenicach.	21773 zł
6	2013	Kapliczka Trzeciego Upadku Chrystusa przy ul. 3-Maja w Myślenicach.	17902 zł
7	2015	Kapliczka przydrożna "Pieta" przy ul. Średniawskiego w Myślenicach.	51146 zł
8	2015	Kapliczka św. Wojciecha przy ul. Daszyńskiego w Myślenicach.	14570 zł
9	2017	Kapliczka Matki Boskiej Fatimskiej przy ul. Daszyńskiego w Myślenicach.	10180 zł
10	2017	Kapliczka p.w. Matki Bolesnej przy ul. Kazimierza Wielkiego w Polance Myślenicach.	29600 zł
11	2010	Kapliczka p.w. Matki Bolesnej w Polance.	29600 zł
12	2012	Kapliczka p. w. Serca P. Jezusa w Łękach.	48553 zł
13	2019	Zespół kamiennych figur wraz z ogrodzeniem oraz filarową kapliczką z 1876 r. w Jasienicy.	29850 zł
14	2011	Kapliczka Matki Boskiej Bolesnej - "Pieta" w Osieczanach.	31065 zł
15	2017	Kapliczka Matki Boskiej Szkaplerznej przed kościołem w	31190 zł

		Osieczanach.	
16	2011	Kapliczka z figurą św. Floriana w Krzyszkowicach.	44843 zł
17	2012	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w Krzyszkowicach.	37114 zł
18	2012	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w Krzyszkowicach.	34280 zł
19	2015	Kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w Bęczarce.	29536 zł
20	2013	Kapliczka św. Jana Nepomucena w Zawadzie.	37021 zł

W 2021 r. Miasto i Gmina Myślenice pozyskała z programu „Kapliczki Małopolski” środki finansowe na prace remontowo - konserwatorskie XIX - wiecznej kaplicy p.w. Trzeciego Upadku Chrystusa usytuowanej na Kmieciach w Osieczanach oraz kapliczkę Chrystusa Frasobliwego w Jasienicy. Wysokość dofinansowania wynosi 13 tys. zł, natomiast pozostałą część kosztów gmina pokryje z własnych środków.

W latach 2018 - 2020 Gmina Myślenice przeprowadziła ze środków Unii Europejskiej, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, rewitalizację zabytkowej części miasta, w zakres której weszły m. in. remont płyty Rynku oraz sąsiadujących ulic wraz z budową nowej siedziby muzeum. Rewitalizacja Rynku odbyła się w dwóch etapach. Na przełomie kwietnia i maja 2018 roku ogłoszono przetarg na realizację etapu pierwszego na który złożył się m.in. remont traktu pieszego wokół kościoła oraz ul. Piotra Skargi i ul. Królowej Jadwigi. W ramach tych działań wymieniono sieci wodno - kanalizacyjne, wykonano budowę sieci opadowej i wymianę nawierzchni ulic i traktów pieszych oraz budowę oświetlenia. Drugi etap inwestycji objął wymianę nawierzchni płyty Rynku oraz przyległych ulic: ul. Kościuszki, ul. Klakurki, ul. Kilińskiego (tzw. „Koński Rynek”) wraz z traktem pieszym prowadzącym do ronda w Śródmieściu, ul. Bema z miejscami postojowymi oraz fragmentem ul. Reja przy skrzyżowaniu z ul. Gałczyńskiego. Kolejnym etapem realizacji projektu była budowa nowej siedziby Muzeum Niepodległości przy ul. Traugutta. Łączny koszt rewitalizacji myślenickiej starówki sięgnął kwoty 24 900 000 zł, w tym kwota realizacji projektu Muzeum Niepodległości, która wyniosła 8 867 000 zł.

W latach 2021 - 2024 Gmina Myślenice planuje realizację następujących zadań w ramach przyjętego priorytetu 1, kierunku działań 1, dotyczącego prowadzenia prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach z terenu gminy:

- Budynek dawnego wodociągu miejskiego „na Studziencie” na działce nr 1280/1 przy ul. Daszyńskiego w Myślenicach, w skład którego wchodzi budynek wodociągów, dawne ujęcie wody wraz ze zbiornikiem do magazynowania oraz otoczeniem, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-1515/M, decyzją z dnia 25.05.2019 r. obejmującego wykonanie programu prac konserwatorskich oraz przeprowadzenie prac konserwatorskich. Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z puli dotacji celowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w ramach II naboru do programu Ochrona Zabytków.
- Budynki Magistratu przy Rynku 8 i 9 w Myślenicach, wpisane do rejestru zabytków pod numerem A-516, decyzją z dnia 19.06.1985 r., obejmującego przeprowadzenie remontu elewacji wraz z konserwacją stolarki bram głównych. Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu

Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z puli dotacji celowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w ramach II naboru do programu Ochrona Zabytków.

- Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” i park miejski przy ul. Jordana 3 w Myślenicach, wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-719, decyzją z dnia 24.06.1997 r. obejmującego remont elewacji, remont pokrycia dachowego oraz wymianę stolarki okiennej. Planuje się również przeprowadzenie badań konserwatorskich wewnątrz budynku na obecność występowania polichromii oraz opracowanie programu prac konserwatorskich dotyczących wewnątrz. W kolejnym etapie planuje się wykonanie prac konserwatorskich wewnątrz budynku "Sokoła". Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z puli dotacji celowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w ramach II naboru do programu Ochrona Zabytków oraz ewentualnie z programu operacyjnego Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na lata 2021 w ramach Dziedzictwa Kulturowego - Infrastruktura dla domów kultury lub Programu Dom Kultury+ realizowanego przez NCK.
- Dom „Pod Matką Boską” przy Rynku 27 w Myślenicach (kamienica Obońskich), wpisana do rejestru zabytków pod numerem A-519, decyzja z dnia 25.06.1985 r. Planowane jest przeprowadzenie badań konserwatorskich wewnątrz, remontu konserwatorskiego wewnątrz oraz ze względu na zły stan techniczny opracowanie projektu konstrukcyjno - budowlanego budynku. Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z puli dotacji celowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w ramach II naboru do programu Ochrona Zabytków.
- Budynek "Starej szkoły" w Krzyszkowicach, wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-1397, decyzja z dnia 15.06.2016 r., obejmującego wykonanie projektu odbudowy – rekonstrukcji oraz przygotowanie pierwszego etapu prac związanych z odbudową budynku z przeznaczeniem na bibliotekę. Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z Instytutu Książki w ramach programu „Infrastruktura bibliotek 2021 - 2025”.

Gmina Myślenice rozważa również podjęcie przeprowadzenia badań archeologicznych na terenie ruin zamku na Uklejnie, znajdujących się w obrębie zespołu urbanistycznego miasta, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-448, decyzją z dnia 17.10.1977 r. W związku z realizacją badań Gmina planuje pozyskanie finansowania z dotacji Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na badania archeologiczne.

Planowane jest również opracowanie programu prac konserwatorskich oraz przeprowadzenie prac konserwatorskich cmentarza z I wojny światowej w Drogini wpisane do rejestru zabytków pod numerem A-726, decyzją z dnia 28.10.1997 r. Środki na realizację ww. prac będą asygnowane z budżetu Gminy oraz zostaną podjęte próby aplikowania o dofinansowanie z programu operacyjnego Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na lata 2021 w ramach Dziedzictwa Kulturowego – Groby i cmentarze wojenne w kraju.

Należy dołożyć wszelkich starań, aby wsparcie finansowe gminy w latach 2021 - 2024 przy zadaniach z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego, z każdym kolejnym rokiem systematycznie wzrastało do pewnego, stałego poziomu finansowania (np. procentowego udziału w corocznie

uchwalanym budżecie). Pozwoli to potencjalnym beneficjentom na zaplanowanie inwestycji w perspektywie kilkuletniej (np. gdy w ciągu jednego roku nie jest możliwe zakończenie prac). Bardzo ważnym działaniem ze strony Gminy zmierzającym w kierunku polepszenia stanu zachowania lokalnych zabytków jest występowanie Gminy w roli partnera przy projektach unijnych lub ministerialnych, w których beneficjenci (właściciele zabytków) często nie są w stanie zapewnić wymaganego wkładu własnego. Takie działania z pewnością podniosłyby poziom życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczną gminy. Zadania Gminnego programu opieki nad zabytkami mogą być realizowane przez instytucje kultury podległe Gminie lub funkcjonujące na jej terenie (np. regionalne izby, domy kultury, biblioteki) w ramach działalności bieżącej. Ponadto w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie Gmina może wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia, parafie).

11. ZAŁĄCZNIK NR 1. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW - WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH MIASTA I GMINY MYŚLENICE.

TABELA NR I. Gminna Ewidencja Zabytków - wykaz zabytków nieruchomych Miasta i Gminy Myślenice.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	NR DZIAŁKI	TYP OBIEKTU/OBSZARU	NR REJESTRU
1	Bęczarka	Bęczarka 24	632/2	Dom nr 24	
2	Bęczarka	Bęczarka 47	1601/2	Dom nr 47	
3	Bęczarka	Bęczarka 57	740/2	Dom nr 57	
4	Bęczarka	Bęczarka 77	1583	Dom nr 77	
5	Bęczarka	Bęczarka 93	1126	Dom nr 93	
6	Bęczarka	Bęczarka 136	637	Stodoła w zagrodzie nr 136	
7	Borzęta		822	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP	
8	Borzęta		584/1	Kapliczka Matki Bożej Bolesnej (Pieta)	
9	Borzęta		683	Kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej	
10	Borzęta		191	Kapliczka Matki Bożej Różańcowej z Dzieciątkiem	
11	Borzęta		670	Kapliczka św. Floriana	
12	Borzęta		648/4	Kapliczka św. Andrzeja	
13	Borzęta	Borzęta 68	730/3	Dom nr 68	
14	Bysina	Bysina 1	678/1	Dom nr 1	
15	Bysina	Bysina 30	635/1	Dom nr 30	
16	Bysina	Bysina 43	617	Dom nr 43	
17	Bysina	Bysina 109	1370/3	Dom nr 109	
18	Bysina	Bysina 142	449	Dom nr 142	

19	Bysina		660	Kapliczka III Upadku	
20	Bysina		580/2	Kapliczka	
21	Bysina		1450	Kaplica p.w. Matki Boskiej Myślenickiej	
22	Droginia		1	Cmentarz z I wojny światowej	A-726 z dn. 28.10.1997 r.
23	Droginia		13	Kapliczka Matki Bożej z Dzieciątkiem	
24	Droginia		123	Kapliczka św. Jana Nepomucena	
25	Głogoczków		1066	Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny, otoczenie, drzewostan	A-615 z dn. 24.10.1970 r.
26	Głogoczków		1066	Plebania	
27	Głogoczków		1108	Kapliczka p.w. Jezusa Pukającego do Drzwi	
28	Głogoczków		1648	Kapliczka na Stradomiu p.w. Serca Pan Jezusa	
29	Głogoczków		678	Zespół dworski: dwór, park	A-446 z dn. 8.11.1979 r.
30	Głogoczków		682	Lamus dworski, otoczenie	A-348 z dn. 13.12.1957 r.
31	Głogoczków	Głogoczków 128	1397	Stodoła w zagrodzie nr 128	
32	Głogoczków	Głogoczków 158	262	Stodoła w zagrodzie nr 158	
33	Głogoczków	Głogoczków 248	1145	Dom nr 248	
34	Głogoczków	Głogoczków 341	629/1	Dom nr 341	
35	Głogoczków	Głogoczków 351	1300	Stodoła w zagrodzie nr 351	
36	Jasienica		977	Kaplica p.w. św. Anny	A-1379/M z dn. 20.11.2013 r.
37	Jasienica	Jasienica 39	1267	Dom nr 39	
38	Jasienica	Jasienica 77	75/6	Dom nr 77	
39	Jasienica	Jasienica 128	787/1	Dom nr 128	
40	Jawornik		1187	Kapliczka p.w. Matki Bożej	
41	Jawornik		1327/1	Kapliczka p.w. Krzyża	
42	Jawornik		1318	Wieża, otoczenie, drzewostan	A-440 z dn. 25.02.1977 r.
43	Jawornik	Jawornik 4	1325	Dom nr 4	
44	Jawornik	Jawornik 4	1325	Stodoła w zagrodzie nr 4	
45	Jawornik	Jawornik 60	1302	Dom nr 60	
46	Jawornik	Jawornik 61	1112/2	Dom nr 61	
47	Jawornik	Jawornik 97	1277/2	Dom nr 97	
48	Jawornik	Jawornik 114	200	Dom nr 114	
49	Jawornik	Jawornik 200	1185/1	Dom nr 200	
50	Jawornik	Jawornik 237	673	Dom nr 237	

51	Jawornik	Jawornik 505	1298/3	Dom nr 505	
52	Krzyszkowice		821/1	Kościół parafialny p.w. św. Anny z otoczeniem w obrębie ogrodzenia	A-153 z dn. 6.11.1969 r.
53	Krzyszkowice		714/1	Stara szkoła	A-1397 z dn. 15.06.2016 r.
54	Krzyszkowice		712	Zespół dworsko-parkowy (skreślony budynek dworu)	A-457 z dn. 25.11.1980
55	Krzyszkowice	Krzyszkowice 30	1324	Dom nr 30	A-528 z dn. 28.03.1986 r.
56	Krzyszkowice	Krzyszkowice 103	728/3	Dom nr 103	
57	Krzyszkowice	Krzyszkowice 106	583/14	Dom nr 106	
58	Krzyszkowice	Krzyszkowice 146	436/6	Dom nr 146	
59	Krzyszkowice	Krzyszkowice 156	1326	Dom nr 156	
60	Krzyszkowice	Krzyszkowice 182	498/2	Dom nr 182	
61	Krzyszkowice	Krzyszkowice 230	321	Dom nr 230	
62	Łęki	Łęki 42	410	Stodoła w zagrodzie nr 42	
63	Łęki	Łęki 55	398/3	Dom nr 55	
64	Łęki	Łęki 101	194	Stajnia w zagrodzie nr 101	
65	Łęki	Łęki 101	194	Stodoła w zagrodzie nr 101	
66	Łęki	Łęki 103	9/6	Dom nr 103	
67	Myślenice			Zespół urbanistyczny miasta (łącznie z ruiną zamku na Ukłejnie)	A-448 z dn. 17.10.1977 r.
68	Myślenice		884	Kościół parafialny p.w. Narodzenia NPM, cmentarz przykościelny, ogrodzenie z bramką i schodami, plebania	A-165 z dn. 22.01.1970 r.
69	Myślenice	ul. Niepodległości	1239/2	Kościółek cmentarny na Stradomiu p.w. NMP i św. Jakuba wraz z otoczeniem cmentarnym w granicach ogrodzenia	A-168 z dn. 22.01.1970 r.
70	Myślenice		1474/4	Kapliczka św. Jana Nepomucena	
71	Myślenice		1113/12	Kapliczka w formie kolumny	
72	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego	1476	Kaplica p.w. III Upadku Chrystusa	
73	Myślenice	ul. 3 Maja 97b	529/1	Kaplica p.w. III Upadku Chrystusa	A-725 z dn. 29.09.1997 r.
74	Myślenice	Rynek	1219	Kapliczka św. Floriana	
75	Myślenice	ul. Kościuszki 16	862/2	Budynek Straży Pożarnej	
76	Myślenice	ul. Batorego 9	951	Dom	
77	Myślenice	ul. Daszyńskiego	1280/2	Kaplica Matki Boskiej Śnieżnej „Na Studziencie”, otoczenie	A-611 z dn. 10.10.1989 r.
78	Myślenice	ul. Daszyńskiego	1280/1	Budynek dawnego wodociągu miejskiego „na Studziencie” tj. ujęcie	A-1515/M z dn. 25.05.2019 r.

				wody wraz ze zbiornikiem do magazynowania, otoczenie	
79	Myślenice	ul. Daszyńskiego 2	1269	Dom	
80	Myślenice	ul. Daszyńskiego 3	1236	Dom	
81	Myślenice	ul. Daszyńskiego 4	1270	Dom	
82	Myślenice	ul. Daszyńskiego 16	1279/4	Dom	
83	Myślenice	ul. Daszyńskiego 24	1283	Dom	
84	Myślenice	ul. Daszyńskiego 24a	1285/3	Dom	
85	Myślenice	ul. Daszyńskiego 26a	1289/1	Dom	
86	Myślenice	ul. Daszyńskiego 28	1292	Dom	
87	Myślenice	ul. Daszyńskiego 35	1308/2	Dom	
88	Myślenice	ul. Daszyńskiego 35d	1334/1	Dom	
89	Myślenice	ul. Daszyńskiego 42	1400/2	Dom	
90	Myślenice	ul. Daszyńskiego 43	1397/2	Dom	
91	Myślenice	ul. Daszyńskiego 51a	1444/7	Dom	
92	Myślenice	ul. Daszyńskiego 52	1456/6	Dom	
93	Myślenice	ul. Daszyńskiego 53	1467/17	Willa, ogród	A-647 z dn. 26.08.1992 r.
94	Myślenice	ul. Daszyńskiego 56	1501/6	Dom	
95	Myślenice	ul. Daszyńskiego 58	1942/1	Młyn wodny ze skrzydłem mieszkalnym	A-240 z dn. 26.02.1965 r.
96	Myślenice	ul. Dąbrowskiego 6	520/3, obr. 2	Dom	
97	Myślenice	ul. Dąbrowskiego 13	606/1, obr. 2	Dom	
98	Myślenice	ul. Dąbrowskiego 28	488/1	Dom	
99	Myślenice	ul. Dąbrowskiego 31	589/2, 589/1, 590/1, 590/2	Dom	
100	Myślenice	ul. Fijałkowskiego 7	1057	Dom	
101	Myślenice	ul. Fijałkowskiego 9	956/2	Dom	
102	Myślenice	ul. Gałczyńskiego 11	1238	Dom	
103	Myślenice	ul. Górna 5	734	Dom	
104	Myślenice	ul. Górna 8	933/1	Dom	
105	Myślenice	ul. Górna 16	900	Piwniczka	
106	Myślenice	ul. Jagiellońska 2	864/1	Dawne gimnazjum, ogród	A-620 z dn. 23.05.1990 r.
107	Myślenice	ul. Jagiellońska 6	862	Dom	
108	Myślenice	ul. Jagiellońska 8	932	Gimnazjum	
109	Myślenice	ul. Jagiellońska 9	910	Dom	

110	Myślenice	ul. Władysława Jagiełły 1	823	Dom	
111	Myślenice	ul. Władysława Jagiełły 2	849/4, 849/5	Budynek – dawna Wytwórnia Galanterii	
112	Myślenice	ul. Jodłowa 2	693/1	Dom	
113	Myślenice	ul. Jordana 3	1083, 1082	Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” i park miejski	A-719 z dn. 24.06.1997 r.
114	Myślenice	ul. Jordana 5	1089	Dom	
115	Myślenice	ul. Jordana 7	1270	Dom	
116	Myślenice	ul. Jordana 9	1271	Dom	
117	Myślenice	ul. Jordana 15	1556	Dom	
118	Myślenice	ul. Joselewicza 5	1242/5	Dom	
119	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 3	1289	Dom	
120	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 17	1299	Dom	
121	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 26	1366/1	Dom	
122	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 27	1302	Willa	
123	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 29	1306/1	Dom	
124	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 38	1462/1	Dom	
125	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 41	1316	Dom	
126	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 48	1470	Dom	
127	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 55a	1311/3	Dom	
128	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 59/61	1308/3	Dom	
129	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 66	1346	Dom	
130	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 81	1291/6	Dom	
131	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 85	1289/3	Dom	
132	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 104	1374	Dom	
133	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 113a	1273/4	Dom	
134	Myślenice	ul. Kazimierza	1268/3	Dom	

		Wielkiego 117a			
135	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 121	1262/1	Dom	
136	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 123	1256	Szkoła	
137	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 131	1247	Dom	
138	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 137	1242/2, 1242/4	Dom	
139	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 147	1236	Dom	
140	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 180	1481/2	Dom	
141	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 199	1179/3	Dom	
142	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 215	1142/1	Dom	
143	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 217	1138/3, 1141/5	Dom	
144	Myślenice	ul. Kazimierza Wielkiego 219	1137/3, 1137/4	Dom	
145	Myślenice	ul. Kościuszki 2/ul. Kilińskiego	868/2	Dom	A-524 z dn. 15.03.1986 r.
146	Myślenice	ul. Kościuszki 3	1224	Dom	
147	Myślenice	ul. Kościuszki 4	867/1	Dom	
148	Myślenice	ul. Kościuszki 5	1227	Dom	
149	Myślenice	ul. Kościuszki 6	866/2	Dom	
150	Myślenice	ul. Kościuszki 7	1228	Dom	
151	Myślenice	ul. Kościuszki 9	1229	Dom	
152	Myślenice	ul. Kościuszki 10	864/1	Dom	
153	Myślenice	ul. Kraszewskiego 25	1170/9	Dom	
154	Myślenice	ul. Królowej Jadwigi 3	883	Dom	
155	Myślenice	ul. Królowej Jadwigi 8	887	Dom	
156	Myślenice	ul. Królowej Jadwigi 6	892/4	Dom	A-566 z dn. 16.10.1987 r.
157	Myślenice	ul. Leśna 4	718/4	Dom	
158	Myślenice	ul. Leśna 10	714/1	Dom	
159	Myślenice	ul. Leśna 13	721/2	Dom	
160	Myślenice	ul. Leśna 15	923/1	Dom	
161	Myślenice	ul. 3 Maja 1	651	Dom	
162	Myślenice	ul. 3 Maja 4a	92	Dom	
163	Myślenice	ul. 3 Maja 7/7a	648,193	Dom	

			8		
164	Myślenice	ul. 3 Maja 18	89/1	Dom	
165	Myślenice	ul. 3 Maja 20	88	Dom	
166	Myślenice	ul. 3 Maja 21	644/1	Dom	
167	Myślenice	ul. 3 Maja 23	638	Dom	
168	Myślenice	ul. 3 Maja 29a	632/9	Dom	
169	Myślenice	ul. 3 Maja 35	625/1	Dom	
170	Myślenice	ul. 3 Maja 38	74/3	Dom	
171	Myślenice	ul. 3 Maja 68	596/2	Dom	
172	Myślenice	ul. 3 Maja 89	563/1	Dom	
173	Myślenice	ul. 3 Maja 98	523/13	Przedszkole	
174	Myślenice	ul. 3 Maja 99	519/5	Dom	
175	Myślenice	ul. 3 Maja 102	464	Dom	
176	Myślenice	ul. 3 Maja 107	354/3, 354/2	Dom	
177	Myślenice	ul. 3 Maja 110	343/7	Dom	
178	Myślenice	ul. 3 Maja 116	20,19	Dom	
179	Myślenice	ul. Mickiewicza 2	834	Dom	
180	Myślenice	ul. Mickiewicza 16	824	Dom	
181	Myślenice	ul. Mickiewicza 22	851	Dom	
182	Myślenice	ul. Mickiewicza 24	852/1	Dom	
183	Myślenice	ul. Mickiewicza 40	1131/2, 1124/1	Zespół dworski Jana Hołuja	
184	Myślenice	ul. Mickiewicza 40	1131/2, 1124/1	Zespół dworski Jana Hołuja - zabudowania gospodarcze	
185	Myślenice	ul. Mickiewicza 43	1101	Dom	
186	Myślenice	ul. Mickiewicza 45	1100	Dom	
187	Myślenice	ul. Mostowa 5	1162/6	Dom	
188	Myślenice	ul. Mostowa 27	1161/4	Dom	
189	Myślenice	ul. Mostowa 37	1156/1	Dom	
190	Myślenice	ul. Mostowa 45	1146/5	Dom	
191	Myślenice	ul. Niepodległości 3	833	Dom	
192	Myślenice	ul. Niepodległości 16	806	Dom	
193	Myślenice	ul. Niepodległości 18	807	Dom	
194	Myślenice	ul. Niepodległości 20	808	Dom	
195	Myślenice	ul. Niepodległości 40a	818	Dom	
196	Myślenice	ul. Niepodległości 42	820	Dom	
197	Myślenice	ul. Niepodległości 44	1260/1	Dom	
198	Myślenice	ul. Niepodległości 48	1266	Dom	

199	Myślenice	ul. Niepodległości 50	1267/3	Przedszkole	
200	Myślenice	ul. Niepodległości 73	1249	Dom	
201	Myślenice	ul. Niepodległości 81	1242/3	Dom	
202	Myślenice	ul. Parkowa 3	614/5	Dom	
203	Myślenice	ul. Piłsudskiego 7	907	Budynek sądu, otoczenie	A-616 z dn. 31.10.1989 r.
204	Myślenice	ul. Piłsudskiego 8	888	Dom	
205	Myślenice	ul. Piłsudskiego 9	1111/1	Dom	
206	Myślenice	ul. Piłsudskiego 13	909	Dom	
207	Myślenice	ul. Piłsudskiego 22	860	Dom	
208	Myślenice	ul. Reja 5	1273/3	Dwór, otocznie ogrodowe, pozostałości muru granicznego, brama wjazdowa	A-645 z dn. 31.12.1991 r.
209	Myślenice	ul. Reja 9	1277/3	Dom	
210	Myślenice	ul. Reja 13	1281	Dawny dwór, ogród - ob. siedziba Rady i Zarządu Powiatu (Starostwo Powiatowe)	A-609 z dn. 9.10.1989 r.
211	Myślenice	Rynek 1	1261	Dom ze skrzydłem bocznym (od ul. Bema) i podworcem	A-610 z dn. 10.10.1989 r.
212	Myślenice	Rynek 3	1264/1	Dom	
213	Myślenice	Rynek 4	1266/2	Kasa Oszczędności – dom ze skrzydłem bocznym i ogrodem	A-514 z dn. 15.06.1985 r.
214	Myślenice	Rynek 5/ul. Klakurki	1267/3	Dom z resztkami ogrodu	A-515 z dn. 19.06.1985 r.
215	Myślenice	Rynek 6	1213/8	Dom	
216	Myślenice	Rynek 7	1212/2	Dom	
217	Myślenice	Rynek 8 i 9	1211	Budynki Magistratu	A-516 z dn. 19.06.1985 r.
218	Myślenice	Rynek 10	1210	Dom z aneksem, ogrodem i ogrodeniem wraz z bramą	A-637 z dn. 13.10.1991 r.
219	Myślenice	Rynek 13	881	Dom	
220	Myślenice	Rynek 14	880	Dom	
221	Myślenice	Rynek 15	879	Dom wraz z podworcem	A-612 z dn. 12.10.1989 r.
222	Myślenice	Rynek 20	1223	Dom	
223	Myślenice	Rynek 21	1225/1	Dom	
224	Myślenice	Rynek 22	1226	Dom	
225	Myślenice	Rynek 23	1231/3	Dom wraz z podworcem, bruk i zielen	A-517 z dn. 20.06.1985 r.
226	Myślenice	Rynek 24	1232	Dom	
227	Myślenice	Rynek 25	1233	Dom	
228	Myślenice	Rynek 26	1234/1	Dom ze skrzydłem oficynowym i	A-518 z dn.

				ogrodem na zapleczu działki	24.06.1985 r.
229	Myślenice	Rynek 27	1236/2	Dom „Pod Matką Boską”	A-519 z dn. 25.06.1985 r.
230	Myślenice	Rynek 28	1254/1	Dom wraz z działką	A-520 z dn. 28.06.1985 r.
231	Myślenice	Rynek 29	1255	Dom wraz z działką (ogród na zapleczu)	A-521 z dn. 29.06.1985 r.
232	Myślenice	Rynek 30	1256/2	Dom	
233	Myślenice	ul. Sienkiewicza 4	1088/1	Dom	
234	Myślenice	ul. Sienkiewicza 5	1037	Dom	
235	Myślenice	ul. Sienkiewicza 6	1092	Dom	
236	Myślenice	ul. Ks. Skargi 3	877/1, 877/2	Dom	
237	Myślenice	ul. Słowackiego 28	876/1, 876/2	Dom	
238	Myślenice	ul. Słowackiego 35a	1412/4	Dom	
239	Myślenice	ul. Słowackiego 37a	1414	Dom	
240	Myślenice	ul. Słowackiego 37b	1447/3	Dom	
241	Myślenice	ul. Słowackiego 38	883/1	Dom	
242	Myślenice	ul. Słowackiego 39	1453/1	Dom	
243	Myślenice	ul. Słowackiego 40	884/3, 884/2	Dom	
244	Myślenice	ul. Słowackiego 41	1454	Dom	
245	Myślenice	ul. Słowackiego 45	1459/5	Willa	
246	Myślenice	ul. Słowackiego 46	946/1	Dom	
247	Myślenice	ul. Słowackiego 54	953/2	Dom	
248	Myślenice	ul. Słowackiego 62	959	Dom	
249	Myślenice	ul. Szkolna 7	387/5	Dom	
250	Myślenice	ul. Sobieskiego 1	895/1	Szkoła	A-523 z dn. 28.02.1986 r.
251	Myślenice	ul. Sobieskiego 3	896	Dom „Grecki” ob. Muzeum Regionalne, otoczenie	A-707 z dn. 19.05.1947 r.
252	Myślenice	ul. Sobieskiego 5	531/1	Willa	
253	Myślenice	ul. Sobieskiego 6	1077/2	Dom	
254	Myślenice	ul. Sobieskiego 20	1075	Dom	
255	Myślenice	ul. Średniawskiego 6	852/3, obr. 2	Dom	
256	Myślenice	ul. Średniawskiego 50	814	Dom	
257	Myślenice	ul. Średniawskiego 58	782	Dom	
258	Myślenice	ul. Średniawskiego 68	673/5	Dom	
259	Myślenice	ul. Średniawskiego 72	650/3	Dom	

260	Myślenice	ul. Średniawskiego 75	644/6, 644/4	Dom	
261	Myślenice	ul. Średniawskiego 90a	315/5	Dom	
262	Myślenice	ul. Średniawskiego 91	311	Dom	
263	Myślenice	ul. Średniawskiego 102	271/2, 271/4	Dom	
264	Myślenice	ul. Średniawskiego 103	264/1, 263/1	Dom	
265	Myślenice	ul. Średniawskiego 106	241/28	Dom	
266	Myślenice	ul. Średniawskiego 115	206	Dom	
267	Myślenice	ul. Średniawskiego 116	203	Dom	
268	Myślenice	ul. Średniawskiego 120	1478,19 2	Dom	
269	Myślenice	ul. Średniawskiego 123	169/3	Dom	
270	Myślenice	ul. Średniawskiego 125	163/5	Dom	
271	Myślenice	ul. Średniawskiego 136	75/6	Dom	
272	Myślenice	ul. Średniawskiego 139	72	Dom	
273	Myślenice	ul. Średniawskiego 140	69	Dom	
274	Myślenice	ul. Średniawskiego 144a	57	Dom	
275	Myślenice	ul. Średniawskiego 146	52	Dom	
276	Myślenice	ul. Ujejskiego 25	929/1	Dom	
277	Myślenice	ul. Ujejskiego 27	954/4	Dom	
278	Myślenice	ul. Zacisze 2	446	Willa	
279	Myślenice	ul. Zacisze 3	423	Dom	
280	Myślenice	ul. Zacisze 5	425	Dom	
281	Myślenice	ul. Zacisze 11	428	Dom	
282	Myślenice	ul. Zacisze 17	399/1	Dom	
283	Myślenice	ul. Zdrojowa 1	436	Dom	
284	Myślenice	ul. Żeromskiego 9	1247/2	Dwór dolnowiejski z działką ob. biblioteka	A-469 z dn. 19.10.1982 r.
285	Myślenice	ul. Żwirki i Wigury 3	942	Dom	
286	Myślenice	ul. Żwirki i Wigury 4	904/4	Dom	
287	Myślenice	ul. Żwirki i Wigury 5	943/2, 943/3	Dom	
288	Myślenice	ul. Żwirki i Wigury 13	1019/1	Dom	
289	Polanka		1754	Kapliczka św. Stanisława Biskupa	
290	Poręba	Poręba 2	385/2	Dom nr 2	
291	Poręba	Poręba 5	318/2	Dom nr 5	
292	Poręba	Poręba 24a	926	Dom nr 24a	
293	Poręba	Poręba 41	354	Dom nr 41	

294	Poręba	Poręba 54	542	Dom nr 54	
295	Poręba	Poręba 62	312/5	Dom nr 62	
296	Poręba	Poręba 75	956	Dom nr 75	
297	Poręba	Poręba 97	910	Dom nr 97	
298	Poręba	Poręba 113	1135/1	Dom nr 113	
299	Poręba	Poręba 124	1440/7	Dom nr 124	
300	Poręba	Poręba 130	530	Dom nr 130	
301	Osieczany		178	Kapliczka p.w. Matki Bożej Szkaplerznej	
302	Osieczany		257	Zespół dworski: kaplica, dworek, obora, park	A-497 z dn. 14.01.1985 r.
303	Trzemeśnia		882/4	Kościół parafialny p.w. św. Klemensa, otoczenie, drzewostan	A-212 z 22.12.1970 r.
304	Trzemeśnia	Trzemeśnia 45	882/4	Plebania	
305	Trzemeśnia		465	Kapliczka III Upadku Chrystusa	
306	Trzemeśnia		887/4	Kapliczka p.w. św. Floriana	
307	Trzemeśnia		1586	Zespół dworski: dwór, stodoła, pozostałości parku krajobrazowego	
308	Trzemeśnia	Trzemeśnia 8	1661/1	Dom nr 8	
309	Trzemeśnia	Trzemeśnia 166	141/2	Dom nr 166	
310	Trzemeśnia	Trzemeśnia 204	1	Dom nr 204	
311	Zasań	Zasań 50	95/1	Dom nr 50	
312	Zasań	Zasań 68	226/2	Dom nr 68	
313	Zawada		658/4	Kapliczka św. Piotra	
314	Zawada		471/4	Kapliczka p.w. św. Stanisława Kostki	
315	Zawada		357/4	Kapliczka w formie kolumny p.w. św. Józefa	
316	Zawada		481/2	Stodoła w zespole dworskim	
317	Zawada	Zawada 115	602	Dom nr 115	

Bibliografia:

1. "Studium urbanistyczno - konserwatorskie miasta Myślenice", PP Pracownia Konserwacji Zabytków, Oddział w Krakowie, Pracownia Badań Architektonicznych, Kraków 1982 r.
2. "Myślenice (województwo miejskie krakowskie). Studium historyczno - urbanistyczne. Tom IV katalog zabytków" PP Pracownia Konserwacji Zabytków. Oddział w Krakowie. Pracownia Dokumentacji Naukowo - Historycznej, Kraków 1982 r.
3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice, przyjęte Uchwałą Nr 407/LVIII/2010 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 31.05.2010 r.
4. Sztuka ziemi krakowskiej, T. Chrzanowski, M. Kornecki, Kraków 1982.
5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przyjęty Uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 roku.
6. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjęta Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
7. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, przyjęta przez Radę Ministrów Uchwałą nr 61 dnia 26 marca 2013 r.
8. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 239 z dnia 13 grudnia 2011 r.
9. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 - 2022, przyjęty Uchwałą Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.
10. Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 - 2013, Ministerstwo Kultury.
11. Materiały udostępnione przez Urząd Miasta i Gminy w Myślenicach.
12. Materiały konserwatorskie udostępnione przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie.
13. Kiryk F. "Dzieje powiatu myślenickiego w okresie przedrozbiorowym - monografia powiatu myślenickiego", Tom I, Kraków 1969 r.
14. „Gminny Program opieki nad zabytkami - Poradnik metodyczny” wydany przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, 2008 r.
15. Ewidencja zabytków Gminy Myślenice.
16. Decyzje o wpisie do rejestru zabytków.
17. Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2025, przyjęty Uchwałą Nr 310/XXXVI/2017 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 23 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2025”.
18. Karty ewidencji zabytków archeologicznych (AZP).
19. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum”. Uchwała Nr 208/XXVI/2012 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 24 października 2012 r w sprawie uchwalenia Miejskowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Myślenice pod nazwą „Myślenice - Centrum” wraz ze zmianami.
20. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2014 - 2020, przyjęta Uchwałą Nr XLII/375/2013 Rady Powiatu Myślenickiego z dnia 13 grudnia 2013 r.
21. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Myślenice na lata 2016 - 2020, przyjęta Uchwałą Nr 161/XXI/2016 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 29 kwietnia 2016 r.
22. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018 - 2021, przyjęty Uchwałą Nr VI/49/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2019 r.
23. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego z uwzględnieniem podziału na powiaty i gminy. Stan na styczeń 2021 r. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Kraków 2021.
24. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków ruchomych województwa małopolskiego. Stan na styczeń 2021 r. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Kraków 2021.
25. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r., poz. 710).
26. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570, 2020, z 2020 r. poz. 284).
27. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917, 1726).

28. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).
29. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.
30. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2005 r., poz. 112)
31. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.).
32. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).
33. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471).
34. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 148, 471, 695).
35. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713).
36. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471).
37. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, 284, 471).
38. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).

Strony internetowe:

1. Biuletyn Informacji Publicznej (<https://bip.malopolska.pl>)
2. Narodowe Centrum Kultury (www.nck.pl)
3. Fundusze Europejskie w Małopolsce (www.fundusze.malopolska.pl)
4. Fundusze Europejskie (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>)
5. Gmina Myślenice (<http://www.myslenice.pl>)
6. Myślenicki Ośrodek Kultury i Sportu (<https://www.mokis.myslenice.pl/>)
7. Małopolska - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (www.malopolska.pl)
8. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkdnis.gov.pl)
9. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programy unijne (www.gov.pl)
10. Muzeum Niepodległości w Myślenicach (www.muzeum.myslenice.pl)
11. Narodowy Instytut Dziedzictwa (www.nid.pl)
12. Narodowe Centrum Kultury (www.nck.pl/projekty-kulturalne/mapa-kultury)
13. Niematerialne Dziedzictwo Kulturowe (<http://niematerialne.nid.pl/>)
14. Portal Funduszy Europejskich (www.funduszeuropejskie.gov.pl)
15. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie (www.wuoz.malopolska.pl)
16. Zabytek (<https://zabytek.pl/>)
17. Wikipedia (www.pl.wikipedia.org)
18. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (www.poir.gov.pl)
19. Europejska Wspólnota Terytorialna (www.ewt.gov.pl)
20. Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (www.nimoz.pl)
21. Program Kreatywna Europa (www.kreatywna-europa.eu)
22. PTTK (www.malopolska.szlak.pttk.pl)
23. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (www.eog.gov.pl)
24. www.ngo.krakow.pl

Spis rysunków, wykresów, tabel i zdjęć:

1. Rysunek 1. Podział gminy Myślenice na miasto i wieś.
2. Wykres 1. Zestawienie zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice ze względu na funkcję.
3. TABELA NR I. Gminna Ewidencja Zabytków - wykaz zabytków nieruchomych Miasta i Gminy Myślenice.
4. Tabela 1. Wykaz obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Myślenice.
5. Tabela 2. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie Miasta i Gminy Myślenice wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego (stan na styczeń 2021 r.).

6. Tabela 3. Zestawienie liczby zabytków nieruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego z terenu Miasta i Gminy Myślenice w odniesieniu do funkcji oraz lokalizacji obiektu.
7. Tabela 4. Wykaz zabytków ruchomych na terenie Miasta i Gminy Myślenice wpisanych do Rejestru Zabytków Ruchomych Województwa Małopolskiego (stan na styczeń 2021 r.).
8. Tabela 5. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych na terenie Miasta i Gminy Myślenice.
9. Tabela 6. Zestawienie zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Myślenice z podziałem na funkcję i lokalizację obiektu.
10. Tabela 7. Analiza SWOT dotycząca dziedzictwa kulturowego oraz ochrony i opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Myślenice.
11. Tabela 8. Kierunki działań i zadania w ramach Priorytetu 1.
12. Tabela 9. Kierunki działań i zadania w ramach Priorytetu 2.
13. Tabela 10. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, których Miasto i Gmina Myślenice jest właścicielem lub współwłaścicielem.
14. Tabela 11. Wykaz obiektów i kwoty wydatkowane z budżetu gminy w latach 2010 - 2020 na cele związane z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta i Gminy Myślenice.
15. Zdjęcie 1. Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Głogoczowie z 1812 r. (foto. 2020 r.)
16. Zdjęcie 2. Kościół w Głogoczowie, widok z boku. (fot. 2020 r.)
17. Zdjęcie 3. Kościół w Głogoczowie, widok od strony prezbiterium. (fot. 2020 r.)
18. Zdjęcie 4. Lamus w Głogoczowie 2 poł XVII w. (fot. 2020 r.)
19. Zdjęcie 5. Lamus w Głogoczowie 2 poł XVII w. widok od południa, widoczny drewniany ganek. (fot. 2020 r.)
20. Zdjęcie 6. Lamus w Głogoczowie 2 poł XVII w. widok od strony zakopianki. (fot. 2020 r.)
21. Zdjęcie 7. Kościół parafialny pw. św. Anny w Krzyszkowicach w obecnym stanie pochodzi z 1874 r. (fot. 2020 r.)
22. Zdjęcie 8. Zespół dworsko-parkowy w Krzyszkowicach. (fot. 2020 r.)
23. Zdjęcie 9. Zespół dworsko-parkowy w Krzyszkowicach, widok od strony stawu (fot. 2020 r.)
24. Zdjęcie 10. Chałupa nr 30 w Krzyszkowicach pochodząca z 1890 r. (fot. 2020 r.)
25. Zdjęcie 11. Zabytkowy zespół urbanistyczny historycznego miasta Myślenice.
26. Zdjęcie 12. Dawny młyn wodny, widok od strony południowej. (fot. 2020 r.)
27. Zdjęcie 13. Dawny młyn wodny, widok od strony północnej. (fot. 2020 r.)
28. Zdjęcie 14. Budynek dawnego gimnazjum, ob. internat przy ul. Jagiellońskiej 2, widok od ulicy. (fot. 2020 r.)
29. Zdjęcie 15. Kaplica Matki Boskiej Śnieżnej, widok od frontu. Stan po konserwacji. (fot. 2020 r.)
30. Zdjęcie 16. Kamienica przy ul. T. Kościuszki 2 / Kilińskiego 1. (fot. 2020 r.)
31. Zdjęcie 17. Budynek Sądu Rejonowego w Myślenicach, ul. Piłsudskiego 7. (fot. 2020 r.)
32. Zdjęcie 18. Dawny dwór przy ul. M. Reja 5 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
33. Zdjęcie 19. Dawny dwór przy ul. M. Reja 13, ob. siedziba Starostwa Powiatowego w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
34. Zdjęcie 20. Kasa Oszczędności, przy Rynku 4, 1911 r., wg proj. Jana Sas Zubrzyckiego. (foto 2020 r.)
35. Zdjęcie 21. Kamienica przy Rynku 1 w Myślenicach pochodząca z końca XVIII wieku. (fot. 2020 r.)
36. Zdjęcie 22. Kamienica przy Rynku 5 w Myślenicach, wybudowany w 1911 r. proj. Jan Sas Zubrzycki. (fot. 2020 r.)
37. Zdjęcie 23. Kamienice przy Rynku 8 i 9 w Myślenicach, obecnie Urząd Miasta i Gminy Myślenice. (fot. 2020 r.)
38. Zdjęcie 24. Kamienica przy Rynku 15 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
39. Zdjęcie 25. Kamienica przy Rynku 23 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
40. Zdjęcie 26. Kamienica przy Rynku 26 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
41. Zdjęcie 27. Kamienica przy Rynku 27 w Myślenicach - dom "Pod Matką Boską". (fot. 2020 r.)
42. Zdjęcie 28. Kamienica przy Rynku 28 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
43. Zdjęcie 29. Kamienica przy Rynku 29 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
44. Zdjęcie 30. Budynek szkołu przy ul. Sobieskiego 1 w Mtyślenicach. (fot. 2020 r.)
45. Zdjęcie 31. Budynek przy ul. Sobieskiego 3 w Myślenicach tzw. "Dom Grecki". (fot. 2020 r.)
46. Zdjęcie 32. Dwór Dolnowiejski przy ul. Żeromskiego 9 w Myślenicach. (fot. 2020 r.)
47. Zdjęcie 33. Kościół par. p. w. św. Klemensa w Trzemeśni. (fot. 2020 r.)